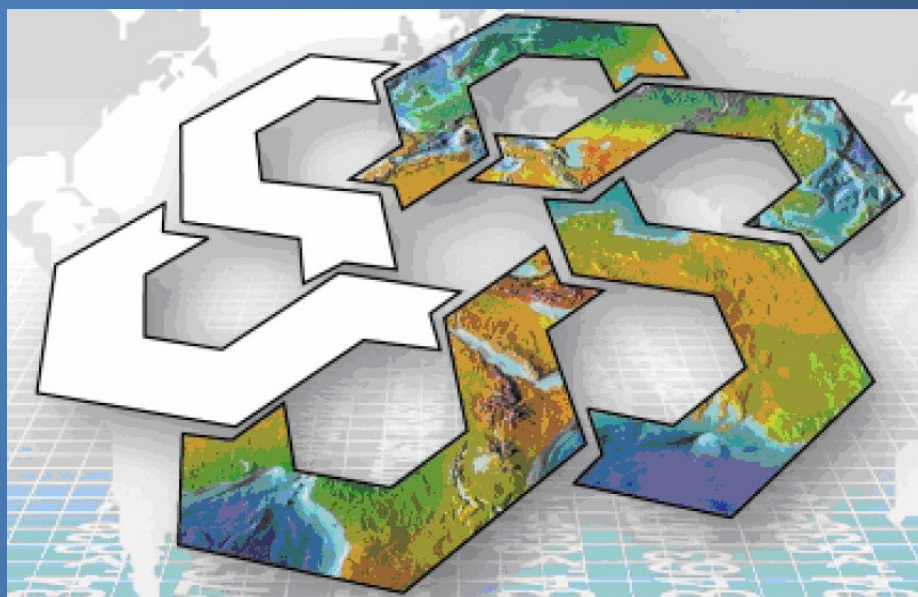

2008

International Financial Reporting Standards

Fiscale balans volgens goed koopmansgebruik, RJ en IFRS

International
Accounting Standards
Board®

Fatima Achahbar
20043133
Ernst & Young
16/6/2008

International Financial Reporting Standards

Fiscale balans volgens goed koopmansgebruik, RJ en IFRS

Een afstudeeronderzoek voor Ernst & Young Business Tax Compliance

HBO-scriptie Haagse Hogeschool
Afdeling Bedrijfseconomie

Gemaakt door	: Fatima Achahbar
Studentnummer	: 20043133
Klas	: 4BE-1
Naam bedrijf	: Ernst & Young
Adres bedrijf	: Boompjes 258
Postcode bedrijf	: 3011 XZ Rotterdam
Naam bedrijfsmentor	: Theo van der Valk
Tel.nr bedrijfsmentor	: 010-406 85 31
Docentbegeleider	: O.S. Aliar
Datum afronding	: 16 juni 2008

Voorwoord

Deze scriptie is geschreven ter afsluiting van mijn studie Bedrijfseconomie aan de Haagse Hogeschool te Den Haag. Het afstudeeronderzoek heeft plaatsgevonden bij het bedrijf Ernst & Young afdeling Business Tax Compliance.

Ernst & Young is een kantoor dat gespecialiseerd is in Accountancy, Business Tax Compliance, Advisory services en Legal services. In het derde leerjaar heb ik stage gelopen bij de afdeling Business Tax Compliance en mij is toen gevraagd om in het vierde leerjaar een scriptie te schrijven over de regelgeving van de IFRS in vergelijking met de RJ en goed koopmansgebruik. Dit rapport is bestemd voor de medewerkers van de afdeling Business Tax Compliance van Ernst & Young. Zij kunnen dit rapport gebruiken als handleiding bij het maken van een aangifte vennootschapsbelasting.

Het lijkt me interessant om me te verdiepen in IFRS, omdat het een actueel onderwerp is bij accountantskantoren. Voor de opzet van dit verslag heb ik gebruik gemaakt van verschillende boeken over IFRS, RJ en goed koopmansgebruik. Voor de lay-out van het onderzoek heb ik het boek “Rapport over rapporteren” gebruikt.

Dank gaat uit naar mijn bedrijfsmentoren, Theo van der Valk en Antoinette van Vliet en mijn docentbegeleiders O.S. Aliar en W. Hoffmann, voor de begeleiding en naar een ieder die in wat voor vorm dan ook, een bijdrage heeft geleverd aan het tot stand brengen van deze scriptie.

Rotterdam, juni 2008

Samenvatting

De scriptie is geschreven voor de afdeling Business Tax Compliance van Ernst & Young. De afdeling krijgt veel te maken met bedrijven die hun jaarrekening omzetten vanuit een andere regelgeving naar de IFRS. De medewerkers van Ernst & Young hebben moeite met de regels van de IFRS en weten niet altijd wat wel of niet toegestaan is bij de omzetting van de cijfers.

De probleemstelling van dit rapport wordt als volgt geformuleerd;

Hoe worden de posten van de fiscale balans gewaardeerd volgens de regels van de IFRS?

De probleemstelling wordt in deelvragen in de volgende hoofdstukken uitgewerkt:

In hoofdstuk 2 wordt beschreven hoe de afdeling Business Tax Compliance een aangifte vennootschapsbelasting opstelt. Deze beschrijving is noodzakelijk om inzicht te krijgen in de werkzaamheden bij Ernst & Young.

In hoofdstuk 3 wordt het begrip goed koopmansgebruik uitvoerig besproken. Goed koopmansgebruik is een fiscale term die in Nederland wordt gebruikt om de jaarwinst van een onderneming te bepalen. In dit hoofdstuk wordt naast het begrip goed koopmansgebruik ook de bestendige gedragslijn en de beginselen van goed koopmansgebruik beschreven.

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de Raad voor de Jaarverslaggeving. De Stichting voor de Jaarverslaggeving is opgericht door verschillende organisaties. Het uitvoerende orgaan van de Stichting is de Raad voor de Jaarverslaggeving. De RJ is belast met het opstellen en publiceren van stellige uitspraken, aanbevelingen (de richtlijnen) en het geven van adviezen.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op International Financial Reporting Standards (IFRS). De IFRS is opgericht door de International Accounting Standards Committee (IASC), waarvan de naam is gewijzigd in International Accounting Standards Board (IASB). De standaarden en interpretaties die door de IASB zijn goedgekeurd bestaan uit: International Financial Reporting Standards, International Accounting Standards en International Financial Reporting Interpretations Committee. In de bijlagen is een lijst opgenomen van de standaarden en interpretaties.

In hoofdstuk 6 zijn de algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening beschreven. Er wordt ingegaan op het raamwerk voor de jaarrekening die opgesteld is door de RJ en de IASB. Bij het opstellen van de jaarrekening dient uitgegaan te worden van het toerekeningsbeginsel en continuïteitsbeginsel. Daarnaast dient de jaarrekening te voldoen aan een aantal kwalitatieve kenmerken en te bestaan uit een aantal elementen. Bij de beschrijving van de balansposten is uitgegaan van model B van Besluit modellen jaarrekening.

In hoofdstuk 7 wordt de jaarrekening per post volgens goed koopmansgebruik, RJ en IFRS beschreven. Dit hoofdstuk geeft het antwoord op de probleemstelling. Van de posten worden de activeringen, waarderings- en resultaatbepalingen van de drie regelgevingen uitvoerig beschreven. In de bijlagen zijn schema's van de belangrijkste verschillen opgenomen tussen de drie regelgevingen.

De conclusie geeft aan dat er verschillen in de balansposten voorkomen tussen de fiscale winstberekening en IFRS. De verschillen zijn te vinden in immateriële vaste activa, materiële vaste activa, financiële vaste activa, voorraden, onderhanden projecten, overige vlottende activa, voorzieningen, langlopende- en kortlopende schulden.

Inhoudsopgave

Verklarende woordenlijst	Blz. 8
1. Inleiding en probleemstelling	10
1.1 Aanleiding van het onderzoek	10
1.2 Probleemstelling	10
1.3 Doelstellingen	10
1.4 Opbouw	10
2. Ernst & Young afdeling Business Tax Compliance	11
2.1 Ernst & Young Business Tax Compliance	11
2.2 Werkzaamheden afdeling Business Tax Compliance	12
3. Goed koopmansgebruik	13
3.1 Algemeen	13
3.2 Bestendige gedragslijn	14
3.3 Beginselen van goed koopmansgebruik	15
4. Raad voor de Jaarverslaggeving	16
4.1 Stichting voor de Jaarverslaggeving	16
4.2 Raad voor de Jaarverslaggeving	16
5. International Accounting Standards Board	17
5.1 Organisatie en beleid van de IASB	17
5.2 International Financial Reporting Standards	18
6. Algemene grondslagen	19
6.1 Conceptueel raamwerk voor de jaarrekening	19
6.2 Modellen jaarrekening	20
7. Balansposten volgens goed koopmansgebruik, RJ en IFRS	21
7.1 Immateriële vaste activa	21
7.1.1 Kosten van oprichting en uitgifte van aandelen	21
7.1.2 Kosten van onderzoek en ontwikkeling	22
7.1.3 Kosten van verwerving ter zake van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele Eigendom	22
7.1.4 Kosten aan goodwill die van derden is verkregen	23
7.1.5 Activering	25
7.1.6 Waardering	25
7.1.7 Resultaatbepaling	26
7.2 Materiële vaste activa	26
7.2.1 Activering	27
7.2.2 Waarderingen	27
7.2.3 Resultaatbepaling	28
7.3 Financiële vaste activa	29
7.3.1 Activering	30
7.3.2 Regelgeving van de wet en de RJ	30
7.3.3 Regelgeving van de IASB	31

7.3.4	Het begrip 'overige effecten'	31
7.3.5	Het begrip 'vorderingen'	32
7.3.6	Waardering en resultaatbepaling van kapitaalbelangen	32
7.3.7	Waardering en resultaatbepaling van joint ventures	33
7.3.8	Waardering en resultaatbepaling van overige effecten	33
7.3.9	Waardering en resultaatbepaling van vorderingen	34
7.4	Voorraden	34
7.4.1	Activering	34
7.4.2	Waardering	34
7.4.3	Resultaatbepaling	35
7.5	Onderhanden projecten	36
7.5.1	Waardering onderhanden projecten bij toepassing 'percentage of completion'	36
7.5.2	Waardering onderhanden projecten bij toepassing 'completed contract methode'	36
7.5.3	Verwachte verliezen	37
7.5.4	Wijzigingen omstandigheden tijdens uitvoering project	37
7.5.5	Waardering en resultaatbepaling	37
7.6	Overige vlottende activa	39
7.6.1	Activering	39
7.6.2	Specificatie en waardering van vorderingen	39
7.6.3	Specificatie en waardering van effecten	34
7.6.4	Specificatie en waardering liquide middelen	40
7.6.5	Specificatie en waardering overlopende posten	40
7.6.6	Waardeverminderingen en verwerking waardemutaties	40
7.7	Eigen vermogen	41
7.7.1	Eigen vermogen	41
7.7.2	Aandelenkapitaal	41
7.7.3	Agio	41
7.7.4	Herwaarderingsreserves	42
7.7.5	Andere wettelijke reserves	43
7.7.6	Statutaire reserves	44
7.7.7	Overige reserves	44
7.7.8	Niet-verdeelde winsten	44
7.8	Voorziening	44
7.8.1	Activering	44
7.8.2	Waardering	45
7.8.3	Voorzieningen die betrekking hebben op bepaalde activa	45
7.8.4	Voorziening voor reorganisatiekosten	45
7.8.5	Voorzieningen voor garantieverplichtingen	46
7.8.6	Voorzieningen voor verlieslatende contracten	46
7.8.7	Voorzieningen in verband met aansprakelijkheid	46
7.8.8	Voorzieningen voor risico's uit claims, geschillen en rechtsgedingen	46
7.8.9	Voorzieningen in verband met milieuverplichtingen	46
7.8.10	Voorzieningen voor assurantie eigen risico	46
7.8.11	Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheidskosten	46

7.9 Belastingen naar de winst	47
7.9.1 Activering	47
7.9.2 Waardering	47
7.10 Pensioenen	48
7.10.1 Pensioenregelingen	48
7.10.2 Waardering en resultaatbepaling	48
7.11 Schulden	49
7.11.1 Passivering	49
7.11.2 Converteerbare obligatielening	50
7.11.3 Preferente aandelen	50
7.11.4 Overlopende passiva	50
7.11.5 Waardering	50
7.11.6 Resultaatbepaling	50
8. Conclusie en aanbevelingen	51
Literatuurlijst	54
Bijlagen	55
I Geschiedenis van Ernst & Young en het organisatieschema	56
II Organisatieschema van de Raad voor de Jaarverslaggeving	58
III Overzicht van de IFRS-, IAS-normen en interpretaties	59
IV Balans model B	61
V Verschillen balansposten volgens de RJ, IFRS en goed koopmansgebruik	62
V-I Verschillen in immateriële vaste activa	62
V-II Verschillen in materiële vaste activa	64
V-III Verschillen in financiële vaste activa (deelnemingen)	66
V-IV Verschillen in overige financiële vaste activa	67
V-V Verschillen in voorraden	68
V-VI Verschillen in onderhanden projecten	69
V-VII Verschillen in overige vlottende activa	70
V-VIII Verschillen in het eigen vermogen	71
V-IX Verschillen in voorzieningen	72
V-X Verschillen in voorzieningen voor pensioenen	73
V-XI Verschillen in schulden	75

Verklarende woordenlijst

<i>Aanschaffingskosten</i>	Alle kosten die voor de verwerving van het bedrijfsmiddel zijn gemaakt.
<i>Actuele waarde</i>	Onder de actuele waarde van activa en passiva wordt verstaan de waarde die is gebaseerd op actuele marktprijzen of op gegevens die op de datum van waardering geacht kunnen worden relevant te zijn voor de waarde. Als actuele waarde waartegen activa en passiva in de jaarrekening kunnen worden gewaardeerd komt, afhankelijk van de soort activa of passiva dan wel van de omstandigheden in aanmerking de vervangingswaarde, bedrijfswaarde, marktwaarde en opbrengstwaarde.
<i>Actuele-waardemethode</i>	Waardeveranderingen in de herwaarderingsreserve, of onder IFRS in de winst-en-verliesrekening. Gedeclareerd dividend in resultaat.
<i>Agio</i>	Het positieve verschil tussen het van de geldgever ontvangen bedrag en de bij het aangaan van de lening schuldig erkende hoofdsom.
<i>Amortiseerde kostprijs</i>	De verkrijgingsprijs van een financieel actief op passief, rekening houdend met op annuïtaire wijzen verdeelt agio of disagio.
<i>Amortiseerde kostprijs bij schulden</i>	Het saldo van het bedrag bij eerste verwerking in de balans en het nog niet geamortiseerde gedeelte van het agio/disagio, uiteraard rekening houdend met aflossingen en andere mutaties in de hoofdsom.
<i>Bedrijfswaarde</i>	De contante waarde van de aan een actief of samenstel van activa toe te rekenen geschatte toekomstige kasstromen die kunnen worden verkregen met de uitoefening van het bedrijf.
<i>Contante waarde</i>	De som van naar een bepaalde rentevoet gedisconteerde toekomstige ontvangsten en uitgaven
<i>Disagio</i>	Het negatieve verschil tussen het van de geldgever ontvangen bedrag en de bij het aangaan van de lening schuldig erkende hoofdsom.
<i>Marktwaarde</i>	Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.
<i>Netto-vermogenswaarde methode</i>	Waardering tegen aandeel in eigen vermogen van de deelneming op basis van grondslagen rechtspersoon.
<i>Nominale bedrag bij geldswaardige papieren</i>	Het bedrag dat daarop worden genoemd (nominale waarde).
<i>Nominale bedrag bij vorderingen en schulden</i>	De hoofdsom die wordt genoemd in de overeenkomst waaruit deze activa en passiva zijn ontstaan.
<i>Opbrengstwaarde</i>	Het bedrag waartegen een actief maximaal kan worden verkocht, onder aftrek van nog te maken kosten.

<i>Reële waarde</i>	Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen, die onafhankelijk van elkaar zijn.
<i>Verkrijgingsprijs</i>	Inkoopprijs en bijkomende kosten.
<i>Verkrijgingsprijs-methode</i>	Waardering tegen verkrijgingsprijs, rekening houden met bijzondere waardeverminderingen. Gedeclareerd dividend in resultaat.
<i>Verkrijgingsprijs van een deelneming</i>	Koopsom plus direct aan de verkrijging toerekenbare kosten.
<i>Vervaardigingsprijs</i>	Directe kosten en eventueel een redelijke deel van de indirecte kosten (excl. overhead) en toerekenbare rente op schulden.
<i>Vervangingswaarde</i>	Het bedrag dat nodig zou zijn om in de plaats van een goed dat bij de bedrijfsuitoefening is of wordt gebruikt, verbruikt of voortgebracht, een ander goed te verkrijgen of te vervaardigen dat voor de bedrijfsoefening een in economische opzicht gelijke betekenis heeft.
<i>Voortbrengingskosten</i>	Alle met de vervaardiging van het bedrijfsmiddel verband houdende kosten.

1. Inleiding en probleemstelling

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Alle beursgenoteerde ondernemingen in de Europese Unie zijn vanaf de jaarrekening 2005 verplicht hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS). IFRS wordt opgesteld door de International Accounting Standards Board (IASB).

Ernst & Young afdeling Business Tax Compliance houdt zich bezig met het opstellen van aangiftes vennootschapsbelasting. De afdeling krijgt veel te maken met bedrijven die hun jaarrekening omzetten vanuit een andere regelgeving naar de IFRS. De medewerkers van Ernst & Young hebben moeite met de regels van de IFRS en weten niet altijd wat wel of niet is toegestaan bij de omzetting van de cijfers.

1.2 Probleemstelling

Dit rapport beantwoordt de volgende vraag:

Hoe worden de posten van de fiscale balans gewaardeerd volgens de regels van de IFRS?

De volgende deelvragen zijn opgesteld voor het beantwoorden van de probleemstelling.

- *Hoe is Ernst & Young afdeling Business Tax Compliance georganiseerd?*
- *Hoe wordt de fiscale winst bepaald volgens het goed koopmansgebruik?*
- *Hoe is de Raad voor de Jaarverslaggeving georganiseerd?*
- *Hoe is IFRS ontstaan?*
- *Welke algemene grondslagen zijn er bij het opstellen van een jaarrekening?*
- *Welke verschillen zijn er tussen goed koopmansgebruik, RJ en de IFRS?*

1.3 Doelstellingen

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de omzetting van de balans vanuit de Nederlandse wet- en regelgeving naar de IFRS. De bedoeling hiervan is om de balansposten met behulp van de regels van de IFRS in combinatie met goed koopmansgebruik en de RJ te beschrijven en toe te lichten.

Dit rapport is gemaakt als handleiding waarin de activeringen, waarderingsgrondslagen en resultaatbepalingen van de posten zijn opgenomen volgens de regels van de IFRS, de RJ en goed koopmansgebruik. De resultaatbepalingen zijn direct gerelateerd aan de balansposten en hebben geen betrekking op de winst-en-verliesrekening. Dit rapport is hoofdzakelijk bedoeld voor de medewerkers van de afdeling Business Tax Compliance. Zij kunnen dit rapport als handleiding gebruiken bij het maken van de aangiftes.

1.4 Opbouw

In hoofdstuk 2 zal beschreven worden hoe Ernst & Young afdeling Business Tax Compliance is georganiseerd. Deze beschrijving is noodzakelijk om inzicht te krijgen in de werkzaamheden bij Ernst & Young. In hoofdstuk 3 wordt beschreven hoe de fiscale winst volgens goed koopmansgebruik wordt bepaald. In hoofdstuk 4 wordt beschreven hoe de Raad voor de Jaarverslaggeving is georganiseerd. In hoofdstuk 5 wordt beschreven hoe IFRS is ontstaan. In hoofdstuk 6 wordt beschreven welke algemene grondslagen er bij het opstellen van een jaarrekening zijn. In hoofdstuk 7 worden de verschillen tussen IFRS, RJ en goed koopmansgebruik beschreven. Daarbij zullen de posten van de balans afzonderlijk worden besproken. Tot slot zullen er aanbevelingen en conclusies worden geformuleerd.

2. Ernst & Young afdeling Business Tax Compliance

In dit hoofdstuk worden de werkzaamheden van de afdeling Business Tax Compliance beschreven. Deze beschrijving is nodig om te kunnen begrijpen waar de afdeling Business Tax Compliance zich mee bezig houdt.

(Een beschrijving van de geschiedenis van Ernst & Young en het organisatieschema zijn in bijlage 1 opgenomen)

2.1 Ernst & Young Business Tax Compliance

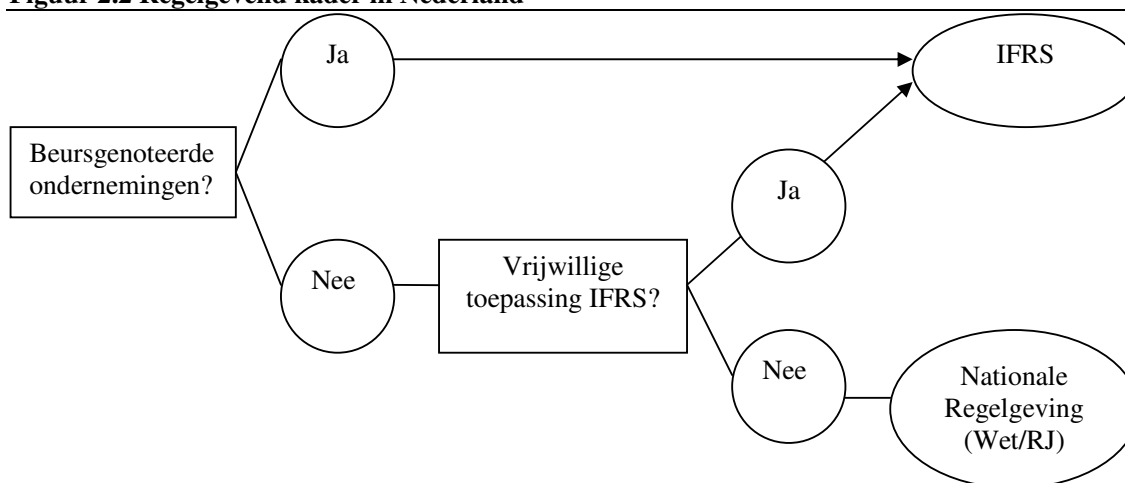
Ernst & Young Business Tax Compliance richt zich op zowel ondernemingen als particulieren. Voor de ondernemingen worden aangiftes vennootschapsbelasting opgesteld en voor de particulieren aangiftes inkomstenbelasting.

Ernst & Young maakt zijn aangiftes op grond van de volgende twee soorten boekhoudregels;

- De Nederlandse wet- en regelgeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving;
- De richtlijnen van International Financial Reporting Standards (IFRS) van de International Accounting Standards Board (IASB).

Ernst & Young houdt zich aan het regelgevend kader die in Nederland wordt toegepast. In figuur 2.2 staat het regelgevend kader in Nederland weergegeven, zoals die vanaf 1 januari 2005 geldt.

Figuur 2.2 Regelgevend kader in Nederland

Alle beursgenoteerde ondernemingen zijn vanaf 2005 verplicht hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen in overeenstemming met IFRS. Dit geldt niet de enkelvoudige jaarrekeningen.

Tijdens het maken van een aangifte komt het voor dat een jaarrekening door de accountant is aangeleverd die opgesteld is aan de hand van de richtlijnen van de RJ en de regels van de IFRS. De medewerkers van de afdeling Business Tax Compliance gebruiken deze cijfers vervolgens bij het samenstellen van de aangifte.

¹ Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, vierde druk, Groningen/Houten, 2005

2.2 Werkzaamheden afdeling Business Tax Compliance

Bij dit onderdeel wordt ingegaan op de werkzaamheden van de afdeling Business Tax Compliance. Hierin wordt specifiek ingegaan op de aangiftes vennootschapsbelasting, omdat alleen dit onderdeel invloed heeft op het onderwerp van dit rapport. De jaarwinst van een onderneming wordt voor de aangifte bepaald op basis van goed koopmansgebruik. Goed koopmansgebruik wordt in het volgende hoofdstuk uitgebreid beschreven.

Bij het maken van een vennootschapsbelastingaangifte moeten een aantal stappen worden doorlopen.

1. *Gegevens opvragen bij de cliënt*

Ernst & Young vraagt de jaarrekening en andere aanvullende gegevens over de onderneming op bij de cliënt. Vervolgens verstuurt of mailt de cliënt de opgevraagde stukken naar Ernst & Young.

2. *Aangifte verwerken in het aangifteprogramma*

Bij het opstellen van een aangifte is het de bedoeling om de jaarrekening goed te doorlopen. Het dossier van de cliënt wordt erbij gehaald om efficiënter en sneller een aangifte te kunnen afronden. Ernst & Young maakt gebruik van een eigen aangifteprogramma. De gegevens van het bedrijf dienen ingevuld te worden in het programma.

Het belangrijkste onderdeel van de aangifte is het berekenen van het belastbaar bedrag. Als er commercieel en fiscaal veel verschillen voorkomen, is het de bedoeling om eerst een technische aansluiting te maken. Een technische aansluiting is een soort hulpmiddel om de aangifte makkelijker te kunnen opstellen. Bij een technische aansluiting wordt in een Excel-sheet de commerciële begin- en eindbalans met de mutaties naast elkaar gezet. Naast de commerciële cijfers komt de fiscale beginbalans te staan die overgenomen wordt van de aangifte van het jaar ervoor. Vanuit deze gegevens kan op een simpele manier de fiscale eindbalans worden opgesteld. Bij sommige balansposten zullen verschillen ontstaan tussen de fiscale- en de commerciële waarderingen. Dit komt doordat fiscaal andere waarderinggrondslagen zijn toegestaan dan commercieel. De verschillen die tussen de fiscale en commerciële cijfers ontstaan, worden gesplitst over de vermogensvergelijking, het resultaat of overgeboekt op de balanspost. Naast deze gegevens wordt met behulp van het begin- en eindvermogen, de vennootschapsbelasting en de deelnemingsvrijstelling het belastbaar bedrag berekend. Het belastbaar bedrag wordt belast tegen een tarief dat de belastingdienst berekend. Als de technische aansluiting volledig is ingevuld kan dit vervolgens gebruikt worden bij het invoeren van de balans en winst-en-verliesrekening in het aangifteprogramma. Als de aangifte is ingevoerd en geheel af is, wordt de gehele aangifteset uitgedraaid.

3. *Aangifte wordt gecontroleerd*

Als de aangifte is afgerond wordt de uitgedraaide aangifteset gecontroleerd door een collega. Als deze collega een lagere rang heeft dan een manager, moet de aangifte alsnog nagekeken worden door een manager. Na deze controle gaat de aangifte naar de adviseur van de cliënt ter review. Als het een grote cliënt betreft, controleert de adviseur of de adviezen die hij/zij heeft uitgebracht zijn verwerkt in de aangifte. De aangifte wordt vervolgens weer teruggegeven aan de assistent/manager die de aangifte heeft opgesteld. Deze laatste past de aangifte aan en laat de aanpassingen vervolgens zien aan de adviseur. Als de adviseur het goedkeurt, wordt de aangifte bij het secretariaat gelegd om de definitieve versie uit te draaien. De aangifte wordt vervolgens door de adviseur en de assistent/manager getekend.

4. *Aangifte verzenden aan cliënt*

Na ondertekening kan de aangifte verstuurd worden naar de cliënt. Bij de aangifteset wordt een aanbiedingsbrief en een akkoordverklaring meegestuurd. De cliënt tekent de akkoordverklaring bij goedkeuring en verstuurt de ondertekende akkoordverklaring terug naar Ernst & Young.

5. *Elektronische indiening bij de Belastingdienst*

Een ondertekende akkoordverklaring geeft Ernst & Young de bevoegdheid om de aangifte elektronisch in te dienen bij de Belastingdienst.

3. Goed koopmansgebruik

3.1 Algemeen

De oorsprong van de term goed koopmansgebruik komt uit het Romeinse recht ('diligens pater familias'). Het begrip komt in een fiscale wet voor het eerst voor in art.10 Wet IB 1914. Goed koopmansgebruik is een fiscale term die in Nederland wordt gebruikt om de jaarwinst van een onderneming te bepalen. Dit houdt in dat voor de verschillende balansposten (activa en passiva) waarderingsstelsels moeten worden gekozen die aansluiten bij de normen die een goed en nauwgezet koopman toepast en die volgens de fiscale wet een aanvaardbaar beeld geeft van de financiële resultaten van de onderneming over een bepaald jaar.

Goed koopmansgebruik is een dynamisch begrip, dus verandert mee in de tijd. Het begrip goed koopmansgebruik is ingevuld door de jurisprudentie. Doordat goed koopmansgebruik een open begrip is, heeft het een eigen fiscale invulling gekregen. Dit heeft de Hoge Raad in een uitspraak in BNB 1957/208 bepaald. De uitspraak van de Hoge Raad luidt als volgt:

*“Weliswaar kan als regel worden aangenomen, dat een stelsel van jaarlijkse winstberekening voor de belastingheffing als strokende met goed koopmansgebruik behoort te worden aanvaard, indien dat stelsel is gegrond op hetgeen de bedrijfseconomie omtrent de juiste wijze van winstbepaling leert, doch deze regel moet uitzondering lijden niet alleen ingeval het volgen van het bedrijfseconomische inzicht tot strijd met enig voorschrift der belastingwetgeving zou voeren, maar evenzeer indien daardoor aan de algemene opzet of een beginsel van de belastingwet om welke toepassing het gaat te kort zou worden gedaan”.*²

Deze uitspraak houdt in dat de bedrijfseconomie gevolgd kan worden, tenzij het resultaat in strijd is met de belastingwet of het resultaat in strijd is met de algemene opzet of met een beginsel van de belastingwet. Met deze uitspraak nam de Hoge Raad op een duidelijke wijze een middenpositie in tussen enerzijds degenen die bedrijfseconomische inzichten doorslaggevend achtten en anderzijds degenen die een autonoom fiscaal winstbegrip verdedigden.

Aangezien de wetgever het begrip goed koopmansgebruik heeft overgelaten aan de rechter, dienen wij de betekenis van de term uit de jurisprudentie af te leiden. De uitleg die de Hoge Raad geeft over goed koopmansgebruik vormt de inhoud van goed koopmansgebruik tussen 'goed koopmansgebruik zoals de fiscus het opvat' en 'goed koopmansgebruik zoals de belastingplichtige het opvat'. Aangezien de rechtelijke interpretatie van goed koopmansgebruik niet aansluit bij de bedrijfseconomische leer, zou men met een zeker recht kunnen spreken van 'fiscaal goed koopmansgebruik', ter ondersteuning van 'bedrijfseconomisch goed koopmansgebruik'.

² HR, BN 1957/208, 8 mei 1957

3.2 Bestendige gedragslijn

Bij de jaarwinstbepaling moet volgens art. 9 Wet IB 1964 een bestendige gedragslijn worden gevolgd. De bestendige gedragslijn dient onafhankelijk te zijn van de vermoedelijke uitkomst en mag slechts gewijzigd worden, indien goed koopmansgebruik dit toelaat. De eis van de bestendigheid werd pas bij de Wet Belastingherziening 1950 in de wet opgenomen. Het bestendigheidseis werd wel eerder in de jurisprudentie gesteld.³

In de wet is goed koopmansgebruik geregeld in artikel 3.25 Wet inkomstenbelasting 2001. Het artikel luidt als volgt:

“De in een kalenderjaar genoten winst wordt bepaald volgens goed koopmansgebruik, met inachtneming van een bestendige gedragslijn die onafhankelijk is van de vermoedelijke uitkomst. De bestendige gedragslijn kan alleen worden gewijzigd indien goed koopmansgebruik dit rechtvaardigt.”⁴

Dit artikel houdt in dat de winstbepaling dient te geschieden volgens een bestendige gedragslijn. Meerdere stelsels van waardering van activa en passiva voldoen aan goed koopmansgebruik. De keuze van een bepaald stelsel berust bij de ondernemer. Bij het stelsel dat wordt toegepast gaat het om op een consistente manier de totale winst over de jaren te verdelen. De eis van de bestendige gedragslijn die in dit artikel wordt gesteld, voorkomt winststuring door de ondernemer. De eis dat gesteld wordt is dat als de keuze van een bepaald stelsel is gemaakt, de ondernemer daaraan is gebonden. De ondernemer mag zijn keuze herzien indien daar een gegronde reden voor is en indien de stelselwijziging niet is gericht op het behalen van een incidenteel fiscaal voordeel. Goed koopmansgebruik heeft alleen betekenis voor de jaarlijkse winstberekening.⁵

Een stelsel omvat het geheel van grondslagen en regels voor het opstellen van jaarrekeningen. Een stelsel bestaat uit:

1. *Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling*, namelijk:
 - de grondslagen voor waardering van activa en passiva
 - de grondslagen voor de resultaatbepaling
 - de criteria betreffende de noodzaak of de toelaatbaarheid van rechtstreekse mutaties van het eigen vermogen.
2. *Consolidatiegrondslagen*, namelijk de regels voor het al dan niet in de geconsolideerde jaarrekening opnemen van dochtermaatschappijen, groepsmaatschappijen en joint ventures en de regels voor de verwerking van onderlinge transacties.
3. *Grondslagen voor de indeling en andere aspecten van de presentatie*, waaronder het groeperen van posten, het samenvoegen van posten, het ontleden van posten en het rangschikken van posten.
4. *Grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht*, waaronder de indeling en andere aspecten van de presentatie van dit overzicht.⁶

³ Jacobs, J.J.M., *Balanscontinuïteit en foutenleer*, eerste druk, Deventer, 1974

⁴ Geppaart, Ch.P.A., *Belastingwetten*, achtendertigste druk, Deventer, 2007

⁵ Van Arendonk, H.P.A.M., e.a., *Wegwijs in de inkomstenbelasting*, zevende druk, 2007

⁶ Smittenberg, R.A.H., *Handboek externe verslaggeving 2008; Een praktische handreiking voor toepassing NL GAAP*, Rotterdam, 2007

3.3 Beginselen van goed koopmansgebruik

Het goed koopmansgebruik wordt door een aantal beginselen beheerst:

1. *Realisatiebeginsel (baten)*

- Een bate hoeft pas in aanmerking te worden genomen op het tijdstip waarop deze als gerealiseerd kan worden beschouwd.

2. *Matchingbeginsel (lasten)*

- Door bepaalde baten opgeroepen lasten moeten zoveel mogelijk worden toegerekend aan de jaren waarin die baten zijn gerealiseerd. Dit houdt in dat uitgave die verband houden met toekomstige baten moeten worden geactiveerd en toekomstige uitgave dienen eerder ten laste van de winst te worden genomen.

3. *Realiteitsbeginsel (algemeen)*

- De wijze van winstbepaling bevat waarborgen tegen willekeurige winstverschuivingen;
- De winst van een bepaald jaar slechts beïnvloed wordt door gebeurtenissen die geheel of gedeeltelijk op dat jaar betrekking hebben;
- Dat rekening gehouden wordt met de werkelijkheid met veronachtzaming van juridische en andere constructies;
- Dat niet in twijfel wordt getrokken wat zeker is en omgekeerd.

4. *Eenvoudsbeginsel (algemeen)*

- De wijze van winstbepaling hanteerbaar moet zijn;
- De aan de wijze van winstbepaling te stellen eisen moet aan de aard en omvang van de onderneming te worden aangepast.

5. *Voorzichtigheidsbeginsel (algemeen)*

- Een ondernemer hoeft zich niet rijker te rekenen dan hij is. Dit houdt in dat winsten pas hoeven te worden verantwoord, nadat zij werkelijk zijn behaald en verliezen al in aanmerking mogen worden genomen als zij nog latent zijn;
- De wijze van winstbepaling rekening houdt met de continuïteit van de onderneming.

6. *Veroorzakingsbeginsel (lasten):*

- De uitgaven moeten worden toegerekend aan het jaar waarin die uitgaven door de bedrijfsuitoefening zijn opgeroepen.⁷

⁷ Brüll, D., J.W. Zwemmer, R.P.C. Cornelisse, *Goed koopmansgebruik (Fiscale brochure)*, zesde druk, 1999

4. Raad voor de Jaarverslaggeving

4.1 Stichting voor de Jaarverslaggeving

In september 1981 is de Stichting voor de Jaarverslaggeving opgericht door negen organisaties.

De Stichting voor de Jaarverslaggeving heeft als doel de kwaliteit van de externe verslaggeving van niet beursgenoteerde ondernemingen in Nederland te bevorderen. Het uitvoerende orgaan van de stichting is de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). De RJ is belast met het opstellen en publiceren van stellige uitspraken, aanbevelingen (de richtlijnen) en het geven van adviezen. De Raad voor de Jaarverslaggeving wordt ondersteund door de vaktechnische staf. De belangrijkste taken van de staf zijn het voorbereiden van (ontwerp-)richtlijnen, RJ-uitingen en commentaren op ontwerpen van EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) en IASB (International Accounting Standards Board). Voor de voorbereiding van bijzondere ontwerpen kunnen werkgroepen worden ingesteld. De werkgroepen worden begeleid door de RJ-leden en/of derden. De RJ wordt vervolgens ook door het secretariaat ondersteund.

(Het organisatieschema van de Raad voor de Jaarverslaggeving is in bijlage II opgenomen)

4.2 Raad voor de Jaarverslaggeving

In 1971 is de Wet op de Jaarrekening van Ondernemingen in werking getreden en daarvoor is het Tripartiete Overleg (TO) ingesteld. Tot 1982 heeft dit orgaan gediend als platform waarop de Commissies Jaarverslaggeving van de organisaties van werkgevers, werknemers en accountants samenwerkten. De Wet op de Jaarrekening van Ondernemingen bepaalde, dat de jaarrekening volgens normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht moeten geven dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd omtrent het vermogen en het resultaat, alsmede omtrent de solvabiliteit en de liquiditeit van de rechtspersoon. De werkzaamheden van het Tripartiete Overleg zijn vanaf 1981 voortgezet door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De RJ bestaat uit een voorzitter en twaalf leden. Zij zijn verdeeld over drie delegaties van vertegenwoordigers van de verschaffers, gebruikers en controleurs van de jaarrekeningen van de ondernemingen. De RJ voert zijn taak uit door het opstellen en publiceren van Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

In de statuten van de stichting staan bepalingen omtrent de besluitvorming in de RJ. In de statuten is ook bepaald dat stellige uitspraken en aanbevelingen (de richtlijnen) eerst altijd als ontwerp-richtlijn moeten worden gepubliceerd. De leden hebben vervolgens de gelegenheid om commentaar in te dienen. Bij het definitief maken van gepubliceerde ontwerpen neemt de RJ de ingediende commentaren zorgvuldig in overweging. De ontwerpen voor de stellige uitspraken en aanbevelingen worden door de RJ gebundeld uitgegeven. De titel van de bundel heet 'Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving'. Dit wordt door uitgeverij Kluwer te Deventer uitgebracht. Naast de grote bundel wordt door de RJ ook nog een kleine bundel voor de kleine rechtspersonen gepubliceerd. De RJ publiceert naast de bundels ook RJ-uitingen. De RJ-uitingen zijn bedoeld voor de verduidelijking of interpretatie van bestaande richtlijnen en eventuele voor kleine wijzigingen van de richtlijnen.

Vanaf 2005 heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving ook een belangrijke rol weggelegd bij het bevorderen van de kwaliteit van de jaarverslaggeving. De twee hoofddoelstellingen daarbij zijn;

- het opstellen van Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, gericht op de jaarrekening van niet beursgenoteerde grote rechtspersonen, rechtspersonen in het midden- en kleinbedrijf en rechtspersonen in bijzondere bedrijfstakken. Vervolgens ook het leveren van een bijdrage aan de totstandkoming van goede Nederlandse wetgeving inzake de jaarverslaggeving;
- een hoge mate van betrokkenheid bij de totstandkoming van IFRS. Dit doen ze door het geven van commentaren op ontwerp-standaarden, door het verzoeken om verduidelijking en interpretaties, door het actief participeren in het werk van de IASB en EFRAG en door zitting te nemen in werkgroepen ter voorbereiding van discussiepapers en standaarden.⁸

⁸Website: Raad voor de Jaarverslaggeving; http://www.rjnet.nl/Organisatie/Stichting_en_Raad/index.asp

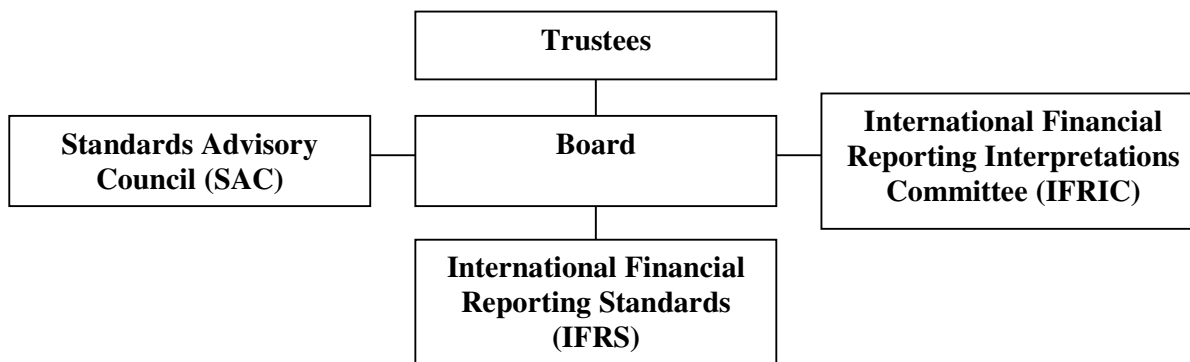
5. International Accounting Standards Board

5.1 Organisatie en beleid van de IASB

In 1973 werd het International Accounting Standards Committee (IASC) opgericht als een internationale organisatie waarin nationale accountantsorganisaties samenwerkten om voorschriften te geven op het gebied van de externe verslaggeving. De nationale accountantsorganisatie van Nederland is het Nederlands Instituut van Registeraccountants (NIVRA). De IASC is een privaatrechtelijke organisatie die in Londen is gevestigd. In het IASC wordt door nationale beroepsorganisaties van accountants beslissingen genomen. De daarbij totstandgekomen standards werden niet door regelgevende instanties afgedwongen en de standards hadden hierdoor slechts het karakter van aanbevelingen en konden niet bogen op een afdwingbare status.

In 2001 werd de naam van het IASC veranderd in International Accounting Standards Board (IASB). De structuur werd tegelijkertijd ook ingrijpend gewijzigd. De noodzaak hiertoe hing samen met de grotere rol die aan de organisatie werd toebedeeld als *standard setting body* voor beursgenoteerde Europese ondernemingen. In figuur 5.1 wordt de huidige structuur van de IASB weergegeven.

Figuur 5.1 Structuur van de IASB

De trustees vormen het hoogste orgaan en zijn verantwoordelijk voor de beleidsbepaling. De trustees benoemen de leden van de overige organen. Het vaststellen van de standards gebeurt door de IASB. De IASB bestaat uit 14 leden. De leden zijn onafhankelijke individuen en specialisten op het terrein van de externe financiële verslaggeving. Iedere lid heeft één stem en er wordt besloten bij meerderheid van stemmen. Om een nieuwe standard in te voeren, publiceert de IASB eerst een *Discussion Memorandum*. De belanghebbenden kunnen hierop reageren. Vervolgens wordt er een voorlopige standard (*Exposure Draft*) vastgesteld.

De IASB wordt door de Standard Advisory Council (SAC) van advies voorzien. De SAC bestaat uit 45 leden die afkomstig zijn van nationale regelgevende organen. Het International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) bekijkt regelmatig of er onduidelijkheden zijn over de uitleg van bestaande standards en probeert dan vervolgens helderheid te verschaffen.⁹

⁹ Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, vierde druk, Groningen/Houten, 2005

5.2 International Financial Reporting Standards

Alle beursgenoteerde ondernemingen in de Europese Unie zijn vanaf de jaarrekening 2005 verplicht hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS). Voor de enkelvoudige jaarrekening van beursgenoteerde ondernemingen geldt de keuzevrijheid om deze al dan niet in overeenstemming met IFRS op te stellen. Voor niet-beursgenoteerde ondernemingen bestaat de mogelijkheid alleen hun geconsolideerde jaarrekening dan wel hun geconsolideerde als hun enkelvoudige jaarrekening in overeenstemming met IFRS op te stellen.¹⁰

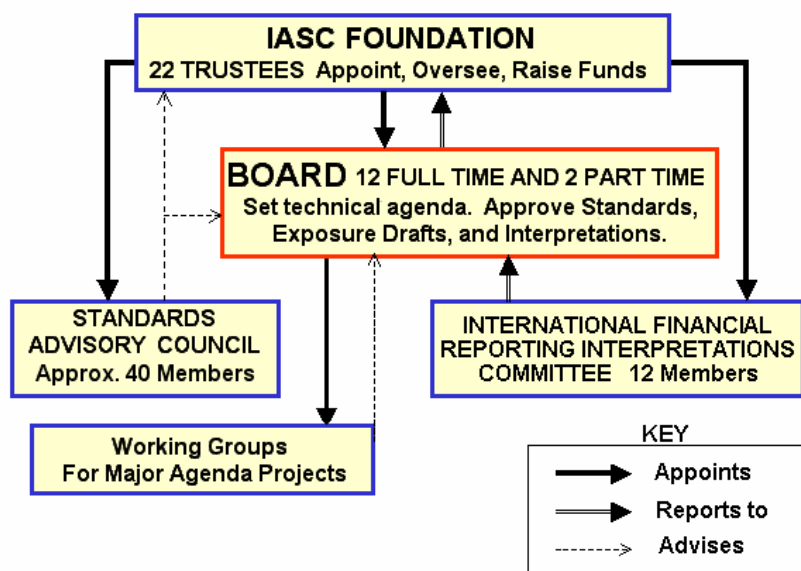
De International Financial Reporting Standards (IFRS) wordt opgesteld door de International Accounting Standards Board (IASB). De doelen van de IASB worden hoofdzakelijk bereikt door IFRS te ontwikkelen en uit te geven en door het gebruik van die standaarden in financiële overzichten voor algemene doeleinden en andere financiële verslaggeving te bevorderen. Andere financiële verslaggeving bestaat uit informatie die buiten de financiële overzichten worden verstrekt ter ondersteuning van de interpretatie. De IFRS bevat voorschriften op het gebied van opname, waardering, presentatie en in de toelichting te vermelden informatie betreffende transacties en gebeurtenissen die van belang zijn in financiële overzichten voor algemene doeleinden.

De standaarden en interpretaties die door de International Accounting Standards Board (IASB) zijn goedgekeurd bestaan uit;

1. International Financial Reporting Standards;
2. International Accounting Standards;
3. Interpretaties afkomstig van de International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) of de voormalige Standing Interpretations Committee (SIC).

(Een lijst van de standaarden en interpretaties zijn in bijlage III opgenomen)

De standards van de IASB worden op dit moment aangeduid als International Financial Reporting Standards (IFRS). Voorheen werd dit International Accounting Standards (IAS) genoemd. De IASB is momenteel bezig de bestaande IAS om te zetten in IFRS. Zolang dit nog niet volledig is omgezet, bestaat de regelgeving van de IASB daarom uit zowel (oude) IAS als (nieuwe) IFRS.¹¹

¹⁰ Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam

¹¹ International Accounting Standards Committee Foundation, *International Financial Reporting Standards (IFRSs)*, Londen, 2007

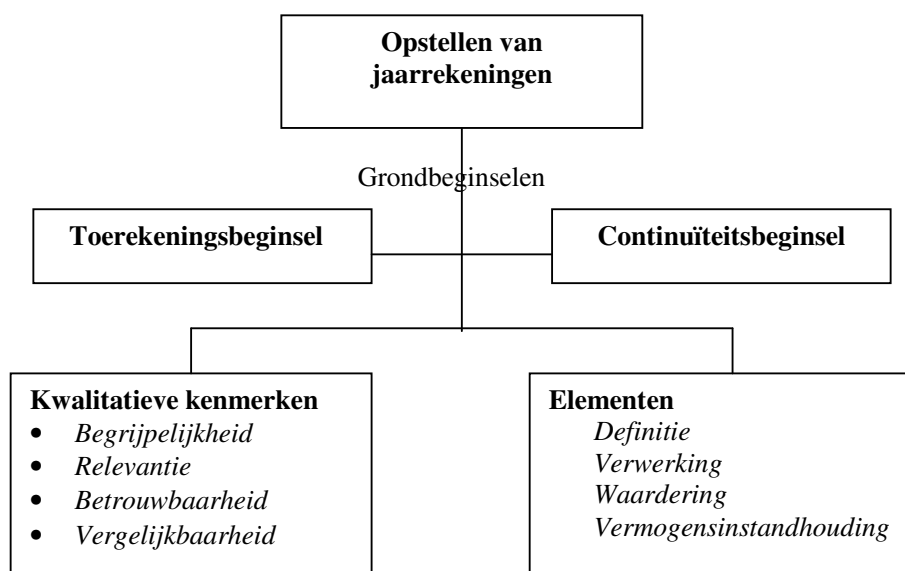
6. Algemene grondslagen

6.1 Conceptueel raamwerk voor de jaarrekening

Bij dit onderdeel wordt ingegaan op de uitgangspunten van de externe verslaggeving die betrekking heeft op de jaarrekening. De jaarrekening is het belangrijkste document van de externe verslaggeving. Er wordt hier ingegaan op het *Stramien* voor de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen, zoals die is gepubliceerd door de Raad voor de Jaarverslaggeving en het *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements*, zoals opgesteld door de IASB. Het Stramien is vrijwel een letterlijke vertaling van de IASB-Framework.

De jaarrekening moet om aan de gemeenschappelijke behoeften van de gebruikers te kunnen voldoen, informatie verschaffen over de financiële positie, de financiële prestaties en de wijzigingen in de financiële positie van de onderneming. Deze informatie is nodig bij het nemen van economische beslissingen.

De globale inhoud van dit raamwerk wordt in het volgende schema als volgt weergegeven. Dit raamwerk is van belang als algemeen kader voor verslaggeving.

12

Volgens het raamwerk moet bij het opstellen van de jaarrekening uitgegaan worden van twee grondbeginselen;

1. Het *toerekeningsbeginsel*: opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben;
2. Het *continuïteitsbeginsel*: bij het opstellen van de jaarrekening wordt verondersteld dat de organisatie haar activiteiten in de toekomst zal blijven voortzetten.

¹² Backhuijs, J., A. Brouwer, M. Hartman, e.a., *IFRS Leerboek: International Financial Reporting Standards*, Amersfoort, 2006

De jaarrekening moet voldoen aan een aantal kwalitatieve kenmerken om de informatie in de jaarrekening nuttig te maken voor de gebruikers. De belangrijkste kwalitatieve kenmerken zijn:

- *Begrijpelijkheid*; dit houdt in dat de jaarrekening te begrijpen is voor een financieel-economische lezer.
- *Relevantie*; een jaarrekening moet cijfers opleveren dat voor de lezer relevant is. Hij moet er waardevolle informatie aan kunnen ontlelen.
- *Betrouwbaarheid*; de lezer van de jaarrekening moet erop kunnen vertrouwen dat de daarin verstrekte cijfers een getrouw beeld geven van de financiële positie van de onderneming.
- *Vergelijkbaarheid*; financiële cijfers krijgen pas waarde, wanneer ze in perspectief gezien worden. Dit perspectief kan verkregen worden door tijdsvergelijking (de cijfers van dezelfde onderneming over opeenvolgende jaren naast elkaar zetten) of door bedrijfsvergelijking (de cijfers van een onderneming vergelijken met die van andere ondernemingen in hetzelfde jaar).

Naast deze kwalitatieve kenmerken komen beginselen als materialiteit, realisatie, matching, voorzichtigheid en stelselmatigheid aan de orde.

Het raamwerk gaat daarna in op de elementen van de jaarrekening. De elementen van de jaarrekening zijn voor de balans de activa, het eigen vermogen en vreemd vermogen, en voor de resultatenrekening de baten en de lasten. De activa van een balans geven de kapitaalgoederen van de onderneming weer. De passiva van een balans geven het vermogen weer dat verkregen is ter financiering van de activa. Het vermogen kan worden onderverdeeld in eigen vermogen en vreemd vermogen. Eigen vermogen is verschaft door de eigenaren en staat voor onbepaalde tijd ter beschikking van de onderneming. Vreemd vermogen is ter beschikking gesteld door schuldeisers; het is een tijdelijk vermogen, omdat van tevoren afspraken over terugbetaling zijn gemaakt. Een resultatenrekening is een overzicht van de opbrengsten en de kosten gedurende een bepaalde periode en geeft het over de betreffende periode behaalde resultaat weer.

Na de regels voor de verwerking van de posten gaat het raamwerk in op de waardering van de elementen in de jaarrekening. De waarderingen van de posten van de jaarrekening worden voor drie regelgevingen in de komende hoofdstukken uitvoerig beschreven. Het raamwerk eindigt met enige opmerkingen over de problematiek van de vermogensinstandhouding.¹³

6.2 Modellen jaarrekening

De Nederlandse wetgeving heeft specifieke voorschriften opgesteld ten aanzien van de inrichting van de balans en van de winst-en-verliesrekening. Op grond van artikel 2:363 lid 6 BW is het Besluit modellen jaarrekening (BMJ) uitgevaardigd, waarin gedetailleerde modelschema's zijn opgenomen voor de balans en winst-en-verliesrekening. De modellen zijn uitsluitend verplicht voor de BV en de NV. Bij de opstelling van de balansposten ga ik uit van model B, omdat dit het meest overzichtelijke model is.

(Dit model is in bijlage IV opgenomen)

De RJ kent geen zelfstandige rubricering, maar steunt hiervoor geheel op de Nederlandse wet, die het Besluit modellen jaarrekening kent. IFRS kent geen modellen of vaste indeling voor de balans en winst-en-verliesrekening. Er is alleen aangegeven welke posten ten minste moeten worden opgenomen. De enige post die volgens IFRS anders moet worden verwerkt is de post voorzieningen die gespecificeerd moet worden in een langlopend- en kortlopend gedeelte.¹⁴

¹³ Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, vierde druk, Groningen/Houten, 2005

¹⁴ Smiths, H., S. Böhmer, *Jaarrekening memo 2007*, Kluwer, 2007

7. Balansposten volgens goed koopmansgebruik, RJ en IFRS

In de komende paragrafen worden de balansposten uitvoerig beschreven. Er wordt ingegaan op de waarderingsgrondslagen en de resultaatbepalingen van de posten volgens goed koopmansgebruik, RJ en IFRS. *(In bijlage V is per paragraaf een schema opgenomen waarin de verschillen van de drie regelgevingen staan)*

Fiscale winstberekening (algemeen)

Bij de fiscale winstberekening is het van groot belang te bepalen of een bepaalde zaak of bepaalde vermogensrechten tot de **bedrijfsmiddelen** behoren dan wel tot de **beleggingen** (effecten), de **voorraad** of het **onderhanden werk** van de onderneming. Het belangrijkste onderscheid is dat op bedrijfsmiddelen jaarlijks kan en volgens de fiscale winstberekening ook moet worden afgeschreven. Op beleggingen, voorraden en onderhanden werk wordt geen afschrijving toegepast, maar bij het opmaken van een fiscale balans vindt wel waardering plaats. Bij voorraden kan dan rekening worden gehouden met incourantheid. Bij effecten, in beginsel te waarden tegen kostprijs, moet afwaardering op lagere beurswaarde plaatsvinden. Bij onderhanden werk moeten onder omstandigheden al met een verwacht verlies rekening worden gehouden. Een belangrijk verschil tussen beide categorieën is verder dat voor bedrijfsmiddelen verschillende fiscale faciliteiten gelden, zoals willekeurige afschrijvingen, de investeringsaftrek en de vorming van een herinvesteringsreserve. Voor de andere categorieën gelden deze faciliteiten niet.¹⁵

7.1 Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn activa met een identificeerbaar niet-monetair karakter, zonder fysieke gedaante dat wordt gebruikt voor productie, aflevering van goederen of diensten, voor verhuur aan derden of voor administratieve doeleinden.

De wettelijke categorieën van immateriële vaste activa bestaan uit:

- Kosten van oprichting en uitgifte aandelen
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling
- Kosten van verwerving van intellectuele rechten
- Kosten van goodwill die van derden is verkregen
- Vooruitbetalingen

7.1.1 Kosten van oprichting en uitgifte van aandelen

Oprichtingskosten betreffen de aan derden verschuldigde bedragen in verband met de oprichting van een rechtspersoon.

RJ

In de RJ wordt aanbevolen om kosten van oprichting en uitgifte van aandelen niet te activeren als immateriële vaste activa (RJ 210.103). De RJ beveelt aan om de emissiekosten inzake uitgifte van aandelen direct te laste van het agio te brengen. Aan de activering van kosten van oprichting en uitgifte van aandelen is de wettelijke eis verbonden dat ter hoogte van het geactiveerd bedrag een wettelijke reserve onder het eigen vermogen wordt gevormd. De vorming van deze reserve kan ten gunste van de vrije reserve worden gebracht (RJ 210.231).

IFRS

Onder IAS 38 voldoen de kosten van oprichting en uitgifte van aandelen niet aan de criteria voor immateriële vaste activa. Ze worden gezien als overlopende post en worden niet geactiveerd. IAS 32.37 schrijft voor dat de kosten verbonden aan een emissie of een verwerving van aandelen worden verwerkt als aftrekpост van het eigen vermogen. De IASB kent geen wettelijke reserve.

¹⁵ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007

Fiscale winstberekening

In theorie kunnen fiscaal de kosten van oprichting en uitgifte van aandelen niet worden geactiveerd. Anders dan de RJ en IFRS worden fiscaal de kosten direct ten laste van het resultaat gebracht.

7.1.2 Kosten van onderzoek en ontwikkeling

Onder IFRS en de RJ worden kosten van onderzoek en ontwikkeling als volgt omschreven (IAS 38.8, RJ 210.104):

***Onderzoek** betreft het vernieuwend en planmatig onderzoekswerk met het doel nieuwe wetenschappelijke of technische kennis en inzichten te ontwikkelen (RJ 210.104).*

***Ontwikkeling** betreft de toepassing van kennis verkregen door onderzoek of op andere wijze, leidend tot een plan of ontwerp voor de productie van nieuwe of substantieel verbeterende materialen, apparaten, producten, processen, systemen of diensten, voorafgaand aan het begin van de commerciële productie of het gebruik (RJ 210.104).*

Onderzoek

De RJ en IASB gaan ervan uit dat een rechtspersoon niet kan aantonen dat in de onderzoeksfase van een project een immaterieel actief is ontstaan, dat in de toekomst waarschijnlijke economische voordelen zal genereren (IAS 38.55, RJ 210.222). Dit betekent dat bij de onderzoeksfase de stap naar toekomstige voordelen te groot is om voor activering in aanmerking te komen. Onderzoeksuitgave dient daarom direct ten laste van het resultaat te worden gebracht (IAS 38.54, RJ 210.221).

Ontwikkeling

In de ontwikkelfase is er al een nieuw product dat nog geschikt gemaakt moet worden, voordat het op de markt wordt gebracht. In deze fase achten de RJ en de IASB de waarschijnlijkheid van toekomstige economisch voordeel voldoende. Ontwikkelingskosten dienen dan ook alleen te worden geactiveerd als aan de activeringsvereisten is voldaan (IAS 38.57, RJ 210.224).

RJ en IFRS

Onder de RJ is bij de activering van kosten van ontwikkeling de wettelijke eis verbonden dat ter hoogte van het geactiveerd bedrag een wettelijke reserve onder het eigen vermogen wordt gevormd. De achtergrond van de verplichting tot het vormen van een wettelijke reserve ligt in de bescherming van de schuldeisers. De vorming van deze reserve kan ten gunste van de vrije reserve worden gebracht (RJ 210.231). De IASB kent geen wettelijke reserve.

Fiscale winstberekening

Onder bepaalde voorwaarden kunnen uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling een bedrijfsmiddel opleveren. Van een bedrijfsmiddel kan echter pas worden gesproken als het onderzoek ten minste tot een bruikbaar prototype heeft geleid, dat vatbaar is voor het verkrijgen van een octrooi of voor verkoop. Kosten van onderzoek en ontwikkeling dienen te worden geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. Fiscaal dienen ook de onderzoekskosten te worden geactiveerd, terwijl dit onder IFRS niet is toegestaan.

7.1.3 Kosten van verwerving ter zake van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom

Met kosten van verwerving ter zake van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom is bedoeld aan te geven dat naast betalingen aan derden in verband met gekochte rechten, tevens betalingen aan derden voor de wettelijke erkenning van deze rechten deel van de kosten uitmaken. De genoemde kosten omvatten bijvoorbeeld auteursrechten, rechten op handelsnamen, octrooirechten en merken, contractuele rechten, software, abonnementsbestanden, adressenbestanden en uitgeefrechten.

RJ en IFRS

Bij deze immateriële vaste activa zijn schriftelijke overeenkomsten waaruit blijkt dat aan de onderneming toekomstige voordelen zullen voortvloeien. Ook de kosten voor de ontwikkelfase worden geactiveerd. Dit is in tegenstelling voor zelfontwikkelde kosten voor de ontwikkelfase.

Dit onderdeel heeft dezelfde verwerkingswijze als kosten van onderzoek en ontwikkeling.

Fiscale winstberekening

Gekochte merk- en handelsnamen moeten worden geactiveerd voor de daarvoor betaalde bedragen. Vervoersvergunningen, concessies, melk-, vangst-, en mestquote, teeltrechten e.d. moeten te boek worden gesteld voor de kostprijs of lagere bedrijfswaarde. Afschrijving is in dit geval slechts mogelijk als kan worden aangenomen dat de waarde van de vergunningen enz. in de loop van de gebruiksduur zal dalen.

Dit onderdeel heeft dezelfde verwerkingswijze als kosten van onderzoek en ontwikkeling.

7.1.4 Kosten aan goodwill die van derden is verkregen

Goodwill kan onderscheiden worden in:

- goodwill betaald bij de overname van de activa en passiva van een onderneming (activa-passivatransactie); en
- goodwill betaald bij de overname van de aandelen van de onderneming (deelnemingstransactie).

Onder een activa-passivatransactie wordt verstaan dat de onderneming wordt aangekocht voor 100%. Een deelnemingstransactie betreft een aankoop van aandelen voor een lager percentage.

Activa-passivatransactie

Voor goodwill betaald bij de overname van activa en passiva, dienen de kosten van goodwill onder de immateriële vaste activa afzonderlijk te worden opgenomen. Afboeking van deze goodwill is niet toegestaan.

Deelnemingstransactie

Voor goodwill betaald bij de overname van aandelen zijn verschillende verwerkingswijzen toegestaan:

- ineens zichtbaar ten laste van het eigen vermogen brengen;
- ineens zichtbaar ten laste van de winst-en-verliesrekening brengen;
- als goodwill activeren (in de balans bij immateriële vaste activa).

*RJ**Positieve goodwill*

De RJ beveelt aan om betaalde goodwill te activeren, maar dit is wettelijk niet verplicht. Het mag ook afgeboekt worden van de vrije reserves of het mag in één keer ten laste van het resultaat worden gebracht. RJ 216.221 stelt dat over het geactiveerde bedrag stelselmatig afgeschreven wordt op basis van de economische levensduur. Er wordt uitgegaan van een weerlegbaar vermoeden dat de economische levensduur niet langer is dan twintig jaar vanaf het moment van verwerving. Slechts in uitzonderingsgevallen kan afschrijving over een langere periode plaatsvinden, maar er dient dan jaarlijks nagegaan te worden of de afschrijvingsperiode en de afschrijvingsmethode aanpassingen behoeven en als dat het geval is, dient een aanpassing plaats te vinden (RJ 216.228). De wet gaat uit van een afschrijvingsduur van maximaal vijf jaar, tenzij goodwill kan worden toegerekend aan een langer tijdvak. Indien er bij goodwill indicaties van waardeverminderingen voordoen, dient een berekening te worden gemaakt van de realiseerbare waarde van de kasstroomgenererende eenheid waaraan de goodwill kan worden toegerekend. In dit geval dient een afwaardering naar lagere realiseerbare waarde plaats te vinden. Bij de RJ vindt slechts bij uitzonderingsgevallen terugneming van waardeverminderingen plaats.

De RJ staat goodwillaanpassingen en aanpassingen van het bedrag na verwerving toe, tot het einde van het eerste boekjaar na de acquisitiedatum. Zelf ontwikkelde goodwill mag bij de RJ niet worden geactiveerd (RJ 210.216).

Negatieve goodwill

De RJ verwerkt negatieve goodwill die samenhangt met verwachte toekomstige verliezen en lasten als amortisatie over de jaren dat verwachte verliezen/verplichtingen zich voordoen. Gaat het om andere negatieve goodwill (ten gevolge van een 'lucky buy') dan wordt deze, afhankelijk van de verwerking van de positieve goodwill, stelselmatig dan wel onmiddellijk ten gunste van het resultaat gebracht (bij geactiveerde positieve goodwill), rechtstreeks ten gunste van het eigen vermogen gebracht (bij afboeking van positieve goodwill ten laste van het eigen vermogen) of onmiddellijk ten gunste van het resultaat gebracht (bij afboeking van positieve goodwill in eens ten laste van het resultaat). Als positieve goodwill wordt geactiveerd, geldt voor deze andere negatieve goodwill alleen dan dat dit stelselmatig ten laste van het resultaat komt als het gaat om negatieve goodwill die niet hoger is dan de reële waarde van de identificeerbare niet-monetaire activa.

*IFRS**Positieve goodwill*

Betaalde goodwill dient onder IFRS verplicht te worden geactiveerd. De eerste waardering van goodwill dient als actief te worden opgenomen tegen de historische kosten. Dat wil zeggen dat goodwill wordt gewaardeerd als het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs en het aandeel van de verkrijgende partij in de reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa, verplichtingen en voorzieningen (IFRS 3.51). Na de eerste verwerking van de goodwill als actief is op basis van IFRS 3 niet toegestaan om stelselmatig af te schrijven. Er dient nog uitsluitend een jaarlijkse impairment test te worden uitgevoerd. De waardering vindt plaats tegen verkrijgingsprijs, onder aftrek van geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen (IFRS 3.45). Volgens IFRS is de terugnemering van een bijzonder waardeverminderingverlies van goodwill niet toegestaan. IFRS kent ook geen terugboeking van goodwill bij verkoop van deelnemingen. Goodwillaanpassingen en aanpassingen van het bedrag na verwerving moet volgens IFRS plaatsvinden binnen twaalf maanden na de acquisitiedatum.

Negatieve goodwill

IFRS verwerkt negatieve goodwill op business combinations onmiddellijk ten gunste van het resultaat. Er is sprake van negatieve goodwill (badwill), indien de acquisitieprijs plus kosten lager is dan de reële waarde van de activa en passiva van de overgenomen partij. In dat geval moet de overnemende partij op grond van IFRS 3.56 de opname en waardering van de verworven activa en verplichtingen alsmede de bepaling van de acquisitiekosten opnieuw beoordelen. De negatieve goodwill die na deze herbeoordeling resteert, moet ineens van de winst-en-verliesrekening worden verantwoord.

*Fiscale winstberekening**Positieve goodwill*

Gekochte goodwill wordt aangemerkt als bedrijfsmiddel. De daarvoor betaalde bedragen moet men activeren. Voor goodwill bij een activa-passivatransactie geldt als vuistregel dat deze in een periode van tien jaar kan worden afgeschreven, zonder rekening te houden met een restwaarde. Zelf ontwikkelde goodwill hoeft de ondernemer niet te activeren. Onder IFRS is het niet toegestaan om over goodwill af te schrijven, maar is een jaarlijkse impairment test vereist. Dit is in strijd met de fiscale winstberekening, omdat fiscaal wel over goodwill moet worden afgeschreven.

Goodwill begrepen in de overname van een deelneming wordt fiscaal niet afzonderlijk geactiveerd, maar blijft onderdeel van de kostprijs van de deelneming. Over deze goodwill mag fiscaal niet worden afgeschreven.

Negatieve goodwill

Negatieve goodwill verkregen bij de overname van een deelneming wordt fiscaal niet afzonderlijk gepassiveerd, maar verminderd de kostprijs van de deelneming. Over deze negatieve goodwill mag fiscaal niet worden afgeschreven.

De negatieve goodwill (badwill) verkregen bij de koop van activa en passiva is fiscaal in mindering te brengen op de kostprijs van de overgenomen activa. De activa krijgen hierdoor een lagere waarde waarover wordt afgeschreven.

7.1.5 Activering

RJ en IFRS

Voor de immateriële vaste activa gelden de algemene activeringscriteria, zoals die zijn omschreven in het Framework van de IASB en de Stramien van de RJ. Opname van een immaterieel vast actief is in de regelgeving verplicht als aan bepaalde voorwaarden is voldaan (IAS 38.21, RJ 210.201).

‘Een immaterieel vast actief dient in de balans te worden opgenomen, maar uitsluitend wanneer:

- a het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die een actief in zich bergt, zullen toekomen aan de rechtspersoon; en*
- b de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld’.*

7.1.6 Waardering

Verkrijgings- of vervaardigingsprijs (RJ en IFRS)

Bij eerste waardering dient de waardering van een immaterieel vast actief plaats te vinden tegen kostprijs, zijnde **verkrijgings- of vervaardigingsprijs** (IAS 38.24, RJ 210.203). Volgens de Nederlandse wet mag een redelijk gedeelte van de indirecte kosten aan de vervaardigingsprijs van een actief worden toegerekend. IFRS laat dit niet toe voor zover deze kosten niet direct toerekenbaar zijn (IAS 16.19).

Indien kosten van oprichting en uitbreiding van het aandelenkapitaal en kosten van onderzoek en ontwikkeling worden geactiveerd, betreft dit de werkelijke kosten. De wet geeft aan dat goodwill en vooruitbetalingen op immateriële vaste activa ten hoogste worden gewaardeerd tegen de daarvoor gedane uitgaven, verminderd met de afschrijvingen, hetgeen betekent dat waardering tegen actuele waarde niet is toegestaan.

Actuele waarde/reële waarde (RJ en IFRS)

De RJ en de IASB laten ook waardering tegen **actuele waarde** resp. **reële waarde** (na aftrek van eventuele amortisatie en bijzondere waardeverminderingen) toe (IAS 38.75-87, RJ 210.301).

Invulling van de actuele waarde kan volgens IFRS alleen door middel van reële waarde. Indien onder de Nederlandse wet- en regelgeving materiële vaste activa (die niet als belegging worden aangehouden), worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, komt daarvoor in aanmerking de vervangingswaarde. Waardering geschiedt tegen de bedrijfswaarde, indien en zolang deze lager is dan de vervangingswaarde. Waardering geschiedt tegen de opbrengstwaarde, indien de rechtspersoon heeft besloten de materiële vaste activa (geen belegging) te verkopen.

De waardering tegen actuele waarde respectievelijk reële waarde is slechts toegestaan indien aan een tweetal voorwaarden wordt voldaan (IAS 38.75, art. 6 BAW), namelijk;

- *het actief was vanaf het moment van verkrijging opgenomen tegen kostprijs; en*
- *voor het actief bestaat een liquide markt.*

In het door de RJ en IFRS voorgestane model wordt de oorspronkelijke activering tegen verkrijgings- en vervaardigingsprijs periodiek herzien voor de aanpassing in de actuele waarde respectievelijk reële waarde. In de regelgeving wordt geen voorkeur uitgesproken voor de toepassing van hetzij verkrijgings- of vervaardigingsprijs, hetzij actuele waarde of reële waarde. De IASB schrijft voor dat als voor een actief de keuze wordt gemaakt voor het reële waardemodel, alle andere activa in dezelfde categorie ook volgens dit reële-waardemodel dienen te worden gewaardeerd. Het verschil tussen de reële waarde en de waarde op basis van historische kosten wordt dan verwerkt in een herwaarderingsreserve (IAS 38.85).

Fiscale winstberekening

Bedrijfsmiddelen moeten volgens fiscale winstberekening worden gewaardeerd op de historische kostprijs (dus op aanschaffings- of voortbrengingskosten) minus afschrijvingen, of op de lagere bedrijfswaarde.

Over het geactiveerde bedrag dient te worden afgeschreven. Immateriële vaste activa die niet als een bedrijfsmiddel wordt aangemerkt, dient direct ten laste van het resultaat te worden gebracht.

In tegenstelling tot IFRS is onder de fiscale winstberekening waardering tegen reële waarde niet toegestaan.

7.1.7 Resultaatbepaling

Systematische afschrijving

Zowel de Nederlandse regelgeving als IFRS kent systematische afschrijvingen. Daarnaast kent IAS 38 de mogelijkheid om niet systematisch af te schrijven in de situatie van een onbepaalbare economische levensduur.

Onbepaalbare economische levensduur

Voor bepaalde immateriële vaste activa, zoals goodwill wordt door IFRS gesteld dat deze een onbepaalde levensduur hebben, hetgeen betekent dat er geen sprake is van systematische afschrijving (IAS 38.107). In plaats daarvan wordt jaarlijks getoetst of er sprake is van een bijzondere waardevermindering (impairment test). Een impairment test houdt in dat bekeken wordt of de werkelijke waarde van het betreffende activum niet lager is dan de boekwaarde. Als dat wel het geval is, dient naar de lagere werkelijke waarde te worden afgewaardeerd. Periodiek dient te worden nagegaan of er nog sprake is van een onbepaalde economische levensduur (IAS 38.109).

Bepaalbare economische levensduur

Indien volgens IFRS de economische levensduur wel bepaalbaar is, en volgens de RJ in alle gevallen, dient de afschrijving van immateriële vaste activa te geschieden op basis van de geschatte economische levensduur (IAS 38.88/89/97, RJ 210.401). De RJ veronderstelt bij afschrijving op basis van de geschatte economische levensduur een weerlegbaar vermoeden dat de economische levensduur van een actief maximaal twintig jaar bedraagt. Voor kosten van oprichting en uitgifte van aandelen geldt in afwijking van het bovenstaande een wettelijke maximale afschrijvingsperiode van ten hoogste vijf jaar. De veronderstelling van een maximale economische levensduur van twintig jaar zal slechts in uitzonderingsgevallen kunnen worden weerlegd. Volgens de IASB wordt er geen maximale afschrijvingsstermijn vastgesteld.

Fiscale winstberekening

Over een immaterieel vast actief dat voor activering in aanmerking komt, wordt volgens fiscale winstberekening over de verwachte gebruiksduur altijd afgeschreven. Bedrijfsmiddelen worden fiscaal over minimaal vijf jaar afgeschreven en goodwill over minimaal tien jaar. Fiscaal is afschrijving verplicht, terwijl onder IFRS bij onbepaalbare levensduur een jaarlijkse impairment test wordt uitgevoerd, waardoor er geen afschrijving dient plaats te vinden.¹⁶

(Zie bijlage V-I voor een schema met de verschillen in immateriële vaste activa)

7.2 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn activa die worden aangehouden voor gebruik in de productie of levering van goederen of diensten, verhuur aan derden, of voor bestuurlijke doeleinden; en waarvan men verwacht dat ze de uitoefening van de werkzaamheden van de rechtspersoon duurzaam (langer dan één rapporteringsperiode) dienen (IAS 16.6, RJ 212.106). Materiële vaste activa kunnen ook als beleggingen worden aangehouden.

¹⁶ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37e druk, Amsterdam, 2007/

Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4e druk, Groningen/Houten, 2005/

Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/

Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

De wettelijke categorieën van materiële vaste activa bestaan uit:

- *Bedrijfsgebouwen en -terreinen*
- *Machines en installaties*
- *Andere vaste bedrijfsmiddelen, zoals technische en administratieve uitrusting*
- *Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa*
- *Niet aan het productieproces dienstbare materiële vaste activa*

7.2.1 Activering***RJ en IFRS***

Bij materiële vaste activa gaat het om stoffelijke duurzame productiemiddelen die gedurende meerdere perioden of productieprocessen dienstbaar zijn. Deze productiemiddelen zijn te beschouwen als voorraden werkeenheden, waarbij de voorraad afneemt door gebruik en/of tijdsverloop. Materiële vast activa worden geactiveerd indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het actief zullen toekomen aan de rechtspersoon en waarvan voorts de kosten op betrouwbare wijzen kunnen worden vastgesteld (IAS 16.7, IAS 11, RJ 212.201).

Onder toepassing van de componentenmethode zal groot onderhoud onderdeel zijn van de te activeren bedragen (IAS 16.13, IAS 16.14, RJ 212.445). De duurzame productiemiddelen dienen alleen te worden geactiveerd als de economische eigendom berust bij de onderneming. Op grond van het matchingprincipe worden de kosten van de vermindering van de voorraad werkeenheden aan die perioden of productieprocessen toegerekend, waarin zij dienstbaar zijn. Dit wordt bereikt door de investeringen in duurzame productiemiddelen onder de materiële vaste activa te activeren en deze vervolgens via afschrijvingen als kosten aan de betreffende perioden of productieprocessen toe te rekenen. Kleine investeringen worden echter uit doelmatigheidsoverwegingen vaak niet geactiveerd, maar direct ten laste van het resultaat gebracht.

Fiscale winstberekening

Volgens de fiscale winstberekening komt materiële vaste activa voor activering in aanmerking als het wordt aangemerkt als een bedrijfsmiddel. Over het geactiveerde bedrag dient systematisch te worden afgeschreven.

7.2.2 Waarderingen***RJ***

Voor een materieel actief dat voor verwerking als materiële vast activa in aanmerking komt, geldt bij eerste verwerking dat waardering dient plaats te vinden tegen kostprijs (RJ 212.301). Daarna dient het gewaardeerd te worden tegen kostprijs of actuele waarde (RJ 212.401). In het Besluit actuele waarde wordt voor materiële vaste activa de vervangingswaarde, bedrijfswaarde of opbrengstwaarde als mogelijke invulling van de actuele waarde genoemd. Waardering geschiedt tegen de bedrijfswaarde, indien en zolang deze lager is dan de vervangingswaarde. Als dit niet het geval is, vindt waardering tegen vervangingswaarde plaats. Waardering geschiedt tegen de opbrengstwaarde, indien de rechtspersoon heeft besloten de materiële vaste activa te verkopen.

Onder de Nederlandse wet- en regelgeving is het in geval van hantering van het kostprijsmodel ook toegestaan om de betreffende activa te waarderen tegen opbrengstwaarde, indien deze belangrijk hoger is en tot verkoop van deze activa is besloten. Het verschil tussen de boekwaarde dient in de herwaarderingsreserve opgenomen te worden, die bij realisatie via de winst-en-verliesrekening wordt verwerkt. Onder de Nederlandse regelgeving wordt de afschrijving van alle buiten gebruik gestelde activa beëindigd.

IFRS

Ook onder IFRS geldt dat de eerste waardering van materiële vaste activa dient plaats te vinden tegen kostprijs (IAS 16.15), en dat daarna de keuze voor kostprijs dan wel actuele waarde moet worden gemaakt (IAS 16.29). In IAS 16 wordt als invulling van de actuele waarde de reële waarde genoemd (IAS 16.31).

Onder IFRS hangt de waardering van buiten gebruik gestelde activa af van de kwalificatie als ‘held for sale’ en de bijbehorende toepassing van IFRS 5. Onder IFRS 5 vindt waardering plaats tegen het lagere bedrag van de boekwaarde en de opbrengstwaarde. Indien IFRS 5 niet van toepassing is, zijn de bepalingen in IAS 16 van toepassing. Onder IFRS wordt afschrijving van de ‘held for sale’-activa gestaakt. Onder fair value wordt bij terreinen en gebouwen de marktwaarde verstaan (IAS 16.31). Bij machines en installaties wordt onder fair value de marktwaarde of vervangingswaarde verstaan (IAS 16.32).

Fiscale winstberekening

Bedrijfsmiddelen moeten volgens de fiscale winstberekening worden gewaardeerd op de historische kostprijs (dus op aanschaffings- of voortbrengingskosten) minus afschrijvingen, of op de lagere bedrijfswaarde. Kosten van verbetering en/of verandering moeten steeds bij de historische aanschaffings- of voortbrengingskosten van het bedrijfsmiddel worden gevoegd en via afschrijvingen ten laste van de winst worden gebracht. IFRS staat toe om materiële vaste activa te waarderen tegen actuele waarde, dat in strijd is met de fiscale winstberekening.

7.2.3 Resultaatbepaling

De regelgeving (IAS 16.50, RJ 212.417) stelt dat op vaste activa met beperkte gebruiksduur jaarlijks wordt afgeschreven volgens een stelsel dat op de verwachte toekomstige gebruiksduur is afgestemd. Een beperkte gebruiksduur hangt samen met technische of economische slijtage; dit betekent dat op grond niet wordt afgeschreven, omdat van slijtage geen sprake is (IAS 16.58, RJ 212.434). De afschrijvingskosten wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Afschrijvingen dienen onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar te geschieden (IAS 16.53, art. 2:386 lid 1 BW). De afschrijvingen dienen stelselmatig aan de gebruiksduur te worden toegerekend (IAS 16.50, RJ 212.426). Onder de RJ wordt vereist dat de gebruiksduur en/of de restwaarde uitsluitend opnieuw dient te worden beoordeeld indien zich wijzigingen in de omstandigheden voordoen of indien nieuwe informatie beschikbaar komt ten aanzien van de resterende gebruiksduur en/of de restwaarde (RJ 212.428). Onder IFRS gebeurt dit door jaarlijkse evaluatie.

Soorten afschrijvingsmethoden (IAS 16.62, RJ 212.425) zijn bijvoorbeeld:

- lineaire afschrijvingsmethode;
- degressieve afschrijvingsmethode (bijvoorbeeld op basis van de boekwaarde);
- afschrijving op basis van de intensiteit van het gebruik van de activa.

Een wijziging van de afschrijvingsmethode is aan te merken als een schattingswijziging (IAS 8, RJ 145). De afschrijvingsmethode dient gewijzigd te worden als het verwachte gebruikspatroon van de aanwending van de toekomstige prestatie-eenheden van het actief belangrijk is gewijzigd (IAS 16.61, RJ 212.424).

Componentenbenadering

Grote materiële vast activa zoals gebouwen, installaties, vliegtuigen en dergelijke zijn samengesteld uit verschillende componenten die verschillende gebruiksduur kunnen hebben. In deze situatie schrijft IFRS de componentenbenadering voor (IAS 16.43). De RJ bepaalt dat toepassing van de componentenbenadering ten behoeve van het bepalen van de afschrijvingslast verplicht is en komt hiermee overeen met IAS 16 (RJ 212.418).

Een volledige toepassing van de componentenbenadering betekent dat uitgaven ter zake van groot onderhoud kunnen worden geactiveerd en afgeschreven. Op het moment van het plegen van groot onderhoud zullen de betreffende componenten immers tot de restwaarde zijn afgeschreven.

De regelgeving stelt aan de activering van groot onderhoud nog wel een aantal voorwaarden (IAS 16.7/13/14, RJ 212.201/445):

- *het is waarschijnlijk dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het actief naar de rechtspersoon zullen toevloeien; en*
- *de uitgaven voor het groot onderhoud kunnen op betrouwbare wijze worden vastgesteld.*

In de RJ zijn naast de componentenbenadering nog twee alternatieve verwerkingswijze van groot onderhoud opgenomen. Als tweede verwerkingswijze is het vormen van een voorziening. Als derde verwerkingswijze is vermeld dat het in één keer ten laste van het resultaat brengen van de kosten van onderhoud op het moment van het verrichten van dat onderhoud.

Indien niet aan de criteria voor activering of voor verwerking als voorziening is voldaan, worden de onderhoudskosten in de winst-en-verliesrekening verwerkt (RJ 212.445). Regelmatig voorkomende onderhoudskosten dienen ook direct ten laste van het resultaat te worden gebracht.

De laatste twee verwerkingswijzen zijn onder IFRS niet toegestaan. IFRS kent slechts één methode voor verwerking van groot onderhoud. Dit is onder toepassing van de componentenmethode activeren en afschrijven van deze uitgaven. Dit betreft zowel de initiële uitgaven bij eerste verwerking als de vervolguutgaven inzake onderhoud (IAS 16.43/13/144). Een voorziening groot onderhoud is niet toegestaan onder IFRS (IAS 16.43-49).

Fiscale winstberekening

Onderhoudskosten van bedrijfsmiddelen kunnen, ook al is het een bedrijfsmiddel tot op de restwaarde worden afgeschreven, in de regel ineens als bedrijfskosten worden afgetrokken. Dit geldt ook voor achterstallig onderhoud. De restwaarde wordt fictief gesteld op 50% van de WOZ-waarde bij gebouwen in eigen gebruik en 100% van de WOZ-waarde voor overige gebouwen.

Volgens de fiscale winstberekening mogen onderhoudskosten ook ineens als bedrijfskosten van het resultaat worden afgetrokken, terwijl deze verwerkingswijze onder IFRS niet is toegestaan. Onder IFRS dient activering en afschrijving plaats te vinden. Volgens de fiscale winstberekening is het niet toegestaan om de componentenbenadering toe te passen, terwijl de IFRS dit verplicht stelt. Fiscaal is het ook toegestaan om een voorziening groot onderhoud te vormen, dat onder IFRS niet is toegestaan.¹⁷

(Zie bijlage V-II voor een schema met de verschillen in materiële vaste activa)

7.3 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa zijn activa met een monetair karakter. Financiële vaste activa zijn activa die bestemd zijn om de uitoefening van de werkzaamheden van de rechtspersoon duurzaam te dienen.

De wettelijke categorieën van financiële vaste activa bestaan uit:

- *Deelnemingen in groepsmaatschappijen*
- *Vorderingen op groepsmaatschappijen*
- *Andere deelnemingen*
- *Vorderingen op participanten en op maatschappijen waarin wordt deelgenomen*
- *Overige effecten*
- *Overige vorderingen*

Groepsmaatschappij

Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen die met elkaar een groep vormen. Een groep is een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden.

¹⁷ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/

Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/

Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/

Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

7.3.1 Activering

De RJ verwijst voor de opname van financiële activa naar RJ 115.104-112. RJ 115 bevat algemene bepalingen voor het verwerken van activa. IAS 39 bevat specifieke bepalingen voor de vraag wanneer een financieel instrument moet worden geactiveerd. IAS 39.14 bepaalt dat een onderneming een financieel instrument op de balans opneemt, zodra zij partij wordt in de contractuele bepalingen van het financieel instrument.

RJ 115.110 bepaalt dat een actief niet langer in de balans wordt opgenomen, indien de transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief aan derde worden overgedragen. IAS 39 gaat in op de verwijdering van activa van de balans. Hierin wordt bepaald dat indien alle of nagenoeg alle economische voordelen en risico's zijn overgedragen of als de control is overgedragen, de activa niet langer op de balans wordt opgenomen.

7.3.2 Regelgeving van de wet en de RJ

In dit onderdeel wordt ingegaan op de wettelijke definities van de begrippen dochtermaatschappijen, deelnemingen en beleggingen.

Dochtermaatschappij

De wet noemt twee omstandigheden waarin een rechtspersoon een andere rechtspersoon als dochtermaatschappij moet beschouwen;

- *indien hij, al dan niet krachtens overeenkomst met andere gerechtigden, in die andere rechtspersoon alleen of samen meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering kan uitoefenen (art. 2:24a lid 1a BW);*
- *indien hij lid of aandeelhouder is en, al dan niet krachtens overeenkomst met andere stemgerechtigden, meer dan de helft van de bestuurders of de commissarissen kan benoemen of ontslaan, ook indien alle stemgerechtigden stemmen (art. 2:24a lid 1b BW).*

Onder voorwaarden kan ook een personenvennootschap (VOF, CV) met een dochtermaatschappij gelijk worden gesteld. Met een dochtermaatschappij wordt gelijkgesteld een onder eigen naam optredende personenvennootschap waarin een rechtspersoon of een of meer dochtermaatschappijen als vennoot volledig jegens schuldeisers aansprakelijk zijn voor de schulden.

Deelneming

Bij deelnemingen zijn volgens de wet de volgende onderscheidingen van belang:

- Een deelneming in een groepsmaatschappij en een deelneming in een niet-groepsmaatschappij.
- Een deelneming in een rechtspersoon en in een personenvennootschap.
- Een deelneming waarop invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend en een deelneming waar dat niet het geval is.

Deelneming in een rechtspersoon

Van een deelneming is sprake, indien het kapitaalbelang gelijktijdig voldoet aan de volgende drie kenmerken:

- Het kapitaal is *voor eigen rekening*, dan wel voor rekening van een dochtermaatschappij.
- Het kapitaalbelang is *duurzaam* bedoeld.
- Het kapitaalbelang is ten dienste van *eigen werkzaamheid*.

De wet gaat ervan uit dat een kapitaalbelang van ten minste 20% een deelneming oplevert (het wettelijke vermoeden van een deelneming) als aan alle genoemde kenmerken is voldaan.

Deelneming in een personenvennootschap

Een rechtspersoon kan ook een deelneming hebben in een niet-rechtspersoonlijkheid bezittende vennootschap. Dit doet zich voor indien de deelnemer:

- daarin als vennoot jegens schuldeisers volledig aansprakelijk is voor de schulden; of

- daarin vennoot is teneinde met die vennootschap duurzaam verbonden te zijn ten dienste van de eigen werkzaamheid.

Een deelneming in een personenvennootschap wordt als zodanig niet genoemd in IFRS.

Belegging

Een belegging wordt door de wet niet gedefinieerd. Dit betekent dat een kapitaalbelang dat niet als deelneming wordt gekwalificeerd, automatisch als belegging is aan te merken.

7.3.3 Regelgeving van de IASB

Onder IFRS wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende soorten kapitaalbelangen;

- ‘investments in subsidiaries’: deelnemingen in groepsmaatschappijen (IAS 27);
- ‘investments in joint ventures’: deelnemingen in joint ventures (IAS 27 en IAS 31);
- ‘investments in associates’: deelnemingen, niet in een groepsmaatschappij of in een joint venture, waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid (IAS 27-28);
- ‘investments in equity instruments’: beleggingen in aandelen die niet vallen onder een van de voorgaande categorieën, waaronder deelnemingen waarop geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid (IAS 39).

Subsidiary

Een subsidiary is een belang waarin beslissende zeggenschap (control) uitgeoefend kan worden (IAS 27.4 en 28.2). Hiervan is sprake als meer dan de helft van de gewone aandelen gehouden wordt of het recht bestaat om het bestuurders te benoemen en te ontslaan (prioriteitsaandelen).

Joint ventures

Een joint venture is een overeenkomst tot samenwerking tussen een beperkt aantal deelnemers, krachtens welke activiteiten worden uitgevoerd, al of niet in de vorm van een rechtspersoon of personenvennootschap, en krachtens welke over de activiteiten gezamenlijke zeggenschap (joint control) wordt uitgeoefend (IAS 31 en RJ).

Associate

Van een associate is sprake als invloed van betekenis met het behouden belang kan worden uitgeoefend (IAS 28.2). De IASB gaat ervan uit dat invloed van betekenis aanwezig is bij het bezit van minimaal 20% van de stemrechten (IAS 28.6).

Financial assets

Een financial asset wordt gedefinieerd als een kapitaalbelang waarin geen invloed van betekenis of beslissende zeggenschap kan worden uitgeoefend (IAS 32.4).

7.3.4 Het begrip ‘overige effecten’

Kapitaalbelangen die niet kunnen worden aangemerkt als deelnemingen worden beschouwd als beleggingen. Indien zij bestemd zijn om duurzaam te worden aangehouden, dienen ze te worden gerubriceerd als overige effecten onder financiële vaste activa (RJ 214.106). Worden de effecten niet duurzaam aangehouden, dan vindt afzonderlijke rubricering onder de vlottende activa plaats.

Naast kapitaalbelangen kunnen ook bijvoorbeeld obligaties, certificaten daarvan en pandbrieven tot deze categorie worden gerekend (RJ 214.404). Onder IFRS worden deze kapitaalbelangen beschouwd als ‘financial assets’ dat onderdeel is van de financial instruments. Een bijzondere vorm van overige effecten betreft de participaties, kapitaalbelangen die worden gehouden door participatiemaatschappijen. Onder een participatiemaatschappij wordt verstaan een rechtspersoon of vennootschap waarvan de werkzaamheid is beperkt tot het deelnemen in andere rechtspersonen of vennootschappen zonder zich in te laten met de bedrijfsvoering daarvan, tenzij door het uitoefenen van aandeelhoudersrechten. Participaties zijn geen groepsmaatschappijen of deelnemingen, omdat ze niet organisatorisch verbonden zijn en niet duurzaam worden aangehouden. Meerderheidsparticipaties worden betrokken in de consolidatie.

7.3.5 Het begrip 'vorderingen'

Vorderingen worden onder de financiële vaste activa geplaatst, indien zij bestemd zijn om de uitoefening van de werkzaamheid duurzaam te dienen, dus langer dan een jaar. Vorderingen met een kortere looptijd worden opgenomen onder de vlottende activa. In IFRS vallen vorderingen onder de 'financial assets' onder de categorie 'loans and receivables'.

7.3.6 Waardering en resultaatbepaling van kapitaalbelangen

Waardering RJ

Deelnemingen met invloed van betekenis (van ten minste 20% van de stemrechten) moeten enkelvoudig gewaardeerd worden tegen de *nettovermogenswaarde* (art 389.1). Naast de nettovermogenswaarde mag volgens de RJ worden gewaardeerd op de zichtbare intrinsieke waarde, indien de nettovermogenswaarde niet is vast te stellen. Van de nettovermogenswaarde mag ook worden afgeweken, indien daar een gegronde reden voor is en gewaardeerd worden tegen verkrijgingsprijs of actuele waarde. Deelnemingen zonder invloed van betekenis (met minder dan 20% van de stemrechten) moeten enkelvoudig en geconsolideerd gewaardeerd worden tegen *verkrijgingsprijs* of *actuele waarde*. Indien tegen actuele waarde wordt gewaardeerd, dienen waardewijzigingen in een wettelijke reserve binnen het eigen vermogen te worden verwerkt.

De waarderingsgrondslag van beleggingen hangt af van het belang of deze duurzaam bedoelt zijn of niet. Als de beleggingen duurzaam bedoelt zijn, is er sprake van financiële vaste activa en mag voor de waardering gekozen worden uit *aanschafprijs* of *actuele waarde*. Als de beleggingen niet duurzaam bedoelt zijn, is er sprake van vlottende activa en vindt waardering plaats tegen *aanschafprijs* of *lagere marktwaarde*. De RJ schrijft ook voor dat effecten die direct verkoopbaar zijn, gewaardeerd dienen te worden op *beurswaarde* via een beroep op art. 362.4 (RJ 226.107).

Voor de RJ geldt dat indien de deelnemende rechtspersoon niet zonder beperking uitkering aan hem van het resultaat van de deelneming kan bewerkstellingen, deze zijn aandeel in het resultaat van de deelneming in een wettelijke reserve deelneming op moet nemen. Op grond van RJ 214.231 worden verliezen op deelnemingen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode verwerkt als nihil, wanneer de nettovermogenswaarde nihil is geworden. *Voor de behandeling van goodwill, zie immateriële vaste activa onderdeel goodwill.*

Waardering IFRS

In de enkelvoudige jaarrekening worden de deelnemingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen met invloed van betekenis gewaardeerd volgens de *verkrijgingsprijsmethode* hetzij tegen *reële waarde* (IAS 28.35 en IAS 27.37). In een geconsolideerde jaarrekening worden de deelnemingen in groepsmaatschappijen geconsolideerd en worden de deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend gewaardeerd volgens de *equity-methode*.

Indien er geen beslissende invloed, dan wel invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid van de deelnemingen, dient gewaardeerd te worden tegen de *reële waarde*, waarbij de waardeveranderingen mogen worden opgenomen in het eigen vermogen (herwaarderingsreserve) of in het resultaat. Als de reële waarde niet betrouwbaar is vast te stellen, dient gewaardeerd te worden op *verkrijgingsprijs* (IAS 39).

Indien een deelneming voldoet aan de criteria van 'held for sale' moeten deze worden gewaardeerd op de laagste van de laagste boekwaarde en de directe opbrengstwaarde minus nog te maken verkoopkosten (IFRS 5). IFRS kent geen bepalingen inzake wettelijke reserve deelnemingen.

Volgens IAS 28.29 worden verliezen op deelnemingen volgens de equity-methode verwerkt tot het bedrag van de netto-investering van de deelneming. Deze netto-investering omvat niet alleen het kapitaalbelang, maar bijvoorbeeld ook aan de deelneming verstrekte langlopende leningen met een eigenvermogenskarakter. *Voor de behandeling van goodwill, zie immateriële vaste activa onderdeel goodwill.*

Waardering van de deelnemingen volgens de fiscale winstberekening

Fiscaal dienen deelnemingen gewaardeerd te worden op aanschafprijs. Het is toegestaan om af te waarderen naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde. Voor ondernemingen die onder de vennootschapsbelasting vallen, zal de waarderingmethode in veel gevallen geen invloed op de fiscale winst hebben, omdat krachtens de deelnemingsvrijstelling voor- en nadelen uit een deelneming niet belast of aftrekbaar zijn. In fiscale zin is er in het algemeen een deelneming aanwezig wanneer voor ten minste 5% in het aandelenkapitaal wordt deelgenomen. Als er minder dan 5% belang bestaat is het aan te merken als overige effecten terwijl de grens onder IFRS ligt bij 20%. Deelnemingen worden onder IFRS en RJ niet anders behandeld, maar fiscaal wel. Je koopt een deelneming en blijft waarderen tegen kostprijs van de deelneming. Fiscaal wordt er over een deelneming niet afgeschreven. Onder IFRS vindt wel afschrijving plaats. *Voor de behandeling van goodwill, zie immateriële vaste activa onderdeel goodwill.*

7.3.7 Waardering en resultaatbepaling van joint ventures

In de enkelvoudige jaarrekening dient deze deelneming volgens de RJ te worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde, maar IFRS vereist, net als voor deelnemingen in groepsmaatschappijen of deelnemingen waarop invloed van betekenis bestaat, waardering tegen verkrijgingsprijs of reële waarde (IAS 31.46 en IAS 27.37). In de geconsolideerde jaarrekening is het mogelijk te waarderen tegen nettovermogenswaarde dan wel proportioneel consolideren (IAS 31.30/38-41, RJ 215.102). Proportionele consolidatie wil zeggen dat de activa, passiva, opbrengsten en kosten worden opgenomen naar rato van het economische belang (IAS 31.33). Joint ventures die aangehouden worden voor de verkoop, worden gewaardeerd in overeenstemming met IFRS 5 tegen de boekwaarde of de lagere directe opbrengstwaarde.

7.3.8 Waardering en resultaatbepaling van overige effecten

RJ en IFRS

De overige effecten vallen in IFRS onder de financiële vaste activa van IAS 39, waarbij waardering plaatsvindt tegen reële waarde, tenzij deze niet betrouwbaar is vast te stellen. Bij de RJ komt als waarderingsgrondslag voor de overige effecten in aanmerking de verkrijgingsprijs en de actuele waarde. De aandelen worden onder RJ ook gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of actuele waarde (=reële waarde), terwijl onder IFRS waardering plaatsvindt tegen reële waarde (tenzij deze niet betrouwbaar kan worden vastgesteld). Voor obligaties geldt dat waardering onder RJ plaatsvindt tegen amortisatiewaarde of reële waarde. Waardering tegen amortisatiewaarde is in IFRS uitsluitend toegestaan, indien zij tot het einde van de looptijd worden aangehouden.

Indien tot de financiële activa behorende effecten tegen actuele/reële waarde wordt gewaardeerd, dienen de waardemutaties volgens de RJ in de herwaarderingsreserve te worden verwerkt of in de winst-en-verliesrekening. Onder IFRS dienen de waardemutaties direct in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt. Indien de effecten voor verkoop worden aangehouden dienen de waardemutaties eerst in het eigen vermogen en bij realisatie (verkoop of bijzondere waardevermindering) in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt.

Fiscale winstberekening

Aandelen die een ondernemer bezit zonder dat er sprake is van een deelneming kunnen het beste worden gewaardeerd op aanschaffingskosten of lagere beurskoers. Met betrekking tot een als belegging aangehouden effectenportefeuille geldt dat als in enig jaar bij vervreemding winst wordt behaald, deze winst in het desbetreffende jaar moet worden belast.

Obligaties moeten in beginsel worden gewaardeerd op de aankoopprijs of lagere marktwaarde. Overige effecten komen fiscaal in aanmerking als er minder dan 5% belang bestaat. Onder IFRS ligt de grens op 20%.

7.3.9 Waardering en resultaatbepaling van vorderingen

Vorderingen die tot de financiële vaste activa behoren worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Er wordt indien van toepassing agio of disagio in aanmerking genomen, dus dat betekent dat feitelijk wordt gewaardeerd tegen amortisatiewaarde. Op grond van de wetgeving is waardering van financiële vaste activa tegen actuele waarde ook toegestaan. Ook onder IFRS worden de onder de financiële vaste activa op te nemen vorderingen gewaardeerd tegen amortisatiewaarde, met echter een mogelijkheid van waardering tegen reële waarde.

Vorderingen die onder de financiële vaste activa zijn opgenomen zijn veelal rentedragend, dus de contante waarde en de nominale waarde vallen hierdoor samen. Indien de vorderingen niet rentedragend zijn, zal er veelal sprake zijn van transacties binnen een groep of van een samengestelde transactie. Er mag dan niet meer uitgegaan worden van de nominale waarde, maar dient te worden uitgegaan van de reële waarde. Het verschil met het uitgegeven bedrag is dan veelal aan te merken als informele kapitaalstorting of als een correctie op het andere deel van de samengestelde transactie.

Fiscale winstberekening

Bij de fiscale waardering wordt rekening gehouden met de inbaarheid van de vorderingen, eventuele geldende actuele valutakoers en marktrente. Dit betekent dat het fiscale uitgangspunt marktwaarde is.¹⁸

(Zie bijlage V-III voor een schema met de verschillen in financiële vaste activa (deelnemingen) en bijlage V-IV voor een schema met de verschillen in overige financiële vaste activa)

7.4 Voorraden

De wettelijke categorieën van voorraden bestaan uit:

- Grond- en hulpstoffen
- Onderhanden werk
- Gereed product en handelsgoederen
- Vooruitbetalingen op voorraden

Onderhanden werk wordt in de volgende paragraaf uitvoerig beschreven.

7.4.1 Activering

Zowel IFRS als de RJ staan slechts toe om de technische (= fysieke aanwezige) voorraad op de balans op te nemen. Het activeren van economische voorraad is niet toegestaan. Voorraden worden in de RJ alleen als activa aangemerkt, indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot de activa aan de rechtspersoon zullen toevloeien, en de kosten van de activa betrouwbaar kunnen worden vastgesteld (RJ 220.201). Pas op het moment dat niet langer meer sprake is van beschikkingsmacht over de fysieke voorraad zal het actief van de balans verwijderd moeten worden. Uit de feitelijke omstandigheden en het realisatieprincipe van RJ 270 zal dan afgeleid moeten worden of sprake is van een verkoop en het verantwoorden van omzet (RJ 220.203).

7.4.2 Waardering

RJ en IFRS

Bij de waardering van activa en passiva en bij de bepaling van het resultaat over een periode, dienen baten en lasten aan periode te worden toegerekend. Dit beginsel houdt voor voorraden in dat kosten die samenhangen met het op hun huidige plaats en in hun huidige staat brengen van voorraden, dienen te worden geactiveerd (IAS 2.10/2.15, RJ 220.302), zoals overheadkosten of ontwerpkosten.

¹⁸Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/

Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/

Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/

Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

Verkrijgings- of vervaardigingsprijs (RJ en IFRS)

Als algemene uitgangspunt geldt dat de waarde van de voorraden op de balans worden gesteld op de laagste van de kostprijs of de opbrengstwaarde (IAS 2.9, RJ 220.301).

Ingeval van waardering op basis van kostprijs wordt een onderscheid gemaakt tussen de verkrijgingsprijs en de vervaardigingsprijs.

- De verkrijgingsprijs bestaat uit de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De bijkomende kosten zijn kosten die samenhangen met het op hun huidige plaats en in hun huidige staat brengen van de voorraad.
- De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige (productie)kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kan (volgens RJ) of moet (volgens IFRS) een redelijk deel van de indirecte kosten en mag (zowel volgens RJ en IFRS) de rente over de schulden in het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend, worden opgenomen.

Actuele waarde (RJ)

De RJ laat ook actuele waarde toe voor alle type voorraden. Het Besluit actuele waarde geeft de volgende regels omtrent voorraden. Indien voorraden (geen agrarische voorraden) worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, komt daarvoor in aanmerking de vervangingswaarde. Waardering tegen opbrengstwaarde vindt plaats, indien en zolang deze lager is dan de vervangingswaarde. Indien er niet aangenomen wordt dat de voorraden worden vervangen, dient waardering plaats te vinden tegen opbrengstwaarde. Agrarische voorraden die tegen actuele waarde worden gewaardeerd, vinden plaats tegen opbrengstwaarde.

IFRS laat waardering tegen reële waarde niet toe, met een uitzondering voor producenten en handelaren in agrarische producten. IAS 2 staat in beginsel alleen waardering tegen historische kostprijs toe.

Waarderingsmethode voor fungible goederen (lifo, fifo en gewogen gemiddelde inkooprijzen)

Voor alle voorraden met dezelfde aard en functie moeten tegen dezelfde waarderingsgrondslagen worden toegepast (IAS 2.25, RJ 220.314). Verder moet voor elk individueel element in de voorraad de historische verkrijgingsprijs worden bepaald (IAS 2.23, RJ 200.318). Voor grote hoeveelheden voorraden die normaliter uitwisselbaar zijn, zou dit tot praktische problemen kunnen leiden, dus vandaar dat in die situatie de fifo-methode (first-in-first-out) of methode van gewogen gemiddelde inkooprijzen is voorgeschreven (IAS 2.25, RJ 220.314). De RJ laat tevens ook de lifo-methode (last-in-first-out) toe. Onder IFRS wordt de lifo-methode niet toegelaten.

Fiscale winstberekening

Voorraden worden volgens fiscale winstberekening gewaardeerd tegen de laagste van de kostprijs of lagere marktwaarde. Het moet dan wel gaan om een duurzame daling beneden de kostprijs. Als de marktwaarde daarna weer duurzaam stijgt, moet herwaardering ten gunste van de winst tot het nieuwe waardepeil van de voorraad plaatsvinden met als bovengrens de kostprijs. Volgens de fiscale winstberekening zijn er verschillende voorraadstelsel toegestaan. De stelsels zijn te onderscheiden in de lifo-methode, fifo-methode en iijzerenvoorraadstelsel. IFRS kent geen iijzerenvoorraadstelsel en de lifo-methode is niet toegestaan.

7.4.3 Resultaatbepaling***Kostprijs of lagere opbrengstwaarde***

Op het moment van verkoop van de voorraden dient de boekwaarde van de betreffende voorraden als kostprijs omzet in de winst-en-verliesrekening te worden opgenomen (IAS 2.34, RJ 220.402). De overige voorraden die ten laste van de winst-en-verliesrekening worden gebracht zijn;

- De boekwaarde van verloren gegane voorraden;
- Het bedrag van de afwaardering tot lagere opbrengstwaarde;
- De eventuele terugnemings van de afwaardering tot lagere opbrengstwaarde.

Actuele waarde

Waardevermeerderingen door middel van aanpassing naar de actuele waarde dienen in de herwaarderingsreserve te worden verwerkt, waarop eventueel waardeverminderingen dan weer in mindering worden gebracht. Dit is mogelijk tot de herwaarderingsreserve negatief. Daarna dient het van de winst-en-verliesrekening te worden gebracht. Uitzondering hierop is de waardevermeerdering/-vermindering van tegen opbrengstwaarde gewaardeerde agrarische voorraden waarvoor frequente marktnoteringen bestaan. Deze dienen in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt in de periode waarin ze zich voordoen.¹⁹

(Zie bijlage V-V voor een schema met de verschillen in voorraden)

7.5 Onderhanden projecten

Onder onderhanden projecten in opdracht van derden wordt verstaan:

IFRS: een (met derden) specifiek onderhandelde overeenkomst voor de constructie van een actief of combinatie van activa die qua ontwerp, technologie, functie of uiteindelijk doel of gebruik nauw samenhangen of onderling afhankelijk zijn (IAS 11.3).

RJ: de in opdracht van derden voor rekening van die derden in uitvoering zijnde werken en opdrachten tot constructie van een actief of combinatie van activa, waarvan op de balansdatum nog geen oplevering respectievelijk voltooiing heeft plaatsgevonden (RJ 221.101 en 102).

Onderhanden projecten kunnen onderscheiden worden in drie soorten projecten:

- Onderhanden werk in de zin van halffabricaten
- Onderhanden projecten in opdracht van derden (incl. dienstverlening)
- Verlenen van diensten

Onderhanden projecten zijn te onderscheiden naar de aard van de contracten waarop zij zijn gebaseerd (IAS 11.3, RJ 221.103):

- **Aanneemcontracten:** de uitvoering geschiedt tegen een vaste prijs voor het gehele werk of voor gepresenteerde eenheden binnen het gehele werk
- **Regiecontracten:** de uitvoering geschiedt op basis van een vergoeding van alle of van op bepaalde wijze gedefinieerde kosten, vermeerderd met een bepaald percentage of met een vast bedrag.

7.5.1 Waardering onderhanden projecten bij toepassing ‘percentage of completion’

Indien het ‘percentage of completion’ wordt gehanteerd, dient het onderhanden project te worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, vermeerderd met de winst die aan dat deel van het project waarvoor prestaties zijn verricht is toe te rekenen (IAS 11.22, RJ 221.212).

7.5.2 Waardering onderhanden projecten bij toepassing ‘completed contract methode’

Indien winstneming bij oplevering plaatsvindt, dient het onderhanden project te worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs (IAS 11.32, RJ 221.212). Kosten die kunnen worden onderscheiden als te zijn gemaakt voor het verkrijgen van het contract, mogen worden opgenomen in de vervaardigingsprijs en dus worden geactiveerd.

¹⁹ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/
Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/
Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/
Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

7.5.3 Verwachte verliezen

Als bij een onderhanden project verlies wordt verwacht, dient ten laste van het resultaat van de periode waarin de verwachting van dit verlies ontstaat een voorziening te worden gevormd voor het gehele verlies (IAS 11.36, RJ 221.210). Het onderhanden project wordt dan gewaardeerd op de vervaardigingsprijs, onder aftrek van de voorziening (IAS 11.22/32, RJ 221.212). Voor kosten waarschijnlijk te maken na het gereedkomen van projecten (garantiewerk) dient een voorziening te worden getroffen (IAS 37.14 en IAS 24, RJ 221.209).

7.5.4 Wijzigingen omstandigheden tijdens uitvoering project

Wijzigingen in de waardering en resultaatbepaling van onderhanden werk als gevolg van verandering van het standpunt dat de winst wel of niet op verantwoorde wijze kan worden bepaald, dienen volgens de RJ prospectief te worden verwerkt. Dit houdt in dat eerder verantwoorde winsten niet worden teruggenomen, tenzij verliezen worden verwacht. Onder IFRS vindt altijd cumulatieve verantwoording van het resultaat plaats, hetgeen retrospectieve verwerking (terugwerkende kracht) betekent. In dit geval dienen eerder genomen winsten te worden teruggenomen.

7.5.5 Waardering en resultaatbepaling

RJ en IFRS

Winstneming onderhanden projecten (opbrengsten en kosten)

De opbrengsten uit hoofde van onderhanden projecten in opdracht van derden dienen te bestaan uit de contractueel overeengekomen tegenprestaties en de opbrengsten op grond van meer- en minderwerk, claims en resultaatafhankelijke vergoedingen voor zover het waarschijnlijk is dat die opbrengsten zullen worden gerealiseerd en betrouwbaar kunnen worden vastgesteld (IAS 11.11, RJ 221.104). De term 'waarschijnlijk' dient te worden geïnterpreteerd als meer dan 50% kans van realisatie.

Onder IFRS dienen de opbrengsten te worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de vergoeding waarop recht bestaat (IAS 11.12). Daarbij komt het vaak voor dat er schattingen dienen te worden gemaakt die jaarlijks herzien dienen te worden.

De kosten (kostprijs) van onderhanden projecten dienen te bestaan uit de direct op het contract betrekking hebbende kosten, kosten die toerekenbaar zijn aan die contracten en andere kosten die contractueel aan de klant kunnen worden toegerekend (IAS 11.16, RJ 221.104).

Voor de samenstelling van de vervaardigingsprijs onder de RJ bestaat een grotere vrijheid dan voor de samenstelling van de contractkosten onder IFRS. Onder IAS 11 worden bepaalde indirecte kosten verplicht voorgeschreven als contractkosten (waaronder indirecte productiekosten).

De volgende algemene kosten kunnen ingevolge IFRS niet worden toegerekend aan de vervaardigingsprijs (IAS 11.20):

- Overheadkosten (voor zover niet op basis van contractvoorwaarden specifiek in rekening te brengen);
- Verkoopkosten;
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling (voor zover niet op basis van contractvoorwaarden specifiek in rekening te brengen);
- Afschrijvingen van niet in gebruik zijnde (im)materiële vaste activa.

Bij winstneming op onderhanden projecten worden twee methoden onderscheiden (IAS 11.22 en IAS 32, RJ 221.201):

- Percentage of completion (de winst kan op verantwoorde wijze worden bepaald naar rato van de verrichte prestaties);
- Completed contract methode (de winst kan niet op verantwoorde wijze worden bepaald: bij oplevering of voltooiing van het werk, wel tussentijdse verantwoording van omzet en kosten).

Verschillen RJ en IFRS 'percentage of completion'-methode

De RJ schrijft voor dat de toerekening van de te verwachten *projectwinst* aan de achtereenvolgende boekjaren dient te geschieden naar de mate waarin de verrichte prestaties hun aandeel hebben gehad in het totaal van de voor het project te verrichten prestaties, indien bij aanneemcontract de winst op de reeds verrichte prestaties voor het project op verantwoorde wijze kan worden bepaald (RJ 221.202).

Onder IFRS vindt een andere toerekening van winst plaats. Onder IFRS geldt het voorschrift dat de *opbrengsten (omzet)* worden verwerkt naar de mate waarin de verrichte prestaties hun aandeel hebben gehad in het totaal van de voor het project te verrichten prestaties (IAS 11.26), onder aftrek van de op de werkvoortgang betrekking hebbende (werkelijke) *projectkosten*. Dit betekent onder meer dat elkaar compenserende (efficiency)verschillen onder de toepassing van de RJ over de looptijd van het project worden geëgaliseerd en onder IFRS zichtbaar worden in het jaar waarin de verschillen zich voordoen.

De IFRS-methode betekent overigens niet dat kosten die betrekking hebben op een latere fase van het project ook al ten laste van het betreffende jaar worden gebracht. Evenals gebruikelijk onder toepassing van de RJ worden deze kosten aangemerkt als onderhanden werk en volgens de IFRS-methode opgenomen onder de voorraden of 'nog te factureren' uiteraard onder de aanname dat deze uitgaven zullen worden gecompenseerd uit toekomstige opbrengsten. Bij de RJ mag bij constante stroom gelijksoortige projecten om praktische reden bij oplevering winstneming plaatsvinden. Onder IFRS is dit niet toegestaan.

Fiscale winstberekening

Vervaardigde goederen

Door de ondernemer zelf vervaardigde goederen moeten op voortbrengingskosten worden gewaardeerd. Twee methoden zijn geoorloofd:

- De *integrale methode*: hierbij worden tot de voortbrengingskosten gerekend alle kosten die aan de desbetreffende goederen kunnen worden toegerekend, niet alleen de bijzondere, maar ook de constante algemene kosten;
- De *differentiële methode*: bij deze methode worden de voortbrengingskosten gesteld op de kosten die bepaaldelijk door de vervaardiging van de desbetreffende goederen zijn opgeroepen. Het gaat daarbij om de bijzondere kosten en het aan die goederen toe te rekenen deel van de variabele algemene kosten.

Het aan de desbetreffende goederen toe te rekenen aandeel in de constante algemene kosten mag bij laatstbedoelde methode buiten beschouwing worden gelaten, waardoor deze voordeliger is dan de eerstgenoemde, omdat daarbij nog niet terugverdiende kosten al tot de winst worden gerekend.

Onderhanden werk

De waardering van onderhanden werk wordt gesteld op het gedeelte van de overeengekomen vergoeding voor het aangenomen werk, dat is toe te rekenen aan dat onderhanden werk (percentage of completion).

Volgens de fiscale winstberekening mogen sneller verliezen worden genomen in tegenstelling tot IFRS. Onder IFRS wordt uitgaan van ten minste 50% kans van realisatie. Fiscaal is het voorzichtigheidsbeginsel van toepassing, terwijl onder IFRS geen rekening gehouden wordt met dit beginsel. Volgens de fiscale winstberekening kan bij onderhanden projecten gekeken worden naar de begrotingen van de komende jaren, waardoor er een redelijk beeld is van de te nemen verliezen in de jaren ervoor. Onder IFRS is het de bedoeling om de verliezen niet te vroeg te nemen, omdat de zekerheid moet bestaan dat er ten minste 50% kans bestaat dat de verliezen in de komende jaren zullen ontstaan.²⁰

(Zie bijlage V-VI voor een schema met de verschillen in onderhanden projecten)

²⁰ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/
Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/
Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/
Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

7.6 Overige vlottende activa

Activa zijn vlottend indien:

- De verwachte realisatie, verkoop of het gebruik vallen binnen de normale productiecycclus van de activiteiten van de rechtspersoon; of
- De intentie bestaat tot verkoop op korte termijn en de verwachting is dat realisatie zal plaatsvinden binnen 12 maanden na de balansdatum; of
- Liquide middelen of een equivalent van liquide middelen niet beperkt zijn in hun aanwendbaarheid.

De wettelijke categorieën van de overige vlottende activa bestaan uit:

➤ **Vorderingen**

- Vorderingen op handelsdebiteuren
- Vorderingen op groepsmaatschappijen
- Vorderingen op participanten en op maatschappijen waarin wordt deelgenomen
- Overige vorderingen
- Vorderingen van aandeelhouders opgevraagde stortingen
- Overlopende activa

➤ **Effecten**

➤ **Liquide middelen**

7.6.1 Activering

RJ 115 bevat algemene bepalingen voor het verwerken van activa. IAS 39 bevat specifieke bepalingen voor de vraag wanneer een financieel instrument moet worden geactiveerd. IAS 39.14 bepaalt dat een onderneming een financieel instrument op de balans opneemt, zodra zij partij wordt in de contractuele bepalingen van het financieel instrument. Vlottende activa komen voor activering in aanmerking op het moment waarop de beschikkingsmacht over de economische voordelen en risico's van vorderingen, effecten en liquide middelen toekomen aan de rechtspersoon.

RJ 115.110 bepaalt dat een actief niet langer in de balans wordt opgenomen, indien de transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief aan derde worden overgedragen. IAS 39 gaat in op de verwijdering van activa van de balans. Hierin wordt bepaald dat indien alle of nagenoeg alle economische voordelen en risico's zijn overgedragen of als de control is overgedragen, de activa niet langer op de balans wordt opgenomen.

7.6.2 Specificatie en waardering van vorderingen

RJ

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde (of amortisatiewaarde) onder aftrek van voorziening wegens oninbaarheid. Bij de bepaling van de vorderingen die oninbaar zijn, is het toegestaan om zowel de statische als dynamische methode toe te passen. Bij de toepassing van de dynamische methode is periodieke toetsing van de veronderstellingen vereist.

IFRS

Onder IFRS geldt dat de waardering van vorderingen hetzelfde als inzake vorderingen die als financieel vast actief zijn aan te merken. De waarderingen van deze vorderingen is tegen geamortiseerde kostprijs, gebruikmakend van de effectieve-interestmethode (IAS 39.46). Vorderingen die aangehouden worden voor handelsdoeleinden worden gewaardeerd tegen reële waarde, met verwerking van waardemutaties in het resultaat.

Fiscale winstberekening

Wat betreft de waardering van vorderingen moet in de eerste plaats onderscheid worden gemaakt tussen rentedragende en renteloze vorderingen:

- Rentedragende vorderingen moeten worden gewaardeerd op het nominale bedrag;

- Renteloze vorderingen moeten worden gewaardeerd op de contante waarde, maar dit geldt alleen als er een aanmerkelijk verschil bestaat met de nominale waarde. Voor vorderingen met een lagere markttrente geldt hetzelfde.

7.6.3 Specificatie en waardering van effecten

RJ

Effecten die onder vlottende activa vallen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (of aflossingswaarde/amortisatiewaarde) of lagere marktwaarde. Voor beursgenoteerde effecten dient er gewaardeerd te worden tegen marktwaarde met waardemutaties direct in de winst-en-verliesrekening.

IFRS

Onder IFRS worden effecten gewaardeerd tegen reële waarde met uitzondering van:

- Effecten aangehouden tot einde looptijd als belegging, die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.
- Effecten (equity instruments) die geen marktprijs in een actieve markt hebben en waarvan de reële waarde niet betrouwbaar kan worden bepaald, die worden gewaardeerd tegen kostprijs.

Fiscale winstberekening

Aandelen die een ondernemer bezit zonder dat er sprake is van een deelneming kunnen het beste worden gewaardeerd op aanschaffingskosten of lagere beurskoers. Met betrekking tot een als belegging aangehouden effectenportefeuille geldt dat als in enig jaar bij vervreemding winst wordt behaald, deze winst in het desbetreffende jaar moet worden belast. Obligaties moeten in beginsel worden gewaardeerd op de aankoopprijs of lagere marktwaarde.

7.6.4 Specificatie en waardering liquide middelen

De waardering van liquide middelen dient in het algemeen tegen nominale waarde plaats te vinden. Als deze middelen echt niet ter vrije beschikking staan, dient daarmee bij de waardering rekening te worden gehouden (RJ 228.103). Dat geldt niet voor IFRS aangezien deze middelen onder IFRS niet als liquide middelen kwalificeren.

7.6.5 Specificatie en waardering overlopende posten

RJ en IFRS

Overlopende posten bestaan uit vooruitbetaalde bedragen en nog te ontvangen bedragen. Overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Fiscale winstberekening

Overlopende posten worden fiscaal geactiveerd indien het bedrag zowel absoluut als relatief van voldoende belang is. Overlopende posten worden fiscaal gewaardeerd tegen nominale waarde.

7.6.6 Waardeverminderingen en verwerking waardemutaties

Waardemutaties verlopen via de winst-en-verliesrekening, tenzij het een rechtstreekse transactie met aandeelhouders betreft, dan verloopt het via het eigen vermogen. Er mag geen rekening worden gehouden met verwachte buitengewone waardeverminderingen op korte termijn.²¹

(Zie bijlage V-VII voor een schema met de verschillen in overige vlottende activa)

²¹ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/
Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/
Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

7.7 Eigen vermogen

Eigen vermogen wordt in het Framework van de IASB en de Stramien van de RJ als volgt gedefinieerd: 'Het overblijvend belang in de activa van de onderneming na aftrek van al haar vreemd vermogen'.

Het eigen vermogen van een onderneming is dus het verschil tussen de activa enerzijds en de schulden en de voorzieningen anderzijds. Het is een saldopost, waarvan de hoogte wordt bepaald door de waardering van de activa, de schulden en de voorzieningen. Hierdoor heeft het eigen vermogen geen zelfstandige waarderingsgrondslag.

De wettelijke categorieën van het eigen vermogen bestaan uit:

- Gestort en opgevraagd kapitaal
- Agio
- Herwaarderingsreserve
- Andere wettelijke reserves
- Statutaire reserves
- Overige reserves
- Niet-verdeelde winsten

7.7.1 Eigen vermogen

De RJ maakt een onderscheid tussen het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening (RJ 240.2) en het eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening (RJ 240.3). IFRS kent geen regels die een verschillende behandeling van het eigen vermogen voorschrijven. Toch zal ook bij de toepassing van IFRS verschillen ontstaan in het eigen vermogen. De oorzaak hiervan is de waardering van de deelneming. Zowel associates als subsidiaries dienen in de enkelvoudige jaarrekening te worden gewaardeerd tegen kostprijs of reële waarde. In de geconsolideerde jaarrekening worden de associates gewaardeerd tegen de equity-methode en de subsidiaries worden geconsolideerd.

De RJ maakt een onderscheid tussen verbonden- en vrij eigen vermogen. Het gebonden deel is niet vrij uitkeerbaar en het vrije deel wel. Het gebonden eigen vermogen bestaat uit gestort en opgevraagd kapitaal, ongerealiseerde deel van de herwaarderingsreserve, andere wettelijke reserves en de statutaire reserves. Het vrije eigen vermogen bestaat uit agio, gerealiseerde deel van de herwaarderingsreserve, overige reserves en de niet-verdeelde winsten. IFRS kent geen regels van kapitaalbeschermingsrecht, dus kent ook geen onderscheid tussen gebonden- en vrij eigen vermogen in de jaarrekening. In het Nederlandse wet- en regelgeving is voor de classificatie van financiële instrumenten in eigen vermogen en vreemd vermogen in de enkelvoudige jaarrekening de juridische vorm doorslaggevend en in de geconsolideerde jaarrekening de economische realiteit. In IFRS is in beide jaarrekeningen de economische realiteit doorslaggevend.

7.7.2 Aandelenkapitaal

Bij het kapitaal van een NV of BV kan onderscheid worden gemaakt tussen de begrippen maatschappelijk, geplaatst, gestort en opgevraagd kapitaal.

- Het *maatschappelijk* kapitaal is het nominaal bedrag aan aandelenkapitaal dat volgens de statuten maximaal mag worden uitgegeven.
- Het *geplaatste* kapitaal is het daadwerkelijk uitgegeven deel van het maatschappelijk kapitaal.
- Het *gestorte* kapitaal is het door de aandeelhouders op het geplaatste kapitaal gestorte bedrag.
- Het *gestorte en opgevraagde* kapitaal is het bedrag dat op de geplaatste aandelen is gestort, alsmede de stortingen die zijn opgevraagd, maar nog niet ontvangen.

7.7.3 Agio

Agio ontstaat als de opbrengst van een aandelenemissie hoger is dan de nominale waarde van de uitgegeven aandelen. De som van het gestorte kapitaal en het agio geeft het bedrag aan dat door de aandeelhouders bij de uitgifte van de aandelen aan de onderneming is betaald.

Agio ontstaat ook als er door aandeelhouders een storting plaatsvindt die niet verbonden is met de uitgifte van aandelen, dus een informele kapitaalstorting. Dit is bijvoorbeeld de aanzuivering van verliezen of een kwijtschelding van een lening door een aandeelhouder. IFRS kent geen aparte behandeling van een agioreserve.

In verband met de plaatsing van aandelen kan de rechtspersoon kosten maken zoals advieskosten, notariskosten en kapitaalbelasting (emissiekosten). De RJ staat toe om emissiekosten te activeren als 'kosten van oprichting en uitgifte van aandelen' onder de immateriële vaste activa. Over het geactiveerd bedrag dient een wettelijke reserve te worden opgenomen. IFRS schrijft voor dat emissiekosten rechtstreeks ten laste van het eigen vermogen worden gebracht en verbiedt activering.

7.7.4 Herwaarderingsreserves

In een herwaarderingsreserve dienen te worden opgenomen:

- *waardevermeerderingen van tegen actuele waarde gewaardeerde materiële vaste activa, immateriële vaste activa en voorraden die geen agrarische voorraden zijn;*
- *waardevermeerderingen van tegen actuele waarde gewaardeerde financiële instrumenten, (vastgoed)beleggingen en agrarische voorraden;*
- *waardevermeerderingen van financiële instrumenten die als hedge-instrumenten fungeren in het kader van kasstroomdekking.*

Verminderingsreserve

Verminderingsreserves van de herwaarderingsreserve vindt plaats in de volgende gevallen:

- Vermindering met latente belastingverplichtingen.
Het is volgens de RJ niet verplicht bij de vorming van een herwaarderingsreserve een voorziening voor latente belastingen op te nemen. Onder IFRS is de vorming van een voorziening latente belastingen verplicht. Deze voorziening dient ten laste van de herwaarderingsreserve te worden gevormd.
- Vermindering door afschrijving of vervreemding van het geherwaardeerde actief.
- Waardevermindering van een actief voor zover dit actief hieraan voorafgaand ten gunste van de herwaarderingsreserve is opgewaardeerd. Dit geldt ook voor waardeverminderingen voor kasstroomafdekkingen.

Herwaarderingsreserves worden in de volgende situaties in de winst-en-verliesrekening verwerkt:

- De herwaarderingsreserve betreft een afwaardering, indien en voor zover een negatief bedrag van de herwaarderingsreserve ontstaat.
- De positieve herwaarderingsreserve betreft de terugnemingsreserve van een afwaardering die eerder als last in de winst-en-verliesrekening is verwerkt, voor zover de boekwaarde van het actief voor de terugnemingsreserve onder de boekwaarde ligt die zou zijn bepaald, indien eerder geen afwaardering zou zijn verantwoord.
- De RJ staat verwerking in de winst-en-verliesrekening toe, indien en voor zover de rechtspersoon die verwerkingswijze volgt.

Onder de RJ mag een negatieve herwaarderingsreserve ontstaan bij kasstroomafdekkingen. IFRS staat dit ook toe, maar kent naast de mogelijkheid van een negatieve herwaarderingsreserve uit hoofde van een kasstroomafdekking, ook de mogelijkheid dat een herwaarderingsreserve is gevormd terzake van een 'available-for-sale financial asset' negatief wordt.

Onder IFRS is het toegestaan om een negatieve herwaarderingsreserve te hebben bij de enkelvoudige- en geconsolideerde jaarrekening. Bij de RJ dient de negatieve herwaarderingsreserve van available-for-sale-instrumenten en bij kasstroomafdekkingen van de vrije reserves worden afgeboekt.

Het gerealiseerde deel van de herwaarderingsreserve van (im)materiële vaste activa en voorraden die ten gunste van het resultaat, of ten gunste van de overige (vrije) reserves vrijvallen, dienen als volgt te worden verwerkt (RJ 240.408; 120/402):

- Balansposten en winst-en-verliesrekeningposten gewaardeerd tegen actuele waarde; herwaarderingsreserve valt vrij ten gunste van de overige reserves.
- Balansposten tegen actuele waarde en winst-en-verliesrekeningposten tegen historische kostprijs; herwaarderingsreserve worden afzonderlijk opgenomen in het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening.

IFRS wijkt hiervan af. Onder IFRS dient een herwaardering van materiële vaste activa en van immateriële vaste activa direct vrij te vallen van de overige reserves en dus niet van het resultaat. Onder IFRS en RJ worden herwaarderingsreserves van financiële instrumenten altijd in het resultaat opgenomen, hetzij op het moment van de waardeinstijging zelf, hetzij bij realisatie.

Verschillen RJ en IFRS

- Een herwaarderingsreserve uit hoofde van toepassing van waardering tegen fair value en van kasstroomafdekkingen wordt in IFRS in tegenstelling tot de situatie van de RJ niet beschouwd als een wettelijke reserve, dus een niet vrij uitkeerbare reserve.
- IFRS kent niet de mogelijkheid om ervoor te kiezen dat waardeveranderingen van financiële instrumenten, vastgoedbeleggingen en agrarische voorraden niet in het resultaat worden opgenomen, maar direct in een herwaarderingsreserve.
- IFRS kent ook niet het systeem dat waardeveranderingen van bepaalde activa die verplicht in het resultaat moeten worden opgenomen, in bepaalde omstandigheden tevens in een herwaarderingsreserve dienen te worden verantwoord.
- IFRS kent niet het begrip incidentele herwaardering met een daaruit resulterende herwaarderingsreserve.
- IFRS kent de mogelijkheid dat een herwaarderingsreserve die is gevormd ter zake van een 'available-for-sale financial asset', negatief wordt.
- In IFRS worden gerealiseerde herwaarderingsreserves van materiële en immateriële activa direct in de 'retained earnings' geboekt en dus niet in het resultaat verantwoord.

Fiscale winstberekening

Bij de fiscale winstberekening is er geen sprake van een herwaarderingsreserve, omdat de bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen de aanschaffingskosten.

7.7.5 Andere wettelijke reserves

De wet spreekt van andere wettelijke reserves, omdat de ongerealiseerde herwaarderingsreserve ook een wettelijke reserve is. De wet schrijft in bepaalde situaties voor dat wettelijke reserves worden gevormd. Dit zijn reserves waarvan de wet bepaalt dat deze niet uitgekeerd mogen worden. De IASB kent geen wettelijke reserves.

De bepalingen inzake de wettelijke reserve die van belang zijn voor de enkelvoudige jaarrekening en ook toegepast worden onder IFRS bestaan uit:

- de bepalingen inzake de wettelijke reserve voor geactiveerde emissie- en oprichtingskosten en/of kosten van onderzoek en ontwikkeling;
- de bepalingen inzake de wettelijke herwaarderingsreserve;
- de bepalingen inzake de wettelijke reserve omrekeningsverschillen deelnemingen.

Aangezien IFRS geen regels van kapitaalbeschermingsrecht kent, zijn onder IFRS wettelijke reserves en daarop betrekking hebbende bepalingen onbekend. Met betrekking tot in het eigen vermogen geboekte omrekeningsverschillen vereist IFRS dat deze bij verkoop van de deelneming in het resultaat worden geboekt, terwijl onder de RJ ook overboeking naar de overige reserves is toegestaan.

7.7.6 Statutaire reserves

Statutaire reserves zijn reserves waarvan de vorming is geregeld door statutaire bepalingen. Statutaire reserves worden gevormd hetzij als onderdeel van de winstbestemming, hetzij ten laste van de vrije reserves. IFRS erkent ook de mogelijkheid van het bestaan van statutaire reserves.

7.7.7 Overige reserves

De overige reserves zijn alle reserves, anders dan de wettelijke reserves en de statutaire reserves. Overige reserves zijn vrij uitkeerbaar. Verliezen dienen in mindering te worden gebracht op de overige reserves.

De term overige reserves kent IFRS niet als zodanig. In algemene zin wordt gesproken over reserves. Daaronder vallen dan ook de herwaarderings- en andere wettelijke reserves. Het IFRS-begrip dat het meest aansluit bij overige reserves is 'Retained earnings'.

7.7.8 Niet-verdeelde winsten

Onder de post niet-verdeelde winsten wordt opgenomen de winst over het afgesloten boekjaar; eventueel kunnen er tevens winsten uit voorgaande boekjaren in zijn begrepen als ze nog niet zijn verdeeld.

Indien er verliezen over voorgaande boekjaren bestaat, dient men dit op de post niet-verdeelde winsten of op overige reserves in mindering te brengen. Voor zover deze posten niet van voldoende omvang zijn om het totale bedrag van de verliezen in mindering te brengen, dient het resterende bedrag in mindering te worden gebracht op de overige reserves. IFRS erkent de mogelijkheid van het bestaan van een dergelijke reserve die in de balans dient te worden opgenomen.²²

(Zie bijlage V-VIII voor een schema met de verschillen in het eigen vermogen)

7.8 Voorziening

In algemene zin wordt onder een voorziening verstaan een onderdeel van het vreemd vermogen, waarvan de omvang of het moment van afwikkeling onzeker is.

De wettelijke categorieën van voorzieningen bestaan uit:

- Voorzieningen voor pensioenen
- Voorzieningen voor belastingen
- Overige voorzieningen

7.8.1 Activering

Een voorziening mag slechts worden gevormd indien er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare verplichting of 'legal obligation'
- een feitelijke verplichting of 'constructive obligation'

Een in rechte afdwingbare verplichting is een verplichting die voortkomt uit een overeenkomst dan wel een verplichting bij of krachtens een wet (IAS 37.10, RJ 252.110).

Een feitelijke verplichting is een verplichting die voortvloeit uit handelingen van de rechtspersoon, waarbij (IAS 37.10, RJ 252.110):

- de rechtspersoon aan andere betrokkenen door een in het verleden gevolgde gedragslijn, gepubliceerde beleidsregels of een voldoende specifieke, actuele uitspraak heeft aangegeven zekere verantwoordelijkheden te aanvaarden; en
- als gevolg daarvan de rechtspersoon bij deze betrokkenen de gerechtvaardigde verwachting heeft gewekt dat hij die verantwoordelijkheden zal nakomen.

Naast het bestaan van verplichtingen worden nog twee voorwaarden genoemd voor het opnemen van een voorziening (IAS 37.14, RJ 252.201):

- het is waarschijnlijk dat de afwikkeling van de verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichting.

²² Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007

De RJ laat in tegenstelling tot IFRS onder omstandigheden egalisatievoorzieningen toe. Dit is onder IFRS niet toegestaan om te activeren.

7.8.2 Waardering

De omvang van de voorziening dient gebaseerd te zijn op de beste schattingen van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, waarbij rekening dient te worden gehouden met de risico's en onzekerheden die onvermijdelijk samenhangen met vele gebeurtenissen en omstandigheden (IAS 37.36, RJ 252.301). Volgens RJ 252.306 bestaat er een keuze tussen waardering van voorzieningen tegen nominale waarde dan wel contante waarde, tenzij de contante waarde niet betrouwbaar is vast te stellen. In tegenstelling tot de RJ verplicht IFRS tot waardering tegen contante waarde, indien het verschil tussen de nominale waarde en de contante waarde materieel is (IAS 37.45).

7.8.3 Voorzieningen die betrekking hebben op bepaalde activa

Voorzieningen die betrekking hebben op bepaalde activa dienen niet aan de creditzijde van de balans te worden gepresenteerd, maar in aftrek te worden gebracht op de desbetreffende actiefpost. Dit geldt niet voor de voorziening groot onderhoud, die wel aan de passiefzijde kan worden opgenomen. Indien een voorziening niet op de actiefwaarde kan worden geboekt, is passivering als voorziening noodzakelijk.

IFRS stelt dat voorzieningen op de boekwaarde van de activa in mindering dienen te worden gebracht, indien en voor zover de boekwaarde niet meer door middel van toekomstige opbrengsten kan worden terugverdiend. IFRS stelt in alle gevallen een individuele benadering van activa voorop.

7.8.4 Voorziening voor reorganisatiekosten

Een voorziening in verband met reorganisatie dient te worden gevormd indien per balansdatum, naast de algemene voorwaarden voor voorzieningen, aan de volgende voorwaarden wordt voldaan (IAS 37.72, RJ 252.413):

- a de rechtspersoon heeft een gedetailleerd plan voor de reorganisatie geformaliseerd, waarin ten minste worden aangegeven:*
 - 1 de betrokken (delen van de) activiteiten;*
 - 2 de belangrijkste locaties;*
 - 3 de locatie, functie en het verwachte aantal werknemers dat voor het beëindigen van zijn werkzaamheden een vergoeding zal ontvangen;*
 - 4 de uitgaven die hiermee zijn gemoeid;*
 - 5 wanneer het plan zal worden uitgevoerd; en*
- b de rechtspersoon heeft de gerechtvaardigde verwachting gewekt bij hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben, dat de reorganisatie zal worden uitgevoerd door ermee te beginnen of door de hoofdlijnen ervan bekend te maken aan hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben.*

RJ

De RJ acht het acceptabel een voorziening op te nemen als na de balansdatum, maar voor het opmaken van de jaarrekening de gerechtvaardigde verwachting dat de reorganisatie wordt uitgevoerd bij de betrokkenen is gewekt, door ermee te beginnen of door de hoofdlijnen ervan bekend te maken (RJ 252.416).

IFRS

IAS 37 laat het vormen van een voorziening niet toe, indien pas na de balansdatum is begonnen met de uitvoering van het plan ofwel de hoofdlijnen van het plan na de balansdatum bekend zijn gemaakt aan hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben (IAS 37.75).

Fiscale winstberekening

Een voorziening mag fiscaal gevormd worden, indien voor of na de balansdatum is begonnen met de uitvoering van het plan en ook als het nog niet aan personeel bekend is gemaakt.

Dit betekent dat fiscaal eerder een voorziening mag worden gevormd dan onder IFRS. Fiscaal wordt er vaker gekeken wanneer de verplichting is aangegaan en of er beslissingen zijn genomen.

7.8.5 Voorzieningen voor garantieverplichtingen

Voorzieningen voor garantieverplichtingen komen voort uit verstrekte garanties bij geleverde producten of verrichte diensten. De garantievoorziening is een aanvaardbare voorziening, omdat de garantiekosten in rechte afdwingbaar zijn, indien de geleverde producten of verrichte diensten niet voldoen aan de overeengekomen kwaliteiten (IAS 37, RJ 252.408). De verwerkingswijze en waardering van deze voorziening is volgens de RJ en IFRS meestal gelijk. Fiscaal mag deze voorziening worden gevormd.

7.8.6 Voorzieningen voor verlieslatende contracten

Onder een verlieslatend contract wordt verstaan een overeenkomst waarin de onvermijdbare kosten om aan de contractuele verplichtingen te voldoen, de verwachte voordelen uit de overeenkomst overtreffen (IAS 37.10, RJ 252.110). Voordat een voorziening voor een verlieslatend contract worden getroffen, wordt eerst vastgesteld of sprake is van een bijzonder waardevermindering van de bij de overeenkomst betrokken activa. Fiscaal mag deze voorziening worden gevormd.

7.8.7 Voorzieningen in verband met aansprakelijkheid

Aangezien aansprakelijkheid veelal leidt tot in rechte afdwingbare uitgaven, is het vormen van een voorziening mogelijk, mits een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de omvang van de verplichting en betaling waarschijnlijk is. De verwerkingswijze en waardering van deze voorziening is volgens de RJ en IFRS meestal gelijk. Fiscaal mag deze voorziening worden gevormd.

7.8.8 Voorzieningen voor risico's uit claims, geschillen en rechtsgedingen

Voorzieningen voor claims, geschillen en rechtsgedingen dienen te worden getroffen wanneer het waarschijnlijk is dat de rechtspersoon in een procedure zal worden veroordeeld. De verwerkingswijze en waardering van deze voorzieningen is volgens de RJ en IFRS meestal gelijk. Fiscaal mag deze voorziening worden gevormd.

7.8.9 Voorzieningen in verband met milieuverplichtingen

Een onderneming kan geconfronteerd worden met verplichtingen of risico's of verplichtingen in verband met het milieu. De verwerkingswijze en waardering van deze voorzieningen is volgens de RJ en IFRS meestal gelijk. Fiscaal mag deze voorziening worden gevormd.

7.8.10 Voorzieningen voor assurantie eigen risico

Een rechtspersoon kan besluiten om zich niet te verzekeren tegen bepaalde risico's die normaliter wel worden verzekerd. Volgens de RJ is het treffen van deze voorziening niet langer aanvaardbaar. IAS 37 bevat geen specifieke bepalingen over deze voorziening, dus de voorziening is niet toegestaan. Fiscaal mag deze voorziening niet meer worden gevormd.

7.8.11 Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheidskosten

Er dient in de jaarrekening een voorziening te worden getroffen op de balansdatum bestaande uit verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van bezoldigingen aan personeelsleden die op de balansdatum arbeidsongeschikt zijn. Fiscaal mag deze voorziening worden gevormd.²³

(Zie bijlage V-IX voor een schema met de verschillen in voorzieningen)

²³ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/

Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/

Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/

Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

7.9 Belastingen naar de winst

Onder belastingen naar de winst wordt verstaan: alle binnenlandse en buitenlandse belastingen die worden geheven over de fiscale winst (IAS 12.5, RJ 272.102).

De fiscale winst of het verlies waarover belasting naar de winst verschuldigd respectievelijk verrekenbaar is, wordt bepaald volgens de fiscale regels. De te betalen, respectievelijk te vorderen belastingen moeten zo veel mogelijk worden toegerekend aan de boekjaren waarin de baten en lasten waarop deze betrekking hebben worden verantwoord. Per post moet worden nagegaan of er een verschil in boekwaarde bestaat tussen de fiscale opstelling en de jaarrekening. Indien dat het geval is, moet worden nagegaan of sprake is van een verschil dat in de toekomst leidt tot een te betalen of te vorderen belasting. Slechts in dat geval ontstaat een passieve of actieve latentie. In alle andere gevallen wordt het verschil genegeerd. In de winst-en-verliesrekening worden de te betalen of te vorderen belasting, alsmede de mutaties van de latente belasting verwerkt.

7.9.1 Activering

Acute belastingvorderingen en –schulden moeten worden verantwoord als actief- of passiefpost in het boekjaar waarin zij ontstaan. Deze post blijft staan tot het moment van ontvangst of betaling, dan wel het moment dat de vordering of schuld op andere wijze tenietgaat of wordt verrekend. Naast acute belastingvorderingen en –schulden kunnen ook latente belastingvorderingen en –verplichtingen ontstaan.

Latente belastingverplichtingen (passieve latenties) ontstaan, indien sprake is van een belastbaar tijdelijk verschil. Dit geldt als er sprake is van een tijdelijk verschil tussen de commerciële en fiscale boekwaarde van een actief of een passief of als een toekomstige realisatie of afwikkeling van het actief, de voorzieningen, de schuld of het overlopend actief leidt tot over toekomstige verslagjaren verschuldigde belasting.

Latente belastingvorderingen ontstaan bij verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie of beschikbare fiscale verrekeningsmogelijkheden.

De RJ inzake latente belastingen komt vrijwel overeen met IAS 12. De RJ stelt echter nadrukkelijk dat bij de beoordeling van verrekenbare tijdelijke verschillen, latente belastingen uit hoofde van herwaardering buiten beschouwing dienen te worden gelaten. IAS 12 bevat hieromtrent geen specifieke bepalingen. Ten aanzien van de verwerking van het ontstaan en de mutaties van verschuldigde en verrekenbare belastingen, alsmede latente belastingen bestaan geen significante verschillen tussen IAS 12 en RJ 272.

7.9.2 Waardering

Bij de bepaling van het tarief sluit de RJ aan op IAS 12.

Latente belastingvorderingen en –verplichtingen dienen volgens de RJ te worden gewaardeerd tegen nominale waarde, dan wel tegen contante waarde (RJ 272.404). Bij waardering tegen contante waarde dient discontering plaats te vinden op basis van de nettorente, dat wil zeggen: de voor de rechtspersoon geldende rente voor langlopende leningen onder aftrek van belasting op basis van het effectieve belastingtarief. De RJ schrijft hantering voor de nettorente voor, omdat de jaarlijkse rentetoevoegingen fiscaal niet in aanmerking worden genomen. IAS 12.53 laat alleen waardering op nominale waarde toe.²⁴

(Zie bijlage V-IX voor een schema met de verschillen in belasting naar de winst)

²⁴ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/
Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/
Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/
Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

7.10 Pensioenen

Pensioentoezeggingen omvatten de aanspraken van personeel op periodieke uitkeringen die van het leven afhankelijk zijn. De toezeggingen gaan in op de pensioengerechtigde leeftijd of bij eerder overlijden.

7.10.1 Pensioenregelingen

In de regelgeving van de IASB en de RJ is het voor de vraag of er een voorziening voor pensioenverplichtingen in de balans dient te worden opgenomen van belang wat de kwalificatie van de door de onderneming gehanteerde pensioenregeling is.

- Bij een **toegezegde-bijdrageregeling** heeft het bedrijf zich vastgelegd op het betalen van vooraf overeengekomen premies aan een fonds. Het risico dat de betaalde bijdragen achteraf gezien niet hoog genoeg waren om het benodigde pensioen uit te keren, ligt bij het fonds. De onderneming kan niet verplicht worden om aanvullende bijdragen te storten. De betaalde premies worden ten laste van het resultaat gebracht. Een voorziening mag niet worden gevormd.
- Bij een **toegezegde pensioenregeling** is er een andere risicoverdeling tussen de ondernemer en het fonds. Het risico dat de betaalde bijdragen niet toereikend zijn om aan de pensioenverplichtingen te voldoen, ligt nu niet geheel bij het fonds, maar voor een kleiner of groter deel bij de onderneming. De ondernemer kan verplicht worden een bijstorting te doen als het noodzakelijk is. In dat geval kan de onderneming niet volstaan met het ten laste van het resultaat brengen van de betaalde premies. Daarnaast moet zij op balansdatum berekenen of zij nog een mogelijke aanvullende verplichting heeft, uit hoofde van het feit dat de reguliere bijdragen niet toereikend zullen zijn. De aanvullende verplichtingen wordt dan als pensioenvoorziening in de balans opgenomen.

Indien er op het niveau van het bedrijfstakpensioenfonds sprake is van tekorten, waarvoor de aangesloten rechtspersoon aansprakelijk kan worden gesteld, maar de verrekening van tekorten uitsluitend plaatsvinden door middel van toekomstige premieverhogingen, kan voor de toepassing van de RJ verwerking plaatsvinden als een toegezegde-bijdrageregeling. IFRS vereist in beginsel verwerking als toegezegde pensioenregeling (tenzij er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn).

7.10.2 Waardering en resultaatbepaling

Bepaling pensioenverplichting

Contante waarde toegekende pensioenaanspraken op balansdatum +/- de op de balansdatum nog niet in het resultaat verwerkte actuariële resultaten +/- de aan volgende boekjaren toe te rekenen lasten over verstreken diensttijden +/- de reële waarde van de fondsbeleggingen.

Bepaling pensioenlasten

Mutatie van contante waarde van toegekende pensioenaanspraken +/- de toe te rekenen interest + de verwachte opbrengst fondsbeleggingen +/- de toe te rekenen actuariële resultaten +/- de toe te rekenen lasten over verstreken diensttijd +/- de toe te rekenen effect van eventuele inperkingen of beëindigingen van de regeling +/- toe te rekenen lasten overgangsverplichtingen.

Actuariële resultaten bestaan uit twee componenten, dat zijn:

- verschillen in het boekjaar tussen veronderstellingen en werkelijkheid;
- aanpassingen in de veronderstellingen voor komende jaren.

IAS 19 biedt de mogelijkheid om alle actuariële resultaten te verwerken in het eigen vermogen. RJ 271 biedt deze mogelijkheid niet.

Fiscale winstberekening

Bij een toegezegde-bijdragenregeling mag fiscaal geen voorziening worden gevormd. Een toegezegde pensioenregeling mag fiscaal ook niet worden genomen, omdat voor de winstbepaling zogenaamde comingbackserviceverplichtingen niet in aftrek kunnen worden gebracht. Door middel van de reguliere premiebetaling aan de pensioenuitvoerder zijn de backserviceverplichtingen voldaan en ten laste van de winst gebracht. De in de toekomst verschuldigde betalingen (ter zake van indexatie, salarisstijgingen e.d.) zullen slechts in de komende jaren ten laste van de winst worden gebracht. Dit houdt in dat in de aangifte VPB de commerciële pensioenvoorziening fiscaal niet wordt overgenomen. Onder IFRS mag een voorziening als toegezegde pensioenregeling worden gevormd, dat fiscaal niet is toegestaan.²⁵

(Zie bijlage V-X voor een schema met de verschillen in pensioenen en een schema met de verschillen tussen de commerciële en fiscale verwerking van extern ondergebrachte pensioenverplichtingen)

7.11 Schulden

Schulden bestaan uit de per balansdatum bestaande en vaststaande verplichtingen die gewoonlijk door betaling worden afgewikkeld.

De wettelijke categorieën van langlopende- en kortlopende schulden bestaan uit:

- *Converteerbare leningen*
- *Andere obligaties en onderhandse leningen*
- *Schulden aan kredietinstellingen*
- *Vooruit ontvangen op bestellingen*
- *Schulden aan leveranciers en handelskredieten*
- *Te betalen wissels en cheques*
- *Schulden aan groepsmaatschappijen*
- *Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen*
- *Belastingen en premies sociale verzekeringen*
- *Schulden ter zake van pensioenen*
- *Overige schulden*
- *Overlopende passiva*

Binnen de RJ en IFRS worden schulden gerangschikt onder kortlopende schulden als deze binnen twaalf maanden na balansdatum kunnen worden opgeëist en onder langlopende schulden als dit niet het geval is (IAS 1.60, RJ 250.105).

7.11.1 Passivering

IAS 39 bepaald dat een onderneming een financieel instrument op de balans moet opnemen, zodra zij partij wordt bij de contractuele bepalingen van het instrument (IAS 39.14).

Financiële passiva moet van de balans worden gehaald, indien de verplichting verdwijnt. De verplichting verdwijnt wanneer de onderneming van de in het contract genoemde verplichtingen wordt opgeheven of wanneer de verplichting worden geannuleerd of wanneer deze expireren (IAS 39.39).

Onder IFRS dienen in de balans ten minste te worden onderscheiden: handelscrediteuren en overige te betalen posten, financiële verplichtingen, belastingschulden, belastinglatenties, schulden opgenomen in 'disposal groups' als bedoeld in IFRS 5.

²⁵ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/

Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/

Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/

Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en Regelgeving*, Rotterdam, 2007

7.11.2 Converteerbare obligatielening

Een converteerbare obligatie is een samengesteld financieel instrument, omdat de lening zowel een schuldcomponent als een eigen vermogenscomponent bevat. Onder IFRS is het verplicht het instrument uit te splitsen in een eigen vermogenscomponent en vreemd vermogenscomponent (IAS 32.28). In de RJ wordt aanbevolen de schuldcomponent en het eigen vermogenscomponent van een samengesteld instrument afzonderlijk te rubriceren, maar het mag ook onder vreemd vermogen worden gerubriceerd. Fiscaal dient een converteerbare obligatie geheel genomen te worden als vreemd vermogen.

7.11.3 Preferente aandelen

Onder IAS 32 worden preferente aandelen waarbij de rechtspersoon geen mogelijkheid heeft om uitkering van dividend te voorkomen, indien voldoende winst is behaald, als vreemd vermogen aangemerkt. Bij de RJ is bepaald dat de afhankelijkheid van de winstgevendheid van de rechtspersoon of een preferent aandeel eigen vermogen of vreemd vermogen is.

7.11.4 Overlopende passiva

De wet bepaald dat onder de schulden de overlopende passiva worden vermeld. IFRS kent geen overlopende passiva en beschouwd dit als onderdeel van de verplichtingen (liabilities).

7.11.5 Waardering

Zowel voor IFRS als in de RJ is in het algemeen voor de waardering van schulden het nominale bedrag het uitgangspunt. In het geval van agio/disagio leidt dit tot waardering tegen geamortiseerde kostprijs. De schulden die voortvloeien uit financiële-leaseovereenkomsten en huurkoop worden opgenomen tegen de prijs die bij contante betalingen zou moeten worden voldaan. Op het moment dat een financieel passief voor het eerst op de balans wordt opgenomen, dient te worden gewaardeerd tegen kostprijs inclusief transactiekosten. De kostprijs is gelijk aan de reële waarde van de ontvangen tegenprestatie. Na de eerste waardering is de vervolgwaaardering van de passiva afhankelijk van de classificatie van het instrument. De financiële passiva kunnen in twee groepen worden ingedeeld:

- passiva die worden aangehouden voor handelsdoeleinden en derivaten met een negatieve waarde dienen te worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Indien de reële waarde niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, dient waardering plaats te vinden tegen kostprijs (IAS 39.47). IAS 39 biedt daarnaast de mogelijkheid alle passiva te behandelen alsof er sprake is van handel; en
- overige schulden dienen te worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Agio/disagio en aflossingspremies dienen als rentelast in de winst-en-verliesrekening toegerekend te worden aan perioden op basis van effectieve-rentemethode (RJ en IFRS).

Volgens de fiscale winstberekening worden schulden ook gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Er zitten geen verschillen tussen de fiscale winstberekening en IFRS.

7.11.6 Resultaatbepaling

IAS 1 laat niet toe dat het kortlopende deel van opgenomen leningen als deel van de langlopende schulden wordt gepresenteerd. IAS 1.62 verplicht tot rubricering van dit deel als kortlopend. De wet schrijft voor dat in de toelichting het bedrag moet worden vermeld dat in het volgende boekjaar op een kortlopende schuld moet worden afgelost, indien dat bedrag in de balans nog deel uitmaakt van de langlopende schuld. De RJ beveelt aan dat bedrag als een kortlopende schuld in de balans te rubriceren.²⁶

(Zie bijlage V-XI voor een schema met de verschillen in schulden)

²⁶ Berns, J., A.J. van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007/

Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005/

Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007/

Directoraat vaktechniek, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, Rotterdam, 2007

8. Conclusie en aanbevelingen

Ondanks het beschrijvende karakter van dit rapport zijn de volgende conclusies te trekken.

De afdeling Business Tax Compliance dient op de volgende punten extra aandacht te besteden bij het opstellen van de aangifte vennootschapsbelasting. De conclusies zijn beknopt geformuleerd per verschil in de balansposten tussen de fiscale winstberekening en IFRS.

Immateriële vaste activa

- ***Kosten van oprichting en uitgifte van aandelen***
Onder IFRS worden kosten van oprichting en uitgifte van aandelen verwerkt als aftrekpost van het eigen vermogen. De kosten worden fiscaal direct ten laste van het resultaat gebracht.
- ***Kosten van onderzoek en ontwikkeling***
Onder IFRS worden onderzoekskosten niet geactiveerd en direct ten laste van het resultaat gebracht. Fiscaal vindt wel activering plaats, indien de onderzoekskosten een bedrijfsmiddel opleveren.
- ***Kosten van goodwill die van derden is verkregen***
Activa-passivatransactie
Onder IFRS dient betaalde goodwill verplicht te worden geactiveerd en staat geen systematische afschrijving toe. Er dient jaarlijks een impairment test te worden uitgevoerd. De waardering van goodwill vindt dan plaats tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen. Fiscaal geldt als vuistregel dat over goodwill dient te worden afgeschreven in een periode van ten minste tien jaar.
Deelnemingstransactie
Volgens de fiscale winstberekening wordt goodwill bij de overname van een deelneming niet afzonderlijk geactiveerd, maar blijft onderdeel van de kostprijs van de deelneming. . Er wordt niet op afgeschreven. Onder IFRS worden deelnemingen gewaardeerd tegen de equity-methode, waardoor de goodwill afzonderlijk wordt gerubriceerd onder de immateriële vast activa. Over de goodwill wordt afgeschreven.
- ***Waardering van immateriële vaste activa***
Onder IFRS mag waardering van een immaterieel vast actief plaatsvinden tegen reële waarde, dat in strijd is met de fiscale winstberekening die alleen waardering tegen kostprijs toelaat.
- ***Resultaatbepaling van immateriële vaste activa***
Onder IFRS vindt geen afschrijving plaats bij een onbepaalbare levensduur, maar een jaarlijkse impairment test. Bij het activeren van immateriële vaste activa, wordt volgens fiscale winstberekening altijd over de verwachte gebruiksduur afgeschreven. Bedrijfsmiddelen worden fiscaal over minimaal vijf jaar afgeschreven en goodwill over minimaal tien jaar.

Materiële vaste activa

- ***Waardering van materiële vaste activa***
Onder IFRS is het toegestaan om een materieel vast actief te waarderen tegen reële waarde. Dit is in strijd met de fiscale winstberekening, omdat fiscaal alleen tegen kostprijs gewaardeerd moet worden.
- ***Resultaatbepaling van materiële vaste activa***
 - Onder IFRS mogen onderhoudskosten niet als bedrijfskosten worden afgetrokken, terwijl deze verwerkingwijze onder de fiscale winstberekening wel is toegestaan. Onder IFRS dient activering en afschrijving plaats te vinden.

- Onder IFRS is het niet toegestaan om een voorziening groot onderhoud te vormen, dat onder de fiscale winstberekening is toestaan.
- Onder IFRS is het verplicht om bij grote materiële vaste activa de componentenbenadering toe te passen, terwijl dit volgens de fiscale winstberekening niet is toegestaan.

Financiële vaste activa

▪ *Deelnemingen*

- Volgens de fiscale winstberekening dienen alle deelnemingen gewaardeerd te worden tegen de verkrijgingsprijs. Het is toegestaan om af te waarderen naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde.
- In de enkelvoudige jaarrekening mogen onder IFRS deelnemingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen met invloed van betekenis gewaardeerd worden tegen reële waarde, wat in strijd is met de fiscale waardering van deelnemingen.
- In de geconsolideerde jaarrekening dienen deelnemingen met invloed van betekenis onder IFRS gewaardeerd worden tegen de equity-methode, dat in strijd is met de fiscale waardering.
- In de enkelvoudige jaarrekening dienen de overige deelnemingen (zonder invloed van betekenis) onder IFRS gewaardeerd te worden tegen reële waarde, dat in strijd is met de fiscale winstberekening.
- Volgens de fiscale winstberekening is een deelneming aanwezig, wanneer voor ten minste 5% in de aandelenkapitaal wordt deelgenomen. Onder IFRS ligt de grens bij 20%.

▪ *Joint ventures*

- In de enkelvoudige jaarrekening dienen deelnemingen in joint ventures onder IFRS te worden gewaardeerd tegen reële waarde, wat in strijd is met de fiscale waardering.
- In de geconsolideerde jaarrekening is het mogelijk om onder IFRS te waarderen tegen nettovermogenswaarde. Dit is volgens de fiscale winstberekening niet toegestaan.

▪ *Overige effecten*

- Onder IFRS worden de overige effecten, obligaties en aandelen gewaardeerd tegen reële waarde, wat in strijd is met de fiscale waardering.
- Overige effecten komen fiscaal in aanmerking als er minder dan 5% belang bestaat, terwijl onder IFRS de grens ligt bij 20%.

Voorraden

▪ *Voorraadstelsels*

Volgens de fiscale winstberekening is de lifo-methode en het ijzerenvoorraadstelsel toegestaan. Onder IFRS is de lifo-methode niet toegestaan en komt het ijzerenvoorraadstelsel niet voor.

Onderhanden projecten

- Onder IFRS dienen de opbrengsten te worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de vergoeding waarop recht bestaat. Dit is in strijd met de waardering volgens de fiscale winstberekening.
- Volgens de fiscale winstberekening mogen sneller verliezen worden genomen in tegenstelling tot IFRS. Onder IFRS wordt uitgaan van ten minste 50% kans van realisatie. Fiscaal is het voorzichtigheidsbeginsel van toepassing, terwijl onder IFRS geen rekening gehouden wordt met dit beginsel. Volgens de fiscale winstberekening kan bij onderhanden projecten gekeken worden naar de begrotingen van de komende jaren, waardoor er een redelijk beeld is van de te nemen verliezen in de jaren ervoor. Onder IFRS is het de bedoeling om de verliezen niet te vroeg te nemen, omdat de zekerheid moet bestaan dat er ten minste 50% kans bestaat dat de verliezen in de komende jaren zullen ontstaan.

Overige vlottende activa

- **Vorderingen**
 - Volgens de fiscale winstberekening worden vorderingen gewaardeerd tegen de nominale- of contante waarde. Onder IFRS worden vorderingen die aangehouden worden voor handelsdoeleinden gewaardeerd tegen reële waarde.
- **Effecten**
 - Volgens de fiscale winstberekening vindt waardering van effecten plaats tegen aanschaffingskosten of lagere beurswaarde. Onder IFRS worden effecten gewaardeerd tegen reële waarde.

Voorzieningen

- Volgens de fiscale winstberekening mag een voorziening worden gevormd indien zowel voor of na de balansdatum is begonnen met de uitvoering van het plan en ook als het nog niet aan personeel bekend is gemaakt. Dit betekent dat fiscaal eerder een voorziening mag worden gevormd dan onder IFRS. Fiscaal wordt er vaker gekeken wanneer de verplichting is aangegaan en of er beslissingen zijn genomen.
- Onder IFRS is het vormen van een voorziening niet toegestaan, indien pas na de balansdatum is begonnen met de uitvoering van het plan ofwel de hoofdlijnen van het plan na de balansdatum bekend zijn gemaakt aan hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben.

Pensioenvoorzieningen

- Onder IFRS moet een pensioenvoorziening worden gevormd als de onderneming een toegezegde pensioenregeling heeft gehanteerd. Volgens de fiscale winstberekening is het niet toegestaan om een pensioenvoorziening te vormen.

Langlopende- en kortlopende schulden

- **Converteerbare obligatielening**
Volgens de fiscale winstberekening dienen converteerbare obligatieleningen geheel opgenomen te worden als vreemd vermogen. Onder IFRS is het verplicht het instrument uit te splitsen in een eigen vermogenscomponent en vreemd vermogenscomponent.

Er zijn veel verschillen in de waarderingen en resultaatbepalingen van de balansposten tussen de fiscale winstberekening, de RJ en IFRS. Ten slotte kan iedere medewerker dit rapport als handleiding gebruiken bij het opstellen van de aangifte vennootschapsbelasting, waarbij er uitgegaan wordt van een jaarrekening die is opgesteld volgens de regels van de IFRS.

Literatuurlijst

Hieronder worden de titels van publicaties weergegeven, waarin op sommige aspecten van het onderzoek en het scriptieschrijven dieper wordt ingegaan.

Boeken

- Backhuijs, J., A. Brouwer, M. Hartman, e.a., *IFRS Leerboek; International Financial Reporting Standards*, Amersfoort, 2006
- Berns, J., A.J.van den Bos, A.C. de Groot, e.a., *Elsevier VPB ALMANAK 2007*, 37^e druk, Amsterdam, 2007
- Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn, F. Krens, e.a., *Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2007*, Rotterdam, 2007
- Brüll, D., J.W. Zwemmer, R.P.C. Cornelisse, *Goed koopmansgebruik (Fiscale brochure)*, 6^e druk, 1999
- Directoraat Vaktechniek E&Y, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, 7^e druk, Rotterdam 2006
- Epe, P., W. Koetzier, *Jaarverslaggeving*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2005
- Geppaart, Ch.P.A., *Belastingwetten*, 38^e druk, Deventer, 2007
- Hoogland, W., R. Dik, *Rapport over Rapporteren; Rapporteren en webpubliceren*, 4^e druk, Groningen/Houten, 2002
- International Accounting Standards Committee Foundation, *International Financial Reporting Standards (IFRSs)*, Londen, 2007
- Jacobs, J.J.M., *Balanscontinuïteit en foutenleer*, Deventer, 1974
- Nooitgedagt, J.(Voorzitter E&Y), *Jij en onze strategie*, Rotterdam, 2006
- Raad van Bestuur E&Y, *Een firma met karakter; Ernst & Young Nederland*, Rotterdam, 2006
- Reed Business Information, *Elsevier VPB Almanak 2007*, 2007
- Smiths, H., S. Böhmer, *Jaarrekening memo 2007*, Kluwer, 2007
- Smittenberg, R.A.H., *Handboek externe verslaggeving 2008; Een praktische handreiking voor toepassing NL GAAP*, Rotterdam, 2007
- Van Arendonk, H.P.A.M., e.a., *Wegwijs in de inkomstenbelasting*, 7^e druk, 2007

Websites

- Website Ernst & Young:
http://www.ey.nl/download/overig/raad_van_bestuur/270197NED.pdf
- Website Raad voor de Jaarverslag
http://www.rjnet.nl/Organisatie/Stichting_en_Raad/index.asp

Publicaties van Ernst & Young

- Intranet EY: *Doornebal, J. (BVT Rotterdam, Specel Pensioenen) "Portelone", 2006*

Bijlagen

- I Geschiedenis van Ernst & Young en de organisatieschema
- II Organisatieschema van de Stichting voor de Jaarverslaggeving
- III Overzicht van de IFRS-, IAS-normen en interpretaties
- IV Balans model B
- V Verschillen balansposten volgens goed koopmansgebruik, RJ en IFRS
 - V-I Verschillen in immateriële vaste activa
 - V-II Verschillen in materiële vaste activa
 - V-III Verschillen in financiële vaste activa (deelnemingen)
 - V-IV Verschillen in overige financiële vaste activa
 - V-V Verschillen in voorraden
 - V-VI Verschillen in onderhanden projecten
 - V-VII Verschillen in overige vlottende activa
 - V-VIII Verschillen in eigen vermogen
 - V-IX Verschillen in voorzieningen
 - V-X Verschillen in voorzieningen voor pensioenen
 - V-XI Verschillen in schulden

Bijlage I

Geschiedenis van Ernst & Young

De geschiedenis van Ernst & Young in Nederland begint in 1879 met een bankroet in Rotterdam. Een handelsonderneming kan plotseling niet meer aan haar verplichtingen voldoen en gaat failliet. Dat had in de zakenwereld van toen net zo een schokeffect als de Enron-affaire in deze tijd. In 1883 zijn maatregelen hiervoor genomen. Vijf jonge boekhouders zien na dit gebeuren een gat in de markt en beginnen samen het eerste accountantskantoor in Nederland. Een van de Partners heet Barend Moret. Zijn naam is vier generaties aan het kantoor verbonden tot 1999. Iets korter geldt dat voor de naam Limperg, de Amsterdamse pijler onder Moret & Limperg, zoals het accountantskantoor na een fusie in 1970 heet. Daarnaast ontstond er een fusie samen met een fiscalistenmaatschap. Het belastingadviesgedeelte heette toen Moret Gudde Brinkman. Dit was uiteindelijk een van de grootste accountants- en adviesorganisaties in Nederland.

In de jaren zeventig zijn er uit eigen kracht kantoren geopend in het buitenland. In 1980 sluit Moret zich aan bij Arthur Young International, omdat men inzag dat internationale samenwerking nodig was. De keuze viel op dit netwerk, omdat het een organisatie is met een goed aansluitend menselijk profiel. Dat geldt enkele jaren later ook voor de tweede internationale fusiepartner, Ernst & Whinney. De Nederlandse tak opereert eerst nog onder de naam Moret Ernst & Young. In 1999 verdwijnt de naam Moret definitief, omwille van de wereldwijde uniformiteit en herkenbaarheid. Het dienstenpakket is in de loop der jaren sterk uitgebreid. Al voor de tweede wereldoorlog werken er juristen en fiscalisten op de accountantskantoren. Later komen ook de organisatieadviseurs erbij, die in 2000 weer verdwenen. De advocaten en notarissen verenigen zich dan in Holland van Gijzen Advocaten en Notarissen. Ze werken vaak nauw samen met de fiscalisten uit de belastingmaatschap.²⁷

Ernst & Young Nederland maakt op dit moment deel uit van de wereldwijde Ernst & Young-organisatie waarin zo'n 100.000 medewerkers werkzaam zijn, die opereren vanuit zeven gebieden. Ernst & Young is een zakelijke aanduiding voor de samenwerkende maatschappen Ernst & Young Accountants en Ernst & Young Business Tax Compliance. Dit zijn maatschappen van besloten vennootschappen (praktijkvennootschappen). De kerndiensten die Ernst & Young biedt zijn accountancy, fiscaal advies, transaction advisory services en juridische advies. Het juridische en notariële advies wordt verzorgd door de maatschap Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen, die een strategische alliantie heeft met de belastingmaatschap van Ernst & Young. Daarnaast biedt Ernst & Young ondersteuning op een aantal specifieke terreinen, zoals subsidieadvisering, edp-auditing, actuariële dienstverlening, beleidsonderzoek, human capital, vestigingsplaatsadvisering en op het gebied van documentaire informatiesystemen. In Nederlands werken ruim 5.000 medewerkers verspreid over 29 vestigingen.²⁸

Ernst & Young streeft naar marktleiderschap in verschillende markten. Ernst & Young streeft naar herkenning en erkenning als beste in de branche door cliënten, medewerkers en andere betrokkenen. Dit wil Ernst & Young bereiken door de kwaliteit van zijn mensen te vergroten, door ze te helpen ontwikkelen en doelen te behalen, door gericht aan competentieontwikkeling te werken, door een aantrekkelijke werkomgeving te creëren en door te streven naar een open sfeer. Ernst & Young plaatst kwaliteit in het hart van de strategie en versterkt de operationele kwaliteit en de aandacht voor risicomanagement. Naast marktleiderschap gaat het bij Ernst & Young ook om kwalitatieve groei, met dienstverlening waarnaar ze ook in de toekomst voldoende vraag voorzien. Ernst & Young wil van de Big Four-kantoren de meest duurzame en profijtelijke relaties hebben in zowel controlecliënten als adviescliënten.

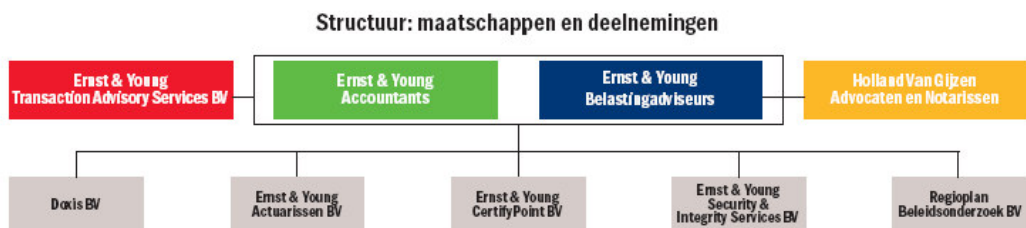
²⁷ Raad van Bestuur E&Y, *Een firma met karakter; Ernst & Young Nederland*, Rotterdam. 2006

²⁸ Directoraat Vaktechniek E&Y, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, zevende druk, Rotterdam 2006

De missie van Ernst & Young is het leveren van consistente dienstverlening van topkwaliteit aan de cliënten. Dit wordt bij Ernst & Young gedaan door de cliënten te laten zien dat hun diensten aansluiten bij wat zij willen en nodig hebben. Dit zorgt voor een duurzame relatie en cliënttevredenheid. Ernst & Young richt zich op verschillende ondernemingen, zoals beursgenoteerde en internationaal opererende ondernemingen als nationaal opererende ondernemingen en organisaties.²⁹

Hieronder is het organisatieschema van Ernst & Young in Nederland te zien.³⁰

Organisatieoverzicht Ernst & Young (Nederland)

Specialismen: Ernst & Young biedt specialistische kennis en dienstverlening op de volgende gebieden

Ernst & Young	Ernst & Young Transaction Advisory Services BV	Ernst & Young Accountants	Ernst & Young Belastingadviseurs	Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen
Informatiemanagement	Transaction Support	Jaarrekeningcontrole en advisering	Algemene fiscale advisering	Ondernemingsrecht
Beleidsonderzoek	Mergers & Acquisitions Advisory	EDP Audit	Tax Compliance	Mededingingsrecht
	Valuations & Financial Modelling	Actuariële dienstverlening	Multinational Corporate Tax	Arbeidsrecht
	Real Estate Advisory Services	Administratieve dienstverlening en advisering	Indirect Tax	Bouw- en vastgoedrecht
		Organisatie-advisering	Heffingen Lagere Overheden	Bank- en effectenrecht
		Internal Audit advisering	Human Capital	Insolventierecht
		Milieu Audit	Grants and Incentives	Intellectueel eigendom en ICT
		Financial Services Risk Management		Bestuursrecht
		Security & Integrity Services		

Markten: Ernst & Young bundelt kennis, kunde en ervaring voor de volgende marktsegmenten en branches

Multinational Companies	Automotive	Financial Services	Onderwijs	Technology, Communications & Entertainment
	Consumer Products	Health Sciences	Real Estate, Hospitality & Construction	Transport & Logistics
Nationale Markt	Energy, Chemicals & Utilities	Lokale Overheid	Rijksoverheid	

referentie 260929
Sept. 2006

²⁹ Nooitgedagt, J. (Voorzitter E&Y), *Jij en onze strategie*, Rotterdam, 2006

³⁰ Website: http://www.ey.nl/download/overig/raad_van_bestuur/270197NED.pdf

Bijlage II

Organisatieschema van de Raad voor de Jaarverslaggeving

Bijlage III

Overzicht van de IFRS-, IAS-normen en interpretaties ³¹

International Financial Reporting Standards (IFRSs)	
IFRS 1	Eerste toepassing van International Financial Reporting Standards
IFRS 2	Op aandelen gebaseerde betalingen
IFRS 3	Bedrijfscombinaties
IFRS 4	Verzekeringscontracten
IFRS 5	Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten
IFRS 6	Exploratie en evaluatie van minerale hulpbronnen
IFRS 7	Financiële instrumenten: informatieverstopping
IFRS 8	Operationele segmenten
International Accounting Standards (IASs)	
IAS 1	Presentatie van de
IAS 2	Vorraden
IAS 7	Het kasstroomoverzicht
IAS 8	Grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingswijzigingen en fouten
IAS 10	Gebeurtenissen na balansdatum
IAS 11	Onderhanden projecten in opdracht van derden
IAS 12	Winstbelastingen
IAS 16	Materiële vaste activa
IAS 17	Lease-overeenkomsten
IAS 18	Opbrengsten
IAS 19	Personeelsbeloningen
IAS 20	Administratieve verwerking van overheidssubsidies en informatieverstopping over overheidssteun
IAS 21	De gevolgen van wisselkoerswijzigingen
IAS 23	Financieringskosten
IAS 24	Informatieverstopping over verbonden partijen
IAS 26	Administratieve verwerking en verslaggeving door pensioenregelingen
IAS 27	De geconsolideerde jaarrekening en de eenvoudige jaarrekening
IAS 28	Investeringen in geassocieerde deelnemingen
IAS 29	Financiële verslaggeving in economieën met hyperinflatie
IAS 31	Belangen in joint ventures
IAS 32	Financiële instrumenten: presentatie
IAS 33	Winst per aandeel
IAS 34	Tussentijdse financiële verslaggeving
IAS 36	Bijzondere waardevermindering van activa
IAS 37	Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa

³¹ International Accounting Standards Committee Foundation, *International Financial Reporting Standards (IFRSs)*, Londen, 2007

IAS 38	Immateriële activa
IAS 39	Financiële instrumenten: opname en waardering
IAS 40	Vastgoedbeleggingen
IAS 41	Landbouw
Interpretaties (IFRIC)	
IFRIC 1	Wijzigingen in bestaande verplichtingen voor ontmanteling, herstel en soortgelijke verplichtingen
IFRIC 2	Aandelen van leden in coöperatieve entiteiten en soortgelijke instrumenten
IFRIC 4	Vaststellen of een overeenkomst een leaseovereenkomst bevat
IFRIC 5	Belangen in ontmantelings-, herstel-, en milieusaneringsfondsen
IFRIC 6	Verplichtingen die voortvloeien uit deelneming aan een specifieke markt - Afgedankte elektrische en elektronische apparatuur
IFRIC 7	Toepassing van de aanpassingsmethode in overeenstemming met IAS 29 <i>Financiële verslaggeving in economieën met hyperinflatie</i>
IFRIC 8	Toepassingsgebied van IFRS 2
IFRIC 9	Herbeoordeling van in contracten besloten derivaten
IFRIC 10	Tussentijdse financiële verslaggeving en bijzondere waardeverminderingen
IFRIC 11	IFRS 2 - Transacties in groepsaandelen en ingekochte eigen aandelen
IFRIC 12	Dienstverlening uit hoofde van concessieovereenkomsten
SIC-7	Invoering van de euro
SIC-10	Overheidssteun - Geen specifiek verband met bedrijfsactiviteiten
SIC-12	Consolidatie – Voor een bijzonder doel opgerichte entiteiten ('Special Purpose Entities')
SIC-13	Entiteiten waarover gezamenlijk de zeggenschap wordt uitgeoefend – Niet-monetaire bijdragen door deelnemers in een joint venture
SIC-15	Operationele leases – Incentives
SIC-21	Winstbelastingen – Inbaarheid van geherwaardeerde niet af te schrijven activa
SIC-25	Winstbelastingen – Wijzigingen in de fiscale status van een entiteit of haar aandeelhouders
SIC-27	Evaluatie van de economische realiteit van transacties in de juridische vorm van een leaseovereenkomst
SIC-29	Dienstverlening uit hoofde van concessieovereenkomsten: informatieverschaffing
SIC-31	Opbrengsten – Ruiltransacties met betrekking tot advertentiediensten
SIC-32	Immateriële activa – Kosten van websites

Bijlage IV

Balans model B³²

MODEL B		BALANS PER ...	
A. Vaste activa		C. Eigen vermogen	
I. <i>Immateriële vaste activa</i>		I. <i>Gestort en opgevraagd kapitaal</i>	...
1. kosten van oprichting en uitgifte van aandelen	...		
2. kosten van onderzoek en ontwikkeling	...	II. <i>Agio</i>	...
3. concessies, vergunningen en intellectuele eigendommen	...		
4. goodwill	...	III. <i>Herwaarderingsreserve</i>	...
5. vooruitbetaalde op immateriële vaste activa	...	IV. <i>Wettelijke en statutaire reserves</i>	...
	...	1. wettelijke	...
II. <i>Materiële vaste activa</i>		2. statutaire	...
1. bedrijfsgebouwen en -terreinen	...	V. <i>Overige reserves</i>	...
2. machines en installaties	...		...
3. andere vaste bedrijfsmiddelen	...	VI. <i>Onverdeelde winst</i>	...
4. vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaald op materiële vaste activa	...		
5. niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbaar	...		
	...	D. Voorzieningen	
III. <i>Financiële vaste activa</i>		1. voor pensioenen	...
1. deelnemingen in groepsmaatschappijen	...	2. voor belastingen	...
2. vorderingen op groepsmaatschappijen	...	3. overige	...
3. andere deelnemingen	...		...
4. vorderingen op participanten en op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	...	E. Langlopende schulden (voor meer dan een jaar)	
5. overige effecten	...	1. converteerbare leningen	...
6. overige vorderingen	...	2. andere obligaties en onderhandse leningen	...
IV. <i>Som der vaste activa</i>	...	3. schulden aan kredietinstellingen	...
B. Vlottende activa		4. vooruit ontvangen op bestellingen	...
I. <i>Voorraden</i>		5. schulden aan leveranciers en handelskredieten	...
1. grond- en hulpstoffen	...	6. te betalen wissels en chèques	...
2. onderhanden werk	...	7. schulden aan groepsmaatschappijen	...
3. gereed product en handelsgoederen	...	8. schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	...
4. vooruitbetaald op voorraden	...	9. belastingen en premies sociale verzekeringen	...
	...	10. schulden ter zake van pensioenen	...
II. <i>Vorderingen</i>		11. overige schulden	...
1. op handelsdebiteuren	...	12. overlopende passiva	...
2. op groepsmaatschappijen	...		...
3. op participanten en op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	...	F. Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)	
4. overige vorderingen	...	1. converteerbare leningen	...
5. van aandeelhouders opgevraagde stortingen	...	2. andere obligaties en onderhandse leningen	...
6. overlopende activa	...	3. schulden aan kredietinstellingen	...
III. <i>Effecten</i>	...	4. vooruit ontvangen op bestellingen	...
IV. <i>Liquide middelen</i>	...	5. schulden aan leveranciers en handelskredieten	...
V. <i>Som der vlottende activa</i>	...	6. te betalen wissels en chèques	...
	...	7. schulden aan groepsmaatschappijen	...
	...	8. schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt	...
	...	9. belastingen en premies sociale verzekeringen	...
	...	10. schulden ter zake van pensioenen	...
	...	11. overige schulden	...
	...	12. overlopende passiva	...
	...		...
	...		...

³² Smiths, H., S. Böhmer, *Jaarrekening memo 2007*, Kluwer, 2007

Bijlagen V Verschillen balansposten volgens de RJ, IFRS en goed koopmansgebruik

Bijlage V-I Verschillen in immateriële vaste activa

<i>1. Activering</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
1.1 Oprichting van uitgifte van aandelen	Toegestaan (aanbevolen niet te activeren)	Niet toegestaan	Niet toegestaan
1.2 Onderzoek	Niet toegestaan	Niet toegestaan	Toegestaan
1.3 Ontwikkeling	Mag	Mag	Mag
1.4 Concessies, vergunningen en dergelijke	Moet (zelf ontwikkelde mag niet)	Moet (zelf ontwikkelde mag niet)	Moet (zelf ontwikkelde mag niet)
1.5 Goodwill (deelnemingstransactie)	Aanbevolen te activeren (zelf ontwikkelde mag niet), dan wel rechtstreeks ten laste van het EV of ten laste van het resultaat	Moet (zelf ontwikkelde mag niet)	Moet (zelf ontwikkelde mag niet)
1.6 Vooruitbetaalde op immateriële vaste activa	Toegestaan	Toegestaan	Toegestaan
1.7 Activering van emissiekosten en oprichtingskosten	Toegestaan	Niet toegestaan	Niet toegestaan

<i>2. Waardering</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
2.1 Eerste waardering immateriële vaste activa	Werkelijke kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs)	Werkelijke kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs)	Aanschaffings- of voortbrengingskosten minus afschrijvingen of op de lagere bedrijfswaarde
2.2 Invulling actuele waarde	Vervangingswaarde, bedrijfswaarde of opbrengstwaarde	Reële waarde	Niet toegestaan
2.3 Goodwill	Nettovermogenswaarde	Equity-methode	Aanschaffings- of voortbrengingskosten

3. Afschrijving	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Fiscale winstberekening
Grondslagen			
3.1 Immateriële activa zonder bepaalbare levensduur	Afschrijven over levensduur van maximaal 20 jaar	Niet afschrijven	Afschrijven over minimaal 5 jaar
3.2 Levensduur immateriële activa	Weerlegbaar vermoeden van levensduur maximaal 20 jaar	Geen maximum of weerlegbaar vermoeden van maximum	Afschrijven over minimaal 5 jaar
3.3 Jaarlijkse impairment tests	Voor immateriële activa die nog niet in gebruik zijn genomen of die worden afgeschreven over een periode van meer dan 20 jaar	Voor immateriële activa met een onbepaalbare economische levensduur	Alleen bij significante waardedaling
3.4 Afschrijvingsperiode voor kosten van onderzoek en ontwikkeling	Naargelang de verwachte gebruiksduur	Indien bepaalbaar: afschrijven over de economische levensduur. Indien niet bepaalbaar: niet afschrijven: impairment test	Verwachte gebruiksduur
3.5 Wettelijke reserve	Voor geactiveerde emissiekosten, oprichtingskosten en kosten van ontwikkeling	IFRS laat geen wettelijke reserve toe	n.v.t.
3.6 Kosten van oprichting en uitgifte van aandelen (afwijkende grondslag)	Afschrijving over levensduur van maximaal 5 jaar	Niet afschrijven: kosten verwerken als aftrekpост van het eigen vermogen	Niet afschrijven: kosten direct ten laste van resultaat brengen.
3.7 Positieve goodwill	Afschrijven: weerlegbaar vermoeden maximaal 20 jaar	Niet afschrijven: jaarlijkse impairment test uitvoeren	Afschrijving over levensduur van minimaal 10 jaar
3.8 Negatieve goodwill (Badwill)	Afschrijven of tegenovergesteld hetzelfde verwerken als goodwill	Direct ten gunste van het resultaat brengen.	Lagere waarde toekennen aan overgenomen activa
3.9 Goodwillaanpassingen en aanpassingen van het bedrag van verwerving	Toestaan tot het einde van het eerste boekjaar na de acquisitiedatum	Dient plaats te vinden binnen 12 maanden na de acquisitiedatum	n.v.t.

Bijlage V-II Verschillen in materiële vaste activa

<i>1. Activering</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
1.1 Kosten van groot onderhoud	Activering en afschrijving bij toepassing van de componentenbenadering of een opbouw voorziening groot onderhoud vormen of direct ten laste van het resultaat brengen	Activering en afschrijving verplicht volgens componentenbenadering	Activeren en afschrijven of direct ten laste van het resultaat brengen.
1.2 Waardering buiten gebruik gestelde activa bij grondslag historische kostprijs	Herwaardering naar hogere opbrengstwaarde toegestaan	Waardering tegen het lagere bedrag van de boekwaarde of de opbrengstwaarde.	Waardering tegen het lagere bedrag van de boekwaarde of de opbrengstwaarde.
1.3 Vastgoed als belegging	Bij waardering tegen reële waarde, vormen van herwaarderingsreserve bij de winstbestemming verplicht	Geen herwaarderingsreserve	Activeren en afschrijven met restwaarde tot op 100% WOZ-waarde
1.4 Materiële vaste activa 'held fore sale'	Geen specifieke bepalingen	Impairment test, geen afschrijving meer	Impairment test, geen afschrijving meer

2. Waardering	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Fiscale winstberekening
Grondslagen			
2.1 Eerste waardering materiële vaste activa	Werkelijke kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs)	Werkelijke kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs)	Aanschaffings- of voortbrengingskosten minus afschrijvingen of op lagere bedrijfswaarde
2.2 Invulling actuele waarde	Vervangingswaarde, bedrijfswaarde of opbrengstwaarde	Reële waarde	Aanschaffings- of voortbrengingskosten minus afschrijvingen of op lagere bedrijfswaarde
2.3 Activeren indirecte kosten	Toegestaan om redelijk deel van de indirecte kosten te activeren	Activering slechts toegestaan indien toe te rekenen aan specifiek actief	n.v.t.
2.4 Waardering op kostprijs, afschrijving op actuele waarde	Toegestaan	Niet toegestaan	n.v.t.
2.5 Bedrijfsgebouwen en – terreinen	Werkelijke kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs) of actuele waarde	Werkelijke kosten of Reële waarde (marktwaarde)	Aanschaffings- of voortbrengingskosten minus afschrijvingen of op lagere bedrijfswaarde
2.6 Machines en installaties	Werkelijke kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs) of actuele waarde	Werkelijke kosten of Reële waarde (marktwaarde of vervangingswaarde)	Aanschaffings- of voortbrengingskosten minus afschrijvingen of op lagere bedrijfswaarde

3. Afschrijving	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Fiscale winstberekening
Grondslagen			
3.1 Materiële vaste activa met beperkte gebruiksduur	Afschrijving op de verwachte toekomstige gebruiksduur	Afschrijving op de verwachte toekomstige gebruiksduur	Afschrijving op de verwachte toekomstige gebruiksduur
3.2 Periodieke beoordeling restwaarde en afschrijvingsduur	Geen expliciete eis tot jaarlijkse beoordeling restwaarde en afschrijvingsduur. Wel kan de noodzaak bestaan tot schattingswijzigingen	De restwaarde en afschrijvingsduur dienen jaarlijks te worden beoordeeld	n.v.t.

Bijlage V-III Verschillen in financiële vaste activa (deelnemingen)

<i>Waardering</i>		<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Deelneming in groepsmaatschappij	Enkelvoudige jaarrekening	Netto-vermogenswaarde (evt. zichtbare intrinsieke waarde/ verkrijgingsprijs of actuele waarde)	Verkrijgingsprijs of reële waarde	Verkrijgingsprijs of afwaardering naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde (deelnemingsvrijstelling)
	Geconsolideerde jaarrekening	Consolidatie	Consolidatie	Consolidatie
Deelneming met invloed van betekenis	Enkelvoudige jaarrekening	Netto-vermogenswaarde (evt. zichtbare intrinsieke waarde/ verkrijgingsprijs of actuele waarde)	Verkrijgingsprijs of reële waarde	Verkrijgingsprijs of afwaardering naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde (deelnemingsvrijstelling)
	Geconsolideerde jaarrekening	Netto-vermogenswaarde (evt. zichtbare intrinsieke waarde)	Equity-methode (evt. verkrijgingsprijs of reële waarde)	Verkrijgingsprijs of afwaardering naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde (deelnemingsvrijstelling)
Overige deelnemingen (zonder invloed van betekenis)	Enkelvoudige jaarrekening	Verkrijgingsprijs of actuele waarde; waardeverandering en in eigen vermogen	Reële waarde; waardeverandering in eigen vermogen of resultaat (evt. verkrijgingsprijs)	Verkrijgingsprijs of afwaardering naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde (deelnemingsvrijstelling)

<i>Waardering en resultaatbepaling</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Waardering deelnemingen met negatieve netto-vermogenswaarde	Verliezen van deelnemingen worden niet meer in aanmerking genomen, indien de waardering van het belang in de deelneming lager dan nihil uitkomt	Verliezen van deelnemingen worden niet meer in aanmerking genomen indien de waardering plus overige langetermijnbelangen in de deelneming lager dan nihil uitkomt	Verkrijgingsprijs of afwaardering naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde (deelnemingsvrijstelling)
Waardering van deelnemingen 'held for sale'	Netto-vermogenswaarde	Waardering tegen laagste boekwaarde volgens de equity methode of lagere directe opbrengstwaarde minus kosten om te verkopen	Verkrijgingsprijs of afwaardering naar lagere bedrijfswaarde of lagere beurswaarde (deelnemingsvrijstelling)
Vorming wettelijke reserve deelnemingen	Verplicht indien uitkering niet zonder beperking mogelijk is	Geen bepalingen	n.v.t.
Grens deelneming	Bij minimaal 20%	Bij minimaal 20%	Bij minimaal 5%

Bijlage V-IV Verschillen in overige financiële vaste activa

<i>1 Activering en waardering</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
1.1 Opname op de balans	Geen specifieke regels	Indien men partij wordt bij een contract	n.v.t.
1.2 Verwijderen van de balans	Bij overdracht van economische voordelen en risico's aan derden	Indien alle of nagenoeg alle economische voordelen en risico's zijn overgedragen. Zo niet, dan naarmate control is overgedragen	n.v.t.
1.3 Waardering overige effecten	Tegen verkrijgingsprijs of actuele waarde (=reële waarde)	Reële waarde	Aanschaffingskosten of lagere beurskoers
1.4 Waardering overige effecten (aandelen)	Tegen verkrijgingsprijs (of lagere marktwaarde) dan wel tegen reële waarde	Tegen reële waarde, tenzij niet betrouwbaar meetbaar; dan tegen verkrijgingsprijs	Aanschaffingskosten of lagere beurskoers
1.5 Waardering overige effecten (obligaties)	Tegen amortisatiewaarde of tegen reële waarde	Tegen amortisatiewaarde, indien de obligatie tot het einde van de looptijd wordt aangehouden, anders tegen reële waarde	Aankoopprijs of lagere marktwaarde
1.6 Verwerking waardeverschillen bij waardering overige effecten tegen actuele waarde/reële waarde	Via de herwaarderingsreserve, eventueel bij realisatie in de winst-en-verliesrekening	In de winst-en-verliesrekening (financial assets at fair value through profit and loss) of eerst in het eigen vermogen en bij realisatie in de winst-en-verliesrekening (available for sale)	n.v.t.
1.7 Waardering joint ventures	Enkelvoudig: Netto-vermogenswaarde. Geconsolideerd: Netto-vermogenswaarde of proportioneel consolideren	Enkelvoudig: verkrijgingsprijs of reële waarde. Geconsolideerd: Netto-vermogenswaarde of proportioneel consolideren Held for sale: boekwaarde of lagere directe opbrengstwaarde	Proportioneel consolideren
1.8 Waardering vorderingen die worden aangehouden voor handelsdoeleinden	Nominale waarde/ amortisatiewaarde of actuele waarde	Amortisatiewaarde of reële waarde	Nominale waarde/ amortisatiewaarde of actuele waarde (dus marktwaarde)

Bijlage V-V Verschillen in voorraden

1. Waardering	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Fiscale winstberekening
Grondslagen			
1.1 Waardering voorraden	Waardering tegen de laagste van de kostprijs en de opbrengstwaarde of actuele waarde met waardemutaties naar herwaarderingsreserve	Waardering tegen de laagste van de kostprijs of de opbrengstwaarde of in uitzonderingsgevallen de reële waarde	Waardering tegen de laagste van de kostprijs of lagere marktwaarde
1.2 Toepassing lifo-methode	Toegestaan met aanvullende toelichting	Niet toegestaan	Toestaan
1.3 Samenstelling vervaardigingsprijs	Niet specifiek voorgeschreven welke kosten wel of niet verplicht worden geactiveerd	Bepaalde indirecte kosten worden verplicht voorgeschreven, zoals contractkosten (waaronder indirecte productiekosten), andere expliciet niet. Algemene kosten kunnen niet aan verkrijgingsprijs worden toegerekend	Bepaalde indirecte kosten worden verplicht voorgeschreven, zoals contractkosten (waaronder indirecte productiekosten), andere expliciet niet. Algemene kosten kunnen niet aan verkrijgingsprijs worden toegerekend
1.4 Invulling actuele waarde	Vervangingswaarde, bedrijfswaarde, marktwaarde of opbrengstwaarde	Reële waarde, in specifieke uitzonderingsgevallen	n.v.t.

Bijlage V- VI Verschillen in onderhanden projecten

<i>1. Waardering en resultaatbepaling</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
1.1 Onderhanden werk ‘percentage of completion’	Vervaardigingsprijs, vermeerderd met de winst die aan dat deel van het project is toe te rekenen	Vervaardigingsprijs, vermeerderd met de winst die aan dat deel van het project is toe te rekenen	Voortbrengingskosten
1.2 Onderhanden werk ‘completed contract method’	Vervaardigingsprijs	Vervaardigingsprijs	Niet toegestaan
1.3 Waardering onderhanden projecten bij verwachte verliezen	Vervaardigingsprijs, onder aftrek van de voorziening	Vervaardigingsprijs, onder aftrek van de voorziening	Vervaardigingsprijs, onder aftrek van de voorziening
1.4 Verantwoorden winst in boekjaar van gereedkomen	Om praktische reden toegestaan, mits geen materiële invloed op vermogen en resultaat	Niet toegestaan	Niet toegestaan
1.5 Toerekening winst op reeds verrichte prestaties	Toerekening van <i>projectwinst</i> naar de mate waarin de verrichte prestaties hun aandeel hebben gehad in het totaal van de voor het project te verrichten prestaties	Toerekening <i>omzet</i> naar de mate waarin de verrichte prestaties hun aandeel hebben gehad in het totaal van de voor het project te verrichten prestaties, onder aftrek van de op de werkvoortgang hebbende projectkosten	De waardering van onderhanden werk wordt gesteld op het gedeelte van de overeengekomen vergoeding voor het aangenomen werk, dat is toe te rekenen aan dat onderhanden werk
1.6 Wijziging omstandigheden tijdens uitvoering project	Resultaten worden prospectief verwerkt	Resultaten worden retrospectief verwerkt	n.v.t.

Bijlage V- VII Verschillen in overige vlottende activa

<i>1. Waardering en resultaatbepaling</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
1.1 Opname op de balans	Geen specifieke regels	Indien men een partij wordt bij een contract	n.v.t.
1.2 Verwijdering van de balans	Bij overdracht van economische voordelen en risico's aan derden	Indien alle of nagenoeg alle economische voordelen en risico's zijn overgedragen. Zo niet, dan naarmate control is overgedragen	n.v.t.
1.3 Waardering vorderingen	Nominale waarde of amortisatiewaarde, onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid	Geamortiseerde kostprijs, gebruikmakend van de effectieve-interestmethode	Rentedragende vorderingen: nominale waarde. Renteloze vorderingen: contante waarde
1.4 Waardering vorderingen die worden aangehouden voor handelsdoeleinden	Nominale waarde of amortisatiewaarde (dan wel lagere reële waarde)	Reële waarde: wijzigingen in de reële waarde in het resultaat	Reële waarde: wijzigingen in de reële waarde in het resultaat
1.5 Waardevermindering van vorderingen	Voor bepaling van de hoogte van voorziening wegens oninbaarheid komt zowel de statische als de dynamische methode of een combinatie van beide in aanmerking	IAS 39 kent een specifieke regeling voor waardeverminderingen	Voor bepaling van de hoogte van voorziening wegens oninbaarheid komt zowel de statische als de dynamische methode of een combinatie van beide in aanmerking
1.6 Waardering effecten	Verkrijgingsprijs (of aflossingswaarde/amortisatiewaarde) of lagere marktwaarde. Beursgenoteerde effecten: marktwaarde met waardemutaties direct in de winst-en-verliesrekening	Reële waarde, tenzij dit niet betrouwbaar is vast te stellen. Effecten aangehouden tot einde looptijd als belegging: geamortiseerde kostprijs. Effecten die geen marktprijs in een actieve markt hebben: reële waarde /kostprijs	Aanschaffingskosten of lagere beurskoers
1.7 Waardering liquide middelen	Nominale waarde	Nominale waarde	Nominale waarde
1.8 Waardering overlopende posten	Nominale waarde	Nominale waarde	Nominale waarde

Bijlage V- VIII Verschillen in het eigen vermogen

<i>1. Waardering en resultaatbepaling</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
1.1 Herwaardering en belastinglatentie	Vorming latentie is niet verplicht	Vorming latentie is verplicht	Geen herwaarderingsreserve vormen
1.2 Vrijval herwaarderingsreserve bij materiële vaste activa	Onder omstandigheden kan de herwaarderingsreserve vrijvallen ten gunste van het resultaat, indien deze niet meer benodigd is of van het eigen vermogen	De herwaarderingsreserve valt vrij ten gunste van een andere post binnen het eigen vermogen	Geen herwaarderingsreserve vormen, dus ook geen vrijval. (i.v.m. waardering tegen aanschaffingskosten)
1.3 Vorming wettelijke reserve	In diverse gevallen dienen wettelijke reserves te worden gevormd	Geen verplichting om wettelijke reserves te vormen	n.v.t.
1.4 Verwerking kosten in verband met uitgifte eigen-vermogens-instrumenten	Ten laste van het eigen vermogen of activeren als immaterieel vast actief	In mindering op het eigen vermogen	In mindering op het resultaat

Bijlage V- IX Verschillen in voorzieningen

1. Waardering en Resultaatbepaling	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Fiscale winstberekening
Grondslagen			
1.1 Waardering van voorzieningen	Nominale waarde of contante waarde	Contante waarde, indien tijdswaarde materieel	Contante waarde, indien tijdswaarde materieel
1.2 Uitgaven van groot onderhoud	Vormen van een voorziening of als last in de winst-en-verliesrekening verantwoorden, tenzij aan activeringscriteria is voldaan, dan activeren componentenbenadering toepassen	Activeren van uitgaven bij toepassing componentenbenadering of anders onmiddellijk ten laste van de winst-en-verliesrekening	Vormen van een voorziening of als last in de winst-en-verliesrekening verantwoorden tenzij aan activeringscriteria is voldaan, dan activeren en afschrijven. Componentenbenadering niet toegestaan.
1.3 Voorziening voor reorganisatie	Vorming voorziening onder omstandigheden ook mogelijk, indien na de balansdatum met de uitvoering is gestart of hierover is gecommuniceerd	Vorming voorziening, indien voor de balansdatum met de uitvoering is gestart of hierover is gecommuniceerd	Vorming voorziening, indien voor de balansdatum met de uitvoering is gestart of hierover is gecommuniceerd. Daarnaast ook beslissingen genomen voor balansdatum, maar nog niet gecommuniceerd.
1.4 Waardering voorziening latente belastingen	Nominale waarde of contante waarde	Nominale waarde	n.v.t.
1.5 Activeren egalisatievoorziening	Toegestaan	Niet toegestaan	Toegestaan

Bijlage V- X Verschillen in voorziening voor pensioenen

1. Waardering en Resultaatbepaling	Nederlandse wet- en regelgeving	IFRS	Fiscale winstberekening
Activering toegezegde pensioenregeling	Toegestaan	Toegestaan	Niet toegestaan
Definitie onderscheid toegezegd-pensioenregeling en beschikbare premieregeling	Werkgever loopt zeer beperkt risico om aanvullende bijdragen te moeten betalen	Werkgever heeft geen juridische of feitelijke verplichting om nog aanvullende bijdragen te betalen m.b.t. werknemersprestaties in de huidige en voorgaande perioden	n.v.t.
Bedrijfstakpensioenfonds	Behoudens bijzondere omstandigheden/afspraken zal een bedrijfstakpensioenregeling mogen worden verwerkt als een toegezegde-bijdrageregeling	Beoordelen of er sprake is van een toegezegde-bijdrage-regeling of toegezegd-pensioenregeling vindt plaats op basis van criteria voor beide regelingen (actuariel risico en beleggingsrisico)	n.v.t.
Verzekerde regeling	Toegezegde-bijdrageregeling, tenzij nog een meer dan zeer beperkt risico bij werkgever	Toegezegde-bijdrageregeling, tenzij enig juridische of feitelijk verplichting bij werkgever	n.v.t.
Verwerking actuariële resultaat	Direct in winst-en-verliesrekening	Direct in winst-en-verliesrekening of rechtstreeks via het eigen vermogen	n.v.t.

In dit schema staan de belangrijke verschillen tussen de commerciële en fiscale verwerking van extern ondergebrachte pensioenverplichtingen ³³

VERZEKERAAR	AARD PENSIOEN-REGELING	COMMERCIEËLE JAARREKENING	FISCALE WINSTBEPALING
Bedrijfstak-pensioenfonds	Toegezegde bijdrage-regeling	Verwerking op basis van premieverplichting *)	Verwerking op basis van premieverplichtingen*)
Bedrijfstak-pensioenfonds	Toegezegde pensioen-regeling	In veel gevallen verwerken op basis van premieverplichtingen; in overige gevallen verwerking op basis van transparantie **)	Verwerking op basis van premieverplichtingen *)
Ondernemings-pensioenfonds	Toegezegde bijdrage-regeling	Verwerking op basis van premieverplichtingen *)	Verwerking op basis van premieverplichtingen *)
Ondernemings-pensioenfonds	Toegezegde pensioen-regeling	Verwerking op basis van transparantie **)	Verwerking op basis van premieverplichtingen *)
Levensverzekerings-maatschappij	Toegezegde bijdrage-regeling	Verwerking op basis van premieverplichtingen *)	Verwerking op basis van premieverplichtingen *)
Levensverzekerings-maatschappij	Toegezegde pensioen-regeling	Verwerking op basis van transparantie **)	Verwerking op basis van premieverplichtingen *)

*) Hieronder wordt verstaan dat de rechtspersoon/werkgever alleen de aan de verzekeraar verschuldigde premies in zijn jaarrekening/bij haar winstbepaling moet verwerken.

**) Hieronder wordt verstaan dat de rechtspersoon/werkgever zowel de contante waarde van de pensioenverplichtingen als de waarde van de daartegenover staande beleggingen in zijn jaarrekening moet verwerken.

³³ Doornebal, J. (BVT Rotterdam, Specel Pensioenen) "Portelone", 2006

Bijlage V- XI Verschillen in schulden

<i>1. Waardering en Resultaatbepaling</i>	<i>Nederlandse wet- en regelgeving</i>	<i>IFRS</i>	<i>Fiscale winstberekening</i>
Grondslagen			
1.1 Opname op de balans	Geen specifieke regels	Indien men partij wordt bij een contract	n.v.t.
1.2 Verwijdering van de balans	Bij overdracht risico's aan derden	Wanneer de onderneming van haar contractuele verplichtingen wordt onderheven	n.v.t.
1.3 Eerste waardering schulden	Kostprijs (reële waarde) incl. transactiekosten	Kostprijs (reële waarde) incl. transactiekosten	Nominale waarde
1.4 Waardering schulden die worden aangehouden voor handelsdoeleinden	Nominale waarde of amortisatiewaarde	Reële waarde, wijziging in de reële waarde wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt	Nominale waarde
1.5 Overige schulden	Geamortiseerde kostprijs	Geamortiseerde kostprijs	Geamortiseerde kostprijs
1.6 Activering kortlopende en langlopende deel van een lening	Aanbevolen het instrument uit te splitsen in eigen vermogen en vreemd vermogen	Verplicht het instrument uit te splitsen in een eigen vermogen en vreemd vermogenscomponent	Het instrument geheel als vreemd vermogen te waarderen